

LIETUVOS EVANGELIKŲ REFORMATŲ BAŽNYČIA
UNITAS LITHUANIAE

REFORMATŲ METAI 2010

Lietuvos evangelikų reformatų metinis leidinys

VILNIUS 2011

Lietuvos evangelikų reformatų metinis leidinys *Reformatų metai 2010*

Redkolegija

Kun. Rimas Mikalauskas (redakcinės kolegijos pirmininkas)

Dr. Renata Bareikienė

Dalija Gudliauskienė

Dr. Mykolas Mikalajūnas

Kun. Raimondas Stankevičius

Kun. Tomas Šernas

Lekt. Evaldas Tamariūnas

Atsakingoji redaktorė

Aurelija Arlauskienė

RĖMĖJAI

Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčia Jungtinėse Amerikos Valstijose

© 2011 Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios - *Unitas Lithuaniae* - Sinodas

ISSN 2029-7084

PRATARMĖ

Aurelija Arlauskienė, atsakingoji redaktorė

2010-ųjų vasarą Vilniuje, Technikos bibliotekoje, pristatyta paroda, kurioje apžvelgta 99-erių metų (1911–2010) Lietuvos reformatų periodinė spauda. Tiek pirmasis lietuviškas reformatų laikraštis *Pasiuntinys* (1911–1913), tiek tarpukario Lietuvoje leisti *Mūsų žodis* (1922–1934) ir *Sėjėjas* (1926–1940), tiek JAV išėivijos lietuvių reformatų žurnalas *Mūsų sparnai* (1951–2003), tiek nuo 1998-ųjų sėkmingai leidžiamos *Vilniaus reformatų žinios* liudija, koks svarbus reformatams yra spausdintas žodis. *Turime prisiminti, kaip mūsų gimtinėje Lietuvoje Reformatų bažnyčios veikėjai bei darbuotojai vertino spausdinto žodžio reikšmę ir steigė spaustuves Biržuose, Kėdainiuose ir kitur. Spausdino knygas, kad per jas spausdintas žodis pasiektų plačius visuomenės sluoksnius*, – lygiai prieš 50 metų, minint išėivijų lietuvių reformatų žurnalo *Mūsų sparnai* pirmąjį leidimo dešimtmetį, rašė Motiejus Tamulėnas, Lietuvos evangelikų reformatų kolegijos prezidentas. Deja, *Mūsų sparnai*, net 52 metus žadinę ir palaikę lietuvių reformatų tikėjimą išėivijoje (leisti Čikagoje, JAV), 2003 metais nustojo „plasnų“ ... Tačiau nuo laiko pageltusiuose egzemplioriuose liko *Žodis*, padėjęs žmogui atrasti savo tikrąjį pasaulimą. Liko leidinio skleista mintis, viltis. Ir labai daug šviesos. Vartant minėtoje parodoje pristatytus spaudinius susidarė įspūdis, kad būtent šviesa, geroji žinia, ir yra išskirtinis reformatų spaudos bruožas. Todėl ir šiame almanache skaitytojas neras aimanos dėl kintančių kainų, svarstymų apie protus jaukiančią krizę, dejonų dėl sunkumų, su kuriais susiduria Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčia.

Istorijai paliksime *Žodį*, padedantį žmogui atrasti save.

Reformatų metai 2010 spausdina kun. Kęstučio Daugirdo, gyvenančio ir dirbančio Maince (Vokietija), teologinius tyrimus: *Europinė reformatų*

identiteto dimensija Andriaus Volano veikaluose. Be kita ko, sužinome ir tai, kad lotyniškai rašyti Volano poleminiai veikalai paskatino ne tik Lietuvos sienas peržengiančias diskusijas – jie buvo ir raištis, siejęs išsilavinusią Lietuvos visuomenę su Vakarų Europos analogiškais sluoksniais.

Leidinyje, žinoma, aprašytas ir ypatingas 2010-ųjų birželio 24 d. Sinodas, kuriame trejiems metams išrinkta Bažnyčios vadovybė. Spausdinama Generalinio superintendente kun. Tomo Šerno Homilija, pasakyta 2010 metų rudenį ordinacijos pamaldose. Gaila, kad popieriuje neįmanoma įspausti to keisto, Biržų bažnyčios orą tada virpinusio jausmo, kai invalido ratukuose sėdintis kunigas kalbėjo, jog gali su Dievu ... peršokti sieną! Ir šiandien labai aiškiai prisimenu tos akimirkos gylį, kunigo žodžiais karpomą spengiančią tylą ir ypatingai susikaupusius klausančiųjų veidus, kuriuos stebėjau per fotoaparato akį. Tą dieną fofografavau iškilmes, liko daug sustabdytų akimirkų, išskyrus aprašytąją... Ją buvo beprasmiška fotografuoti. Ją tiesiog reikėjo išgyventi. Kaip ir birželio 18-ąją, kada Grand Rapids mieste (Mičigano valstija, JAV) dalyvaujant daugiau kaip 1000 delegatų, atstovavusių 80 milijonų tikinčiųjų reformatų (tarp jų ir du Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios atstovai) gimė Pasaulinė reformuotų bažnyčių unija.

Nepamirštamais įspūdžiais dalijasi ir kun. Sigita Švambarienė, kartu su Biržų evangelikų reformatų parapijos choru *SD Gloria* savaitę keliavusi po Švedijos broliškos Misijos Sandoros bažnyčios parapijas.

Leidinyje aprašoma Lietuvos evangelikų reformatų jaunimo draugijos (LERJD) *Radvila* veikla. Ypač džiugina jaunimo iniciatyva organizuojant renginius, vykdant projektus tiek Lietuvoje, tiek ir tarptautinėje plotmėje. Aktyvi ir Biržų evangelikų reformatų parapijos jaunimo grupė, kuri 2010 metais nuveikė labai daug prasmingų darbų.

Almanache pagerbiame 2010 metų Biržų garbės titulo riterį – reformatą, kraštotyrininką Joną Dagilį; 2010 metų gruodžio 24 d. garbingą 80-ies metų jubiliejų šventusį Vilniaus ev. reformatų parapijos narį prof. hab. dr. Sigitą Kregždę, nuoširdų lietuvių evangelikų draugą Hermaną Peterį Rombergą iš Duisburgo (Vokietija), 2010 m. spalio 3 d. atšventusį 95-ąjį gimtadienį.

Išsamiai nušviestas Lietuvos evangelikų reformatų parapijų gyvenimas.

EDITORIAL

Aurelija Arlauskienė, Executive Editor

In the summer of 2010, an exhibition surveying the periodical press (1911–2010) of the Lithuanian Reformed Church was opened at the Vilnius Technical University. The first newspaper of Reformed Church in Lithuania *Pasiuntinys* (*Messenger*, 1911–1913), and journals *Mūsų žodis* (*Our Word*, 1922–1934) and *Sėjėjas* (*Sower*, 1926–1940) issued in the inter-war period as well as journal *Mūsų sparnai* (*Our Wings*, 1951–2003) published by the emigration of Lithuanian Reformed Church in the USA and *Vilniaus reformatų žinios* (*News of Vilnius Reformed Church*) successfully issued since 1998 evidence the importance of printed word for the members of the Reformed Church.

When thumbing the printings presented at the exhibition one has an impression that namely the light and the good message are distinguishing features of the press of Reformed Church. For this reason, in the present one-shot a reader will not find complaints about the changing prices, speculations about the crisis turning our minds upside-down and lamentations about the difficulties faced by the Lithuanian Reformed Church.

We shall leave for the history the Word that helps a man to discover his soul.

The Reformatų metai 2010 (*The Year 2010 of the Reformed Church*) includes theological investigations by Rev. Kęstutis Daugirdas who lives and works in Mainz (Germany): *European Dimension in Reformed Identity in Andreas Volanus' works*. Among other things, we learn that Volanus' polemic works written in Latin not only promoted discussions that overran the Lithuanian borders but also was a bond between the enlightened Lithuanian and West European societies.

It is natural that the present publication highlights the special Synod of June 24, 2010, where the Church administration was elected for a three-year term of office. The present one-shot also contains a homily by General Superintendent Rev. Tomas Šernas given during the

autumn ordination service in 2010. It is a pity that the strange feeling floating in the air, when the reverend in a wheelchair said that with God he can jump over a wall ..., cannot be imprinted on paper. I clearly remember the depth of the moment, the dead silence cut by reverend's words and solemn faces observed through the optic eye of the camera. I photographed a celebration; many flashes remained except the described one... It was no use photographing it. It had to be experienced. The same as in June 18 when in Grand Rapids (Michigan, USA) a World Communion of Reformed Churches was born at the presence of more than 1000 delegates representing over 80 million believers (including two representatives of the Lithuanian Evangelical Reformed Church).

Rev. Sigita Švambarienė, who together with the chorus *SD Gloria* from the Biržai parish had a week's travel around the parishes of Swedish fraternal Mission Covenant Church, also shares her unforgettable impressions.

The present publication describes the activities of the youth organization of Lithuanian Evangelical Reformers *Radvila*. The initiative of the young when organizing different events and implementing various projects in Lithuania and in the international context is especially delighting. The youth group of Biržai parish of Evangelical Reformed Church is also active judging from many meaningful works carried out in 2010.

The present one-shot pays tribute to Biržai Knight of Honour of 2010 and representative of Reformed Church regional researcher Jonas Dagilis, member of Vilnius parish Prof. Dr. Hab. Sigitas Kregždė who celebrated his 80th anniversary in December 24, 2010, and a true friend of Lithuanian Reformers Hermann Peter Romberg from Duisburg (Germany) who celebrated his 95th anniversary in October 3, 2010.

The one-shot gives a full view of the life in the Lithuanian parishes of the Reformed Church.

VORWORT

Aurelija Arlauskienė, Chefredaktuerin

Im Sommer 2010 wurde in der Technischen Universität, Vilnius, eine Ausstellung über die kirchliche Presse (1911–2010) der Litauischen Reformierten Kirche eröffnet. Die Bedeutung der gedruckten Wortes für die Mitglieder der Reformierten Kirche kann man an den Publikationen erkennen: Dies betrifft die erste Kirchenzeitung der Reformierten Kirche in litauischer Sprache *Pasiuntinys (der Bote)*, 1911–1913), die Journalen *Mūsų žodis (Unser Wort)*, 1922–1934) und *Sėjėjas (der Sämann)*, 1926–1940) in den Jahren zwischen den Kriegen ebenso das Journal *Mūsų sparnai (Unsere Flügel)*, 1951–2003) der Litauischen Reformierten Emigrationskirche in den USA und die seit 1998 erfolgreichen *Vilnius reformatų žinios (Nachrichten der Reformierten Kirche in Vilnius)*.

Wenn man die gedruckten Texte, die in der Ausstellung ausliegen, durchblättert, erhält man einen Eindruck davon, dass vor allem das Licht und die gute Nachricht charakteristische Merkmale für die Presse der Reformierten Kirche sind. Aus diesem Grund wird ein Leser in den jüngsten Pressemitteilungen keine Klagen finden über sich ändernde Preise, keine Spekulationen über die Krise, die unser Denken hin und her bewegen und kein Lamentieren über die Schwierigkeiten, welche die Litauisch Reformierte Kirche beschäftigen.

Wir werden für die Geschichte das **Wort** bewahren, das einem Menschen hilft, seine Seele zu entdecken.

Reformatų metai 2010 (Der Bericht der Reformierten Kirche über das Jahr 2010). Dieser Bericht enthält auch von Pastor Kęstutis Daugirdas, der in Mainz, Deutschland, lebt und arbeitet, theologische Forschungsergebnisse zu: *Die Reformierte Identität im europäischen Kontext in den Werken von Andreas Volanus*. Darin lernen wir neben anderen Erkenntnissen, dass die in Latein verfassten polemischen Arbeiten von Volanus, nicht nur Diskussionen auslösten, welche über die Grenzen von Litauen hinausgingen, sondern auch ein Bindeglied

waren zwischen der aufgeklärte litauischen Gesellschaft und den aufgeklärten westeuropäischen Gesellschaften.

Natürlich stellt dieser Jahresbericht die Sondersynode vom 24. Juni 2010 in den Mittelpunkt, auf der die Kirchenleitung für drei Jahr neu gewählt worden ist. Und er enthält auch eine Predigt von Generalsuperintendent Pastor Tomas Šernas, die er im Herbst 2010 während des Ordinationsgottesdienstes gehalten hat. Leider lassen sich die Gefühle nicht auf Papier abdrucken, welche die Anwesenden erfüllten, als der Pastor im Rollstuhl sagte: *mit Gott kann man über eine Mauer springen ...*

Dasselbe geschah am 18. Juni 2010 in Grand Rapids (Michigan, USA), als die Weltgemeinschaft Reformierter Kirchen geboren wurde in Anwesenheit von mehr als 1000 Delegierten, die über 80 Millionen reformierte Gläubige in der Welt vertreten, unter ihnen auch 2 Vertreter der Litauisch-Evangelisch Reformierten Kirche.

Der Bericht von Pastorin Sigita Švambarienė über die unvergesslichen Eindrücke ihrer Reise mit dem *SD Gloria* Chor von der Gemeinde in Biržai nach Schweden ist ebenfalls abgedruckt. Sie hatten eine Woche Gemeinden der Schwedischen Partnerkirche – Mission Covenant Church besucht.

Es werden die Aktivitäten der Jugendorganisation *Radvila* von den Litauisch-Evangelisch Reformierten Kirche beschrieben. Die Initiative der Jugendlichen erfreut besonders, die verschiedene Ereignisse organisiert und verschiedene Projekte in Litauen und im internationalen Kontext durchführt haben. Die Jugendgruppe von Biržai ist 2010 auch sehr aktiv gewesen mit wichtige Aktivitäten.

Der Jahresbericht würdigt Jonas Dagilis, Ehrenritter in Biržai von 2010 und Vertreter der Reformierten Kirche für die regionale Geschichtsforschung, Prof. Dr. Sigitas Kregždė, der am 24. Dezember 2010 seinen 80. Geburtstag, und Hermann Peter Romberg aus Duisburg, Deutschland, ein wahrer Freund der Litauisch Reformierten Kirche, der am 3. Oktober seinen 95. Geburtstag gefeiert hat.

Der gegenwärtige Bericht gibt auch einen ausführlichen Überblick über das Leben in den litauischen Gemeinden der Reformierten Kirche.

BAŽNYČIOS AKTUALIJOS

Evangelikų reformatų bažnytinė savivalda

Kun. Rimas Mikalauskas, vicesuperintendentas

Jei užtrukčiau, noriu, kad žinotum, kaip reikia elgtis Dievo namuose, kurie yra gyvojo Dievo Bažnyčia, tiesos stulpas ir atrama (1Tim 3,15).

Evangeliška reformuota teologija ypač pabrėžia geros bažnytinės santvarkos reikšmę krikščionių vietinėse bendruomenėse. Tai yra vienas iš požymių, pagal kuriuos galime atpažinti Dievo Bažnyčią. Ji yra ten, kur skelbiamas Dievo Žodis, tvarkingai administruojami sakramentai ir yra gera bažnytinė drausmė arba tvarka. Reformatai drausmę supranta kaip asmeninę atsakomybę už savo poelgius prieš savo artimą ir Dievą. Todėl tvarkingi žmonių santykiai sprendžiant įvairias iškilusias gyvenimo problemas yra viena svarbiausių ypatybių atpažįstant Dievo bendruomenę. Per savo Žodį Dievas moko savivaldos esminių principų. Visi žmonės iš esmės yra lygūs tarp savęs ir Kūrėjo atžvilgiu: nėra teisus, nėra nė vieno (žr. *Rom 3,10; Rom 10,12; Gal 3,28*). Dievo Bažnyčia yra prilyginama žmogaus kūnui (žr. *1 Kor 12 sk.*). Atskiri jo nariai atlieka kiekvienas savo funkcijas. Bendruomenės nariai yra lygūs pagal savo žmogiškąjį orumą, tačiau skirtingi pagal atliekamas funkcijas bendruomenės gyvenime. Lygybė yra visada pagrįsta atsakomybe ir drausme. Skirtingu laiku skirtingos funkcijos gali būti svarbiausios. Kaip žmogui yra svarbios akys skaitant, taip ausys tampa svarbiausios klausant, o akys tuo metu ilsisi nuo savo tarnystės. Kiekvienas narys savo atsakomybės vietoje yra pats svarbiausias ir tarsi turi viso kūno įgaliojimus. Žmonių bendruomenėje įgaliojimai įgaunami per rinkimus. Bažnyčioje renkami vyresnieji, kurie sudaro tam tikras bažnytinės struktūras. Tam tikrą pašaukimą, išsilavinimą ir bendruomenės

pasitikėjimą turintys asmenys paskiriami bendruomenėje atlikti tam tikras funkcijas. Bažnyčios seniūnai, kuratoriai ir dvasininkai yra visi vadinami vyresniaisiais, būtent pagal gautą pasitikėjimą, atsakomybę ir atliekamas funkcijas bendruomenės gyvenime. Jie yra bendruomenės atstovai, kurie savo kompetencijos (išmanymo ir įgaliojimų) ribose gali suteikti taip pat tam tikras funkcijas kitiems. Pvz., parapijos seniūnai nusprendžia įdarbinti varpininką (ūkvedį) ir suteikia konkrečiam žmogui šiuos įgaliojimus. Parapijos seniūnai šiuo atveju turi parapijos įgaliojimus, o jau varpininkui suteikiami įgaliojimai parapijos vardu per seniūnus yra antros eilės. Tačiau pati varpininko funkcija dėl to nėra menkesnė. Seniūnai, suteikę jam įgaliojimus prižiūrėti bažnyčią, tik stebi, ar šis gerai vykdo savo pareigas ir į varpininko darbą nesikiša. Juo platesnė bendruomenė, tuo didesnius ji gali suteikti įgaliojimus. Parapija suteikia įgaliojimus atlikti savo funkcijas parapijos ribose arba lygyje, Sinodas – visos Bažnyčios ribose. Parapijų seniūnai yra renkami atlikti funkcijas parapijos lygyje, o dvasininkai ir kuratoriai renkami Sinode – visos Bažnyčios lygyje. Parapija pati išsirenka savo atstovus – delegatus atstovauti save Sinode, vėl pagal savo funkciją, t. y. atliekamą vaidmenį visos Bažnyčios mastu. Visos parapijos yra lygios, todėl turi teisę būti atstovaujamos Sinode. Tačiau pagal savo funkcijas sunku šiandien sulygtinti apie 120 asmenų sąrašuose turinčią Švobiškio reformatų parapiją su sąrašuose 1600 asmenų turinčią Biržų reformatų parapiją... Todėl Sinodas apibrėžė delegatų į Sinodą kvotas (Kan.V-1922 ir Kan.VI-1957). Kvotos nebuvo atšauktos iki šiandien. Taip Biržų reformatų parapija į Sinodą turi balso teisę deleguoti 8 žmones, Vilnius – 2, o Švobiškis – 1. Taigi Lietuvos evangelikų reformatų Sinodą sudarys parapijų sesijose, t. y. bendruomenės susirinkimuose išrinkti delegatai ir paties Sinodo išrinkti žmonės – dvasininkai ir kuratoriai. Taip įvykdoma mūsų sinodinė-presbiterinė santvarka: įvairių lygių atstovavimas bei galimybė įvairiuose lygiuose pagal savo funkcijas ir svorį priimti sprendimus.

Viena svarbiausių mūsų Bažnyčios santvarkos ypatybė yra tikslas, kurio ji siekia. Bažnyčia yra ypatinga bendruomenė, kuri siekia tarnauti Dievui, sekti Juo ir vykdyti Jo valią. Taigi bažnytinė demokratija, kuria didžiuojamės savo bendruomenėse, iš esmės skiriasi nuo tos demokratijos,

kurią sutinkame kitose visuomeninėse ir valstybinėse institucijose. Ten demokratijos uždavinys – įvykdyti tam tikrų žmonių grupių interesus, o Bažnyčioje – per įvairaus amžiaus, patirties, išsilavinimo, interesų žmonių grupes ar pavienius asmenis vykdyti Dievo valią! Bažnyčioje kiekviena funkcija yra skirta užtikrinti Kristaus misiją – tarnauti artimui ir Dievui, sudaryti visas sąlygas skelbti Dievo Žodį, nešti Evangeliją į pasaulį, auklėti ir mokyti augančią kartą. Tai iš esmės galima daryti tik savo gyvenimu – asmeniniu, šeimos ar bendruomenės – skelbti priartėjusią Dievo Karalystę. *Taip tešviečia jūsų šviesa žmonių akivaizdoje, kad jie matytų gerus jūsų darbus ir šlovintų jūsų Tėvą danguje (Mt 4,16).* Soli Deo gloria!

Po 2010 m. Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo, kurį, kaip ir kasmet, sudarė parapijų sesijose, t. y. bendruomenės susirinkimuose, išrinkti delegatai ir paties Sinodo išrinkti žmonės – dvasininkai ir kuratoriai

Lietuvos reformatai išrinko naują vadovybę

Kun. Raimondas Stankevičius, Sinodo sekretorius

Reformatai per Jonines tradiciškai ne tik švenčia, bet ir intensyviai dirba: kaip ir kasmet, taip ir 2010-ųjų birželio 24 d. Lietuvos reformatai rinkosi į eilinio Sinodo suvažiavimo antrosios dienos sesijas. Pagal Reformatų bažnyčios tvarką, jos vadovybė renkama trejiems metams. Šis Sinodas ypatingas tuo, kad buvo rinkiminis.

Sinodas prasidėjo laikinai einančio generalinio superintendente pareigas kun. Tomo Šerno malda, po kurios metinį reformatų susibūrimą pasveikino ir maloniai nudžiugino reformatų jaunimo ir vaikų choras (tuo metu vyko ir vaikų dieninė stovykla, tad netrūko jaunatviško klegesio bei vaikiško džiaugsmo). Į Sinodo baigiamąsias sesijas Biržuose suvažiavo parapijų deleguoti atstovai, kuratoriai bei dvasininkai iš visos Lietuvos, tačiau pasigesta užsienio svečių. Pasaulio reformuotų bažnyčių atstovai, tarp kurių buvo ir Lietuvos reformatų bažnyčios deleguoti atstovai – kun. Rimas Mikalauskas bei kuratorė dr. Renata Bareikienė tuo metu dalyvavo istoriniame dviejų pasaulinių reformatų organizacijų Sinode Grand Rapids mieste, JAV (plačiau apie šį neeilinį įvykį – 43 p.)

Į Lietuvos evangelikų reformatų 2010 m. Sinodo baigiamosios dienos sesijas susirinko 5 dvasininkai, 7 kuratoriai ir 17 parapijų delegatų. Taip pat dalyvavo didelis būrys reformatų, kurie turėjo patariamojo balso teisę ir savo pasiūlymus galėjo išsakyti aukščiausiai evangelikų reformatų vadovybei – Sinodui.

Kadangi Sinodas susirinko į antrąją Sinodo sesijų dieną (pirmojoje buvo aptarta dauguma darbotvarkės klausimų), tad pagal bažnytinę teisę buvo renkama nauja Bažnyčios vadovybė: Generalinis superintendentas, vicesuperintendentas, Sinodo Konsistorijos prezidentas ir viceprezidentas, Konsistorija ir Revizijos komisija. Po

slapto balsavimo paskelbti rezultatai – Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios vadovybė:

Generalinis superintendentas – kun. Tomas Šernas;

Vicesuperintendentas – kun. Rimas Mikalauskas;

Konsistorijos prezidentas – kuratorius dr. Mykolas Mikalajūnas;

Konsistorijos viceprezidentas – kun. Raimondas Stankevičius.

Prie iki šiol Konsistorijoje dirbusių ir vėl į ją išrinktų narių – kun. R. Mikalausko, kun. S. Švambarienės, kun. R. Stankevičiaus, Danguolės Kairienės bei Petro Romualdo Puodžiūno prisijungė naujai išrinkti: kun. Tomas Sakas, kurt. dr. M. Mikalajūnas ir teisininkė Eglė Grucytė. Sinodas taip pat išrinko Revizijos bei Mandatų komisijas.

Sinodas baigėsi iškilmingomis pamaldomis su Viešpaties Vakariene. Pamokslą pasakė Lietuvos evangelikų reformatų generalinis superintendentas kun. Tomas Šernas. Nors oras nebuvo labai šiltas, tačiau tikinčiųjų širdis visą dieną šildė bendras sutarimas, santarvė, geranoriškumas. Po agapės Biržų parapijos namuose Lietuvos reformatai išsiskirstė po parapijas su tvirtu tikėjimu, kad einama Viešpaties nurodytu keliu ir kad visi sunkumai, išbandymai, rūpesčiai ir džiaugsmas tikinčiam žmogui tik į gera.

Tomas Šernas: Tikėjimas duoda gyvenimą

2010 metų rugsėjo 25 d. Biržų evangelikų reformatų bažnyčioje įvyko 48 metų kunigo Tomo Šerno ordinacija į vyresnius kunigus bei įvedimas į Lietuvos evangelikų reformatų generalinio superintendente pareigas. Spausdiname T. Šerno interviu, duotą naujienų agentūrai ELTA.

Kiek Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčioje iš viso buvo superintendentų?

O kas begali suskaičiuoti nuo 1557 metų ... Žinome, jog pirmasis buvo kun. Simonas Zacus. Po to nuolat veikė 6 distriktai, vadinas, buvo 6 superintendentai – distriktų vadovai, iš kurių vienas buvo generalinis.

Po to distriktų skaičius mažėjo – XIX a. pradžioje jų tebuvo 3. Paskutinius superintendentes atsimename nuo Pirmojo pasaulinio karo: tai kunigai Vilhelmas Meszkowskis, Mykolas Jerztrzebkskis, Povilas Jakubėnas, Konstantinas Kurnatauskas, Adomas Šernas (nuo 1942 m.), Povilas Jašinskas (1968–1982 m.). Po to – ilga pertrauka. Atgimus Lietuvai, atgimė ir Lietuvos reformatų bažnyčia, kurios generaliniu superintendentu nuo 2004 m. iki šiol buvo kun. Rimas Mikalauskas. 2010 metų birželio mėnesį Biržuose vykęs Sinodas šias garbingas pareigas patikėjo man.

Būdamas aukščiausiu asmeniu Reformatų bažnyčios vadovybėje tęsiate savo giminaičio Adomo Šerno darbą?

Galima sakyti ir taip. Mano senelio dėdė reformatų kunigas Adomas Šernas kartu su broliu teisininku Jokūbu Šernu (*jis ir Vasario 16-osios Akto signataras. – ELTA*) buvo ne tik reformatai, bet ir aktyvūs lietuviybės puoselėtojai. Kunigas, literatas, vertėjas A. Šernas pirmasis XX a. amžiaus pradžioje pasiūlė dokumentuose žodžius liuosybė, neprigulmybė keisti nepriklausomybe. Taip tad daugiau kaip prieš šimtmetį jo padaryta reikšminga politinės terminijos pataisa gyvuoja iki šių dienų. A. Šernas buvo išsilavinęs žmogus, mokėjo graikų, hebrajų, lotynų kalbas, padėjo seserims ir broliams leisti vaikus į mokyklas. Jis kunigavo įvairiose evangelikų reformatų bažnyčiose, iš vokiečių kalbos išvertė Heidelbergo katekizmą, ir, kaip sakiau, 1942-aisiais, karo metu, išrinktas superintendentu.

Už ką atsakingas generalinis superintendentas?

Atstovauja Lietuvos reformatų bažnyčiai, palaiko krikščionišką atsakomybę tarp dvasininkų ir pasauliečių vyresniųjų. Vizituoja reformatų parapijas ir pirmininkauja dvasininkų sesijoms. Yra tiesiogiai atsakingas už dvasininkų pamainos rengimą. Gali priimti kolegialius sprendimus Bažnyčios savivaldos klausimais, tačiau jo sprendimai yra žemesnio rango nei Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorijos (4 dvasininkai, 4 pasauliečiai) ir aukščiausiosios Lietuvos reformatų savivaldos institucijos – Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo, kitaip tariant, bažnytinio parlamento.

Esate vienintelis gyvas sušaudyto Medininkų pasienio posto pareigūnas, kurį 1991-ųjų liepos 31-osios tragedija visam gyvenimui pasodino į invalido vežimėlį. Kada Jums kilo mintis susieti gyvenimą su teologija?

Po Medininkų iš esmės nepasikeičiau – koks jau buvau susiformavęs individas, toks su giluminiais charakterio bruožais ir likau. Nežinau, kaip būtų gyvenimas pasikeitęs, jei būčiau likęs sveikas. Tiesiog gyvenimas būtų kitoks. Apie teologiją rimtai pagalvojau praėjus keleriems metams po sušaudymo. Mąščiau, kad galėčiau kažką studijuoti, įsigyti ne praktinę specialybę, o tokią, kuriai reikėtų galvos arba liežuvio. Mat po traumos tęsti mokslus Veterinarijos akademijoje buvo beprasmiška – veterinarijai mano rankos buvo per silpnos. Kunigystę pasirinkti mane paskatino tetos Renata ir Birutė Šernaitės. Baigiau evangeliškosios teologijos bakalauro studijas Klaipėdos universitete, po to baigiau magistrantūros studijas Vilniaus universitete. 2002 m. buvau ordinuotas reformatų kunigu. Vėliau tapau Vilniaus parapijos klebonu. Man tikėjimas duoda jausmą, kad esu žmogus. Žinoma, tikėjimas nėra panaudos dalykas, kurį galima išnuomoti ar naudoti, bet jis teikia stiprybės ir optimizmo. Man tikėjimas duoda gyvenimą.

Ar nebus Jums per sunku vykdyti šias pareigas?

Geras vadovas turi mokėti padalyti bendram labai skirtą darbą, atsižvelgiant į turimas tarnautojų dovanas. Tarnystę, kur reikalingas generalinio superintendente atstovavimas: užsienio ekumeniniuose ryšiuose, Bažnyčios teisiniuose reikaluose pavedžiau vicesuperintendentui kun. Rimui Mikalauskui. Jis šioje srityje turi neblogą patirtį. Santykiuose su valstybe ar kur kitur reikalingas mano fizinis dalyvavimas.

Ordinacijos akimirka

Man taip pat nėra privalu pačiam visur dalyvauti – galiu vietoj savęs pasiųst dvasininką, kuris geografiškai yra arčiausiai reikiamos vietos. Generalinio superintendente pareigos nėra man naujiena, nes ilgus metus vykdžiau vicesuperintendente pareigas ir ne kartą teko pavaduoti generalinį superintendentą. Apskritai dvasinis darbas yra sunkus, reikalingas kolegų dvasinės ir fizinės paramos. Džiaugiuosi, jog turime gerą dvasininkų komandą.

Kiek šiuo metu ir kur veikia Lietuvos reformatų bažnyčios parapijų?

Iš viso 10 – Biržuose, Vilniuje, Kėdainiuose, Nemunėlio Radviliškyje, Panevėžyje, Švobiškyje, Klaipėdoje, Šiauliuose, Kaune, Papilyje. Gausėja išventintų dvasininkų, Biržų rajono mokyklose šalia katalikų tikybos ir etikos mūsų Bažnyčios katechetai dėsto evangelikų reformatų tikyba, veikia prieškariu gyvavusi ir po Nepriklausomybės atgavimo atkurta Lietuvos reformatų jaunimo draugija *Radvila*. 2004 m. Bažnyčia Medeikiuose, Biržų rajone, įsteigė vaikų globos namus *Vaiko užuovėja*, taip pat veikia reformatų ir katalikų senelių globos namai Nemunėlio Radviliškyje. Sėkmingai gyvuoja sekmadieninės vaikų mokyklėlės, vasaros vaikų, jaunimo ir šeimų dvasinio ugdymo stovyklos, remontuojamos bažnyčios, parapijų namai – kuriama bazė dvasiniam darbui. Vilniuje kas mėnesį leidžiamas informacinis-educacinis leidinys *Vilniaus reformatų žinios*, almanachas *Reformatų metai*. Operatyvias naujienas atspindi internetinis portalas *www.ref.lt*.

Esate vedęs, turite paauglę dukrą Gertrūdą, esate kviečiamas į įvairius renginius, mėgstate keliauti. Kaip pavyksta suderinti šeimą, kunigo pareigas, visuomeninį darbą ir pomėgius?

Pavyksta, nes tiesiog gyvenu, o ne derinu gyvenimą. Po kelionių geriau matai save ir savo šalį. Atsiranda gerų išvalgų. Kasdienis gyvenimas atbukina pojūčius, nors ir dirbi, nors ir myli, bet viskas vyksta per daug „rimtai“. Kelionės, artimos ar tolimos, visada turi svajonės ir nuotykių elementą. Keliaudamas žmogus atranda ne tik kitus kraštus ar gražų Merkio vingį plaukiant valtimi, kelionėje žmogus atranda save patį. Panašiai žmogus keliauja ir atranda save bei labai svarbius

dalykus su *Šventojo Rašto* pagalba. Gyvenimas – tarsi keleivio kelionė. Labai įdomi ir svarbi kelionė, kurioje mes einame kartu, pavieniui, renkamės pakeleivius ir planus. Toje kelionėje vieni dalykai vadinasi visuomeniniais, darbiniais, šeimyniniais ar pomėgio, bet visi yra svarbūs keleiviui. Žmogus negali vien dirbti, negali užsidaryti šeimoje ar pomėgyje. Viskas yra svarbu, nes žmogus yra pašauktas ne tik duona rūpintis.

ELTA

Pasibaigus iškilmėms generalinį superintendentą kun. Tomą Šerną sveikino bažnyčios bendruomenė

Su Dievu galiu peršokti sieną!

Generalinio superintendente kun. Tomo Šerno Homilija, pasakyta ordinacijos pamaldose

Prieš ordinaciją gen. superintendentu ne kartą svarsčiau ir abejojau. Argi ne liūdnai juokinga žiūrint, kad mažos ir dar rimtų bėdų turinčios Bažnytėlės vadovas bus ratukuose sėdintis invalidas?

Suprantama, jog tai gana simptomatiškas ir užuojautą, jei ne slaptą pašaipą, sukeliantis liūdnokas vaizdelis. Panašių nuotaikų kamuojamas pradėjau ruoštis sekančio sekmadienio pamaldoms.

Tam darbui padeda APYAUŠRIO leidyklos leidžiamas kasdienio *Biblijos* skaitymo *Gyvenimo palydovas*, kuriame kiekvienai dienai yra *Šventraščio* ištrauka. Atsivertus knygelę akis užkliuvo už vienos eilutės: *Su savo Dievu galiu peršokti mūrą* (*Psalmyno* 18,30).

Ta eilutė buvo tokia užtikrinta, net įžūli savo begaliniu pasitikėjimu, ir labai linksma, tad iš karto patraukė mano dėmesį. Pasižiūrėjęs į aštuonioliktąją psalmę radau tokius į mane ir į jus bylojančius žodžius:

*Gailestingam Tu pasirodai gailestingas, tobulam – tobulas,
tyram Tu pasirodai tyras, su sukčiumi elgiesi suktai.
Tu gelbsti prispaustuosius, bet pažemini išdidžius žvilgsnius.
Tu, Viešpatie, uždegi man žiburį; Viešpats, mano Dievas, šviečia man
tamsumoje.*

Su Tavimi galiu pulti priešą, su Dievu – peršokti sieną.

Pasiėmiau kitą *Biblijos* vertimą, bet esmė ta pati – su Dievu galima peršokti ne šiaip sau kokią tvorą, bet tikrą tvirtovės sieną.

Aišku, kad Dievo žodis byloja apie didelių kliūčių įveikimą, bet man, rateliuose sėdinčiajam, į širdį ir į protą įsismelkė linksma emocija bei mintis – su Dievu galiu peršokti sieną! Aš galiu šokti per sieną... Aš galėsiu šokti per sieną, kai ir Jūs visi drauge šoksitė.

Pagalvojus apie mūsų Bažnyčią šokinėjimo prasme, tai iš duobės jau iššokome. Dabar reikia toliau šokti per sieną. Kiekvienas darbas, padarytas Dievo garbei ir Bažnyčios labui, mūsų situacijoje yra šuolis. Kiekvienas laikraščio, almanacho ar knygos išleidimas yra šuolis. Pagalvojus apie mus kaip apie mažą Bažnyčią, tampa aišku, kad nesame kokie „sunkiasvoriai gigantai“, bet esame lengvo svorio atletai. Pats tas šokinėjimui... Tai ir šokinėkime kuo aukščiau!

Iš tikro juk mums visiems to paties trūksta. Kiekvienas savo širdyje turime sienų, kurias reikia peršokti, šeimose ir kasdieniauose darbuose atsitrenkiame į visokias sienas. Neverta net priminti, kad mūsų Bažnyčioje taip pat turime sieną, mūsų Lietuvos šiandienos moralinėje bei ekonominėje situacijoje turime rimtų sienų, kurias tiesiog reikia kuo greičiau peršokti ir eiti toliau.

Mes, krikščionys, tiesiog esame įpareigoti „šokinėti su savo Dievu“, nes Viešpats mums uždega žiburį, mūsų Dievas šviečia mums tamsoje...

Tad ir šokinėkime, drąsiai šokime kartu su Dievu. Amen

Kun. Tomą Šerną sveikino dukra Gertrūda

Panevėžyje iškilis reformatų bažnyčios pastatas

Panevėžio mieste reformatų parapija atsikūrė 1987 metais. Nuo pirmųjų pamaldų, susitikimų, susirinkimų, pokalbių parapijiečiai vis svajodavo apie savo bažnyčios pastato statybą. Apie tai mąstė, apie tai kalbėjo ir Bažnyčios vadovybė, dvasininkai.

Artimiausi metai tiek Panevėžio parapijai, tiek visai Reformatų bažnyčiai bus iššūkių laikas: nuspręsta čia statyti diagaifunkcinį pastatą, kuriame, visų pirma, vyks religiniai, dvasiniai patarnavimai, taip pat konferencijos, seminarai, susitikimai, susirinkimai.

Po 2010 m. rugsėjo mėnesį įvykusio gen. superintendente kun. Tomo Šerno ir Panevėžio parapijos vadovybės vizito pas miesto savivaldybės merą Vitalijų Satkevičių buvo skirtas Panevėžio mieste sklypas, sudaryta sutartis dėl kadastrinių matavimų atlikimo.

Tačiau pradedamos įgyvendinti svajonės atneša ir begalę rūpesčių. Jau dabar per kiekvienas pamaldas Panevėžyje renkamos tikslinės aukos statybai, ieškoma lėšų ir užsienio partnerių Bažnyčiose. Tariamasi su architektais, analizuojami jau baigtų, taip pat dar statomų bažnyčių projektai Vengrijoje, Švedijoje.

Reformatų metų inf.

Senjorai susibūrė į draugiją

Dalija Gudliauskienė, Reformatų senjorų draugijos pirmininkė

2010 m. balandžio 26 d. įregistruota Reformatų senjorų draugija, kurios tikslas – suburti vyresniosios kartos reformatus ir organizuoti jų bendravimą, skatinti aktyviau dalyvauti visuomeninėje, kultūrinėje veikloje, tenkinti prasmingo bendravimo reikmes. Draugijos nariai taip pat perduos savo žinias ir reformatišką paveldą jaunesniajai kartai, sieks išlaikyti reformatų tapatybę, propaguos

protestantiškos kultūros plėtrą. Draugija turi savo ženklą – stilizuotą Hugenotų kryžių (pav.).

Šiuo metu Draugija jungia 22 vilniečius senjorus. Visuotiniame narių susirinkime Reformatų senjorų draugijos Garbės nario vardas suteiktas JAV kunigei Erikai Dilytei Brooks, palaikiusiai siekį turėti savo ženklą ir materialiai padėjusiai jį įregistruoti.

Draugijos nariai kartu su kitais parapijiečiais jau apsilankė Lietuvos Respublikos Prezidentūroje, Žalgirio mūšio 600-osioms metinėms skirtose parodose Lietuvos nacionaliniame muziejuje ir Radvilų rūmuose, susipažino su Lietuvos Operos istorija nuo LDK Valdovų rūmų teatro laikų, taip pat su Operos ir baleto teatro užkulisiais: sudėtinga kompiuterine įranga, dekoracijų ir rekvizito gamyba.

Reformatų senjorų draugijos nariai kartu su Vilniaus reformatų bendruomenės atstovais apsilankė Prezidentūroje

PARAPIJŲ VEIKLA

Biržų reformatų parapijoje

Dvasininkai patarnavo 72 laidotuvėse, confirmavo 21 jaunuolį ar suaugusįjį, sutuokė 5 poras, pakrikštijo 27 žmones, namuose lankė tuos parapijiečius, kurie to pageidavo. Šiaip seniūnai lankė parapijiečius, platino krikščioniškus kalendorius, surinko parapijiečių metines narystės aukas. Dalis parapijiečių šias aukas patys atnešė į bažnyčią per sekmadienio pamaldas. Per 2010 metus daugiau kaip 800

Biržų reformatų parapijiečių paaukojo metinę auką. Parapijiečiai dar papildomai aukojo parapijos reikmėms tikslines aukas: vargonų remontui, dvasininkų išlaikymui. Parapija pervedė į Sinodo sąskaitą 10 proc. savo surinktų aukų, taip pat tikslines aukas dvasininkų tarnystės išlaikymui, pasaulinės reformatų (WCRC) narystės aukos dalį už 2010 metus.

Parapijoje vyko jūrų skautų užsiėmimai, skautų stovykla, kurioje dalyvavo ir krikščioniški skautai iš Švedijos. Už savo paaukotą laiką ir savanorišką indėlį auklėjant reformatų jaunimą esame dėkingi skautų vadovui Algiui Kriščiūnui, jūrų skautų buriavimo instruktoriui Povilui Petroniui. Vasaros dieninėje vaikų stovykloje aktyviai dalyvavo parapijos vyresnysis jaunimas, vadovaujamas kun. Sigitos Švambarienės. Reguliariai vyko parapijos jaunimo grupės susitikimai, jie dalyvavo *Maisto banko* akcijoje, šefavo Medeikių vaikų globos namus, rengėsi confirmacijai. Švobiškyje įvyko ir confirmantų stovykla.

Kiekvieną sekmadienį duris atveria sekmadieninė mokykla, kuriai vadovauja tikybos mokytoja Danutė Nindriūnaitė, jai daug padeda Skaistė Švambarytė. Jaunimo ir vaikų tarnystę nuoširdžiai kuruoja kun. Sigita Švambarienė.

Negalėtume pasidžiaugti aktyviu parapijos muzikiniu gyvenimu, jeigu ne vargonininkės ir chorvedės Jūratės Duderienės atsidavimas. Jos dėka kiekvieną sekmadienį Dievo garbei giedantiems bažnyčioje pritaria vargonai. Išskilmingesnėse pamaldose gieda J. Duderienės vadovaujamas jaunatviškas choras *SD Gloria*. Šiomet šis choras dalyvavo Lietuvos – Švedijos reformatų partnerystės programoje ir viešėjo Švedijoje, giedojo pamaldose ir bažnyčiose sostinėje Stokholme ir kituose miestuose.

2010 m. porą mėnesių kleboną, išvykusį į užsienį, pavadavo kun. S. Švambarienė. Vasarą atlaikyta 19 kapinių švenčių, kuriose kun. Sigitai talkino kun. Raimondas Stankevičius.

Per 2010-uosius nemažai nuveikta tvarkant bažnyčios ir klebonijos, parapijos aplinką: sutvarkytas šulinys, uždengtas stogelis (apdailos darbai dar nebaigti), nudažytas parapijos medinis namas, klebonijoje baigta tvarkyti šiaurinė svetainė – svečių kambarys su dušo kabina ir WC, išdažytas parapijos namų verandos vidus. Už parapijos namų remontų projektus ir rūpestį juos prižiūrint esame dėkingi seniūnei Erikai Galvelytei. Taip pat baigtas bažnyčios bokštelių remontas.

2010 m. konfirmacija Biržuose

Bažnyčioje atsirado daugiau vietos neįgaliųjų ar vaikų vežimėliams pastatyti, pastatyta daugiau suolų balkonuose. Didžiausios padėkos už gerai prižiūrimą bažnytinį turtą nusipelno parapijos statinių komendantė Jūratė Kiškienė bei parapijos varpininkas (ūkvedys) Gediminas Šileika. Vasarą jam tenka šienauti žolę, rudenį grėbti lapus, žiemą galynėtis su sniegu. Gediminas visuomet be priekaištų paruošia bažnyčią sekmadienio ar kitų švenčių pamaldoms.

2010 metais pasikeitė parapijos buhalterė. Daugelį metų parapijos aukas kruopščiai skaičiavo ir administravo Palmyra Krikščiukienė. Nuo 2010 m. rugsėjo už parapijos finansų apskaitą atsakinga buhalterė Rita Jokubauskienė.

Parapijos vyresniųjų – seniūnų taryba kas mėnesį rinkosi parapijos namuose į eilinius posėdžius. Parapijos namuose bei bažnyčioje vyko Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo suvažiavimo sesijos, pamaldos. Parapija buvo atsakinga už tarptautinių aukštų svečių priėmimą, įvyko superintendente kun. Tomo Šerno išventinimo pamaldos. Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorijos posėdžiai dažniausiai vyko Biržų reformatų parapijos namuose. Čia veikia Lietuvos reformatų Seniorato raštinė, kur dirba Sinodo buhalterė Rita Daugienė bei raštinės sekretorė-kanclerė Jūratė Kiškienė.

Per 2010 metus buvo palaikomi geri santykiai su Biržų rajono savivaldybės vadovybe. Parapijos klebonas dalyvavo ir pasisakė savivaldybės tarybos posėdyje. Džiaugiamės istoriniu tarybos sprendimu – panaikinti sovietmečio paminklą – žemių pylimus prieš bažnyčią. Stebėsime, kaip sprendimas bus įgyvendintas, nes tenka išgirti, jog kai kam šie pylimai kelia sentimentus...

Biržų reformatai palaiko draugiškus santykius su kitų Biržuose veikiančių konfesijų dvasininkais ir parapijiečiais.

Parengė kun. *Rimas Mikalauskas*, Biržų reformatų parapijos klebonas

Vilniaus reformatų parapijoje *(laikiniai ne savo bažnyčioje)*

Sausio 9 d., šeštadienį po Trijų Karalių, Vilniaus reformatai skubėjo į Pavilnį, Jaunųjų gamtinių stotį. Čia mūsų mažuosius vaikučius aplankė Kalėdų Senelis. Taip pat jo laukė ne tik patys mažiausieji, bet ir grupelė jaunuolių (jie ir organizavo susitikimą) bei vyresnieji parapijiečiai – mažųjų mamytės, tėveliai, dėdės ir močiutės.

Sausio 13 d. Vilniaus reformatų parapijos grupelė pasinaudojo kvietimu ir Laisvės gynėjų dieną apsilankė Lietuvos nacionaliniame radijuje ir televizijoje. Apie KGB padalinių šturmą ir pastatų užgrobimą sausio 13-osios naktį, apie

LRT raidą, iškiliausius čia dirbusius žmones pasakoja Lietuvos radijo ir televizijos muziejaus eksponatai. Ekskursijoje dalyvavę parapijiečiai pajuto dvasią, kuri tvyrojo tą atmintiną naktį, vaikai išmėgino mikrofonus, pasėdėjo už žinių pranešėjų stalo, savo akimis įsitikino, kokia galinga ir sudėtinga aparatūra perduoda vaizdą į televizorius mūsų namuose.

Sausio 18–25 d. vyko kasmetinė ekumeninė Maldų už krikščionių vienybę savaitė. Kaip ir visada pamaldose dalyvavo Vilniaus reformatų kunigai ir parapijos žmonės.

Vasario 14 d. Vilniaus reformatų pamaldose lankėsi LERB gen. superintendentas Rimas Mikalauskas su žmona Renata ir svečiai iš Olandijos, Bredos reformatų bažnyčios, su kurios parapijiečiais vilniečius siejo graži draugystė, lankydavome kas metai vieni kitus, mus pasiekdavo jų surinkta labdara. Reinier Rijke su žmona Joyce paskutinį kartą lankėsi pas mus net prieš trylika metų. Kartu su jais buvo atvykę ir Arja bei Sietze van der Velde's.

Kovo 14 d. Vilniaus liuteronų bažnyčioje po reformatų pamaldų parapijiečiams ir svečiams koncertavo Minsko filharmonijos muzikantai

– baltarusių instrumentinis trio *Vytoki* (fleita – S. Michailov, fagotas – A. Frolov, fortepijonas – I. Avdeeva), vadovaujami Aleksejaus Frolovo. Aleksejus – Minsko reformatų parapijos pamokslininkas, meistriškumo aukštumas pasiekęs fagotistas.

Kovo 17 d. įvyko Vilniaus evangelikų reformatų parapijos sesija. Parapijiečiai ir svečiai rinkosi į Mokytojų namus, kad išklausytų ataskaitą apie parapijos veiklą bei jos finansinę padėtį, išsirinktų revizijos komisiją bei delegatus į 2010-ųjų metų Sinodą. Buvo išrinkta parapijos revizijos komisija: Valdonė Pažūsiienė, Ingrida Ramšienė, Edita Stakionytė. Vilniaus parapijai atstovauti išrinkti du delegatai: Evaldas Tamariūnas ir Eglė Mekaitė, kandidatais: Šarūnas Liekis ir Vida Cupreva.

Gegužės 16 d. Vilniaus reformatų parapija klausėsi dūdų orkestro koncerto, kurį surengė į Vilnių pasisvečiuoti ir su reformatų parapijomis glaudesnių ryšių užmegzti atvykęs švedų dūdų orkestras iš Vaksjo parapijos.

Gegužės mėn. Vilniečiai reformatai atgaivino evangelikams būdingą tradiciją vasarą kapinėse pamaldomis paminėti iškeliavusius amžinybėn artimuosius, gimines, draugus. Gegužės 1 d. – Karveliškių, gegužės 29 d. – Rokantiškių kapinėse Vilniaus reformatai šventė kapų šventes, minėjo mirusiuosius.

Gegužę išleistas 100-asis *Vilniaus reformatų žinių* numeris (redaktorė – Dalija Gudliauskienė).

Birželio 5 d. įvyko Lietuvos evangeliškių bažnyčių *Giesmių šventė 2010* Žeimelyje. *Giesmių šventė* buvo skirta ne tik organizatorės – Lietuvos Evangeliškos Bažnytinės Muzikos Sandraugos 15-os metų sukakčiai paminėti, bet taip pat Lietuvos Respublikos Nepriklausomybės 20-mečiui bei vienos iš seniausių Lietuvos teritorijoje – Žeimelio liuteronų parapijos įkūrimo 470 metų Jubiliejui. Šventėje dalyvavo Vilniaus reformatų choras *Giesmė*.

Birželio 7 d. Lietuvos technikos bibliotekoje Vilniuje (Šv. Ignoto g. 6) įvyko parodos *Lietuviška reformatų periodinė spauda: 1911–2010* pristatymas. Paroda buvo skirta Nepriklausomybės atkūrimo ir Vilniaus reformatų bažnyčios gražinimo tikintiesiems 20-osioms metinėms paminėti. Parodą suorganizavo Vilniaus reformatų parapijos taryba ir ji veikė iki liepos 1 d.

Birželio 27 d. Vilniaus parapija sveikino kleboną Tomą Šerną, Lietuvos reformatų Sinodo išrinktą Lietuvos reformatų bažnyčios generaliniu superintendentu (**nuotr.**), ir parapijietę bakalaurę Viktoriją Liauškaitę, apsigynusią diplominį darbą apie Lietuvos reformatų bendruomenę.

Rugpjūčio 22 d. Vilniaus parapija šventė Konfirmaciją. Buvo konfirмуoti trys jaunuoliai: Kristina Baturinaitė, Živilė Ieva Palionytė ir Šarūnas Žemaitis (**nuotr.**). Po iškilmingų Konfirmacijos pamaldų nemažas vilniečių būrys, lydimas geros nuotaikos, apsilankė parapijiečių Dano ir Aurelijos Arlauskų namuose. Tai jau tampa gražia tradicija kasmet rengti Vilniaus parapijos išvyką į Buikų kaime Šalčininkų rajone esančią sodybą.

Rugsėjo 4 d. Dubingiuose pamaldomis buvo prisimintos prieš metus vykusios LDK kunigaikščių Radvilų perlaidojimo iškilmės. Vėl, kaip ir pernai, suvažiavo reformatai iš įvairių Lietuvos vietovių, pakviesti Vilniaus parapijos tarybos.

Rugsėjo 12 d. vilniečiai po pamaldų neskubėjo skirstytis: naujai įsigytu projektoriumi dideliame ekrane žiūrėjo nuotraukose įamžintus

parapijos 2010 m. išpūdingiausių renginių vaizdus: konfirmaciją, gandrų palydėtuves Buikose, kunigaikščių Radvilų minėjimą Dubingiuose, vilniečių vaikų Kalėdų eglutės Gamtininkų stotyje akimirkas.

Parengė *Vida Cupreva*, Vilniaus parapijos seniūnų tarybos pirmininkė

Kėdainių reformatų parapijoje

2010 sausio 28 d. Šviesiojoje gimnazijoje skaityta paskaita apie didįjį reformatų teologą, Bažnyčios tėvą, Joną Kalviną. Prelegentas – prancūzų hugenotų šaknų turintis reformatų teologas, publicistas Holger Lahayne (jo protėviai vėliau pabėgo į Vokietiją). H. Lahayne šiuo metu gyvena Šiauliuose, yra reformatų parapijos narys, dėsto krikščioniškame koledže Šiauliuose.

Balandžio 4 d. kėdainiečiai Velykų I dienos pamaldas šventė kartu su tikėjimo broliais iš Vokietijos Lipės krašto. Delegacijai vadovavo Lietuvos reformatų garbės kuratorius, kunigas iš Vokietijos Erhard Mische.

Birželio 30 d. Kėdainiai sulaukė svečių iš JAV, Pensilvanijos – varpelių orkestro *Southminster Ringers*. Tai buvo vienintelis šio unikalaus kolektyvo koncertas Lietuvoje, todėl į Kėdainius atvyko daug klausytojų iš visos Lietuvos.

Parengė kun. *Raimondas Stankevičius*

Panevėžio reformatų parapijoje *(laikiniai ne savo bažnyčioje)*

Sausio 24 d. Ekumeninės pamaldos.

Kovo 14 d. Ataskaitinė parapijos sesija (veiklos ataskaita, revizijos komisijos patikros ataskaita, delegatų ir kandidatų į Sinodą rinkimas). Taip pat lankėsi svečiai iš Biržų ir Nemunėlio Radviliškio.

Balandžio 24 d. Paminėjome pirmųjų ekumeninių pamaldų atgautose bažnyčios patalpose 20-ties metų sukaktį. Parapijos chorui giedant giesmę *Parapijos šventė* (žodžiai A. Kutrevičiaus ir Ž. Anilionio,

muzika parapijos vargonininko Ž. Anilionio), į pavasario žiedais išpuoštą bažnyčią žengė parapijos kunigai su svečiais dvasininkais. Įvyko iškilmingos parapijos atkūrimo 20 metų pamaldos.

Gegužės 15 d. Į Sinodo sesiją Biržuose vyko delegatas Petras Romualdas Puodžiūnas ir mandatų komisijos narė Irena Kartanienė.

Gegužės 26 d. Petras Romualdas Puodžiūnas ir Marytė Naktinienė vyko į Biržus, į kunigo senjoro Petro Ernesto Čepo laidotuves.

Birželio 5 d. Vykome į Žeimelį, į *Giesmių šventę 2010*. Užsukome į Pakruojo dvarą (plačiau – www.ref.lt).

Birželio 13 d. Po pamaldų vyko Seniūnų valdybos posėdis, kuriame buvo priimtas veiklos planas 2010/2011 metams.

Birželio 24 d. Vykome į Biržus, į Sinodines pamaldas.

Birželio 30 d. 31 parapijietis važiavo į Kėdainius, kur klausėsi varpelių orkestro *Southminster Ringers* iš Pensilvanijos (JAV).

Liepos 3 d. Vyko kapinių šventė Ramygalos gatvės kapinėse. Pamaldas vedė kun. Raimondas Stankevičius.

Liepos 25 d. Pamaldų su Viešpaties Vakariene metu pakrikštyta Augustina Macytė (gim. 2003 m.) ir Justas Macius (gim. 2004 m.).

Rugpjūčio 7 d. Įvyko parapijiečių Indrės Misevičiūtės ir Aurimo Gedminto vestuvės.

Rugpjūčio 14 d. Kapinių šventė Šilaičių kapinėse.

Rugpjūčio 21 d. choristų išvyka į kapų šventę Papilyje (ant partizanų kapų).

Rugsjūčio 29 d. keturi parapijiečiai vyko į Klaipėdos evangelikų liuteronų parapijos maldos namų atgavimo 20 metų jubiliejų pas Klaipėdos ev. liuteronus Klaipėdos bažnyčios 20 metų atgavimo proga.

Rugsėjo 4 d. 16 parapijos narių vyko į Dubingius, kur vyko kunigaikščių Radvilų palaikų perlaidojimo metinių minėjimas (**nuotr.**).

Rugsėjo 9 d. Seniūnų valdybos posėdis. Dienotvarkėje: dalyvavimas Santarvės bažnyčios statyboje.

Rugsėjo 18 d. Ekumeninės pamaldos, į kurias atvyko pastorius Povilas Volkovas iš Amerikos, kunigas Reinholdas Moras iš Klaipėdos. Pamaldas vedė kun. R. Stankevičius.

Rugsėjo 26 d. Pradėjome *Biblijos* studijas, kurias vedė kun. R. Stankevičius.

Lapkričio 28 d. Po pamaldų vyko Seniūnų valdybos posėdis.

Parengė *Petras Romualdas Puodžiūnas*, Panevėžio parapijos seniūnų valdybos pirmininkas

Švobiškio reformatų parapijoje

Parapija vietoje neturi klebono – ją aptarnauja Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo paskirtas administratorius – Biržų evangelikų reformatų parapijos klebonas kun. Rimas Mikalauskas.

Dvasininkai per 2010 metus šios parapijos bažnyčioje atlaikė 7 pamaldas, iš jų 5 su Šventa Vakariene ir 1 kapinių šventės pamaldas. Nebuvo nei krikštų,

nei santuokų, nei konfirmacijos. Patarnauta 6 laidotuvėse. Parapijos administratoriui išvykus, parapijai patarnavo kun. Sigita Švambarienė ir kun. Raimondas Stankevičius.

Parapijoje yra 70 bažnytinės narystės aukas aukojančių parapijos narių (tikslus parapijiečių skaičius nežinomas, spėjama, kad jų yra iki 150).

Daugelis parapijos narių išsikėlę į didžiuosius Lietuvos miestus, išvykę į užsienį. Nėra surinkta duomenų, kiek jų prisijungė prie kitų parapijų.

Nuo **2009 metų lapkričio 10 dienos** veikia naujos kadencijos parapijos vyresniųjų – seniūnų valdyba: Pranas Rauktys (pirmininkas), Odeta Rapkevičienė (pirmininko pavaduotoja), Aldona Sabienė (iždininkė), Vilma Čabinienė (narė) ir kun. Rimas Mikalauskas (administratorius). Dėl 2009 m. priimtų sprendimų (buvo 3 posėdžiai) Valdybai į posėdžius 2010 metais nebuvo būtinybės rinktis (buvo vienas

Pakeliui į bažnyčią

posėdis). Tačiau dauguma Valdybos narių susitinka per pamaldas ir rūpimus klausimus išsprendžia neformaliai. Vykdomi anksčiau priimti nutarimai: parapija pavyzdingai perveda savo 10 proc. Sinodui, taip pat dvasininkų išlaikymo fondui, administracinėms išlaidoms. Parengti bažnyčios pastato renovacijos projektai, kaupiamos lėšos langų, stogo, vargonų remonto darbams, prižiūrima bažnyčios ir klebonijos aplinka, kapinės. Palaikomi geri santykiai su Pasvalio rajono savivaldybe, su seniūnijos vadovais, draugiški santykiai su kaimynais katalikais.

Švobiškio reformatų bažnyčioje **liepos 14 d.** pirmam kadencijos posėdžiui buvo susirinkusi Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorija.

Parengė kun. *Rimas Mikalauskas*

Klaipėdos reformatų parapijoje

Kovo mėnesį Klaipėdos reformatų bendruomenėje vyko šventinės konfirmacijos pamaldos. Du nauji nariai – Neilas Cijunskas ir Laimutė Bonckienė apsisprendė tapti Reformatų bažnyčios nariais. Šie du žmonės keletą mėnesių rengėsi šiam svarbiam savo gyvenimo žingsniui; gilinosi į pagrindinius ev. reformatų tikėjimo išpažinimo raštus, susipažino su esminiais protestantizmo principais, dalyvavo tik jiems skirtuose užsiėmimuose, kuriuos vedė parapijos kunigas. Konfirmacijos pamaldose jaučioje Klaipėdos universiteto patalpų koplyčioje dalyvavo ir svečiai iš Vilniaus parapijos: kunigas Tomas Šernas ir lektorius Evaldas Tamariūnas. Klaipėdiškiai džiaugėsi turėdami progą pasiklausyti kunigo T. Šerno pamokslo, o vėliau maloniai pabendrauti prie vaišių stalo. Džiugu, kad maža pajūrio reformatų bendruomenė auga, o mūsų broliai ir seserys Kristuje palaiko mus savo dalyvavimu ir malda. Tikimės, kad ateityje tokių gražių švenčių Klaipėdos evangelikų reformatų bendruomenėje tik daugės.

www.ref.lt

Nemunėlio Radviliškio reformatų parapijoje

Kovo 14 d. parapijiečiai išvyko į Panevėžį, aplankė Panevėžio evangelikų liuteronų bažnyčią, susipažino su reformatų parapijos istorija, pabendravo su parapijiečiais. Vakare Panevėžio muzikiniame teatre žiūrėjo miuziklą *Grafaitė Marica*.

Birželio 5 d. kartu su Nemunėlio Radviliškio pagrindine mokykla organizavo mokyklos įsteigimo prie reformatų parapijos 420 metų paminėjimą.

Liepos 17–24 d. parapija priėmė stovyklautojus, atvykusius į vaikų stovyklą *Dovydo giesmė*.

Rugpjūčio 1 d. vyko šventinės pamaldos su jaunimo Konfirmacija. Parapiją papildė trys jaunuoliai.

Rugpjūčio 1–14 d. Parapija savo patalpose priėmė ir visokeriopai globojo tarptautinės darbo stovyklos *Aš pastatysiu savo Bažnyčią* (Mt 16,18) stovyklautojus.

Gruodžio 5 d. Per Advento pamaldas Bažnyčioje giedojo Biržų reformatų parapijos choras *SD Gloria*, po pamaldų visi buvo pakviesti prie vaisių stalo parapijos namuose.

Gruodžio 11 d. vyko Advento popietė, kurioje parapijos vaikai ir tėveliai bei kiti parapijiečiai gilinosi į Advento prasmę, pynė Advento vainikus, mokėsi gaminti šiaudinius eglutės žaisliukus, gamino kalėdinius atvirukus, vaikai kepė ir dekoravo kalėdinius sausainius. Jais buvo pavaišinti visi popietės svečiai.

**Darbo stovykla
Nemunėlio Radviliškyje**

Parengė kun. *Sigita Švambarienė*

Papilio reformatų parapijoje

Lietuvos evangelikų reformatų Sinodas nuo 2007 m. paskyrė kun. Rimą Mikalauską aptarnauti Papilio reformatų parapiją. 2010 metais parapijos kapinėse atlaikyta 11 kapinių švenčių pamaldų (palyginimui kitose parapijose: Biržų – 19; Nemunėlio Radviliškio – 4, Panevėžio – 2, Švobiškio – 1). Patarnauta 6 laidotuvėse. Dažniausiai giesmėmis gerai patarnauja Papilio reformatų parapijos vargonininkė Vigilija Macienė su vietinėmis giedotojomis. Be jokios abejonės, šioje parapijoje reikalingas ganytojas, gyvenantis vietoje, Papilyje. Nepaisant šią parapiją ištikusių didelių sunkumų, ji išlieka viena didžiausių ir stipriausių Lietuvos reformatų parapijų, tikrai daug galinti, tačiau dėl užgriuvusių sunkumų nepajėgianti prisidėti prie evangeliškos misijos šiame krašte ir visoje Lietuvoje.

Auka Danutei

Kaune gyvenančių teisininkės Eglės Grucytės ir biržiečio choreografo Laimio Kučiausko iniciatyva internete buvo paskelbta sąskaita, į kurią pinigų galėjo pervesti visi, norintys padėti biržietei Danutei Nindriūnaitei, kentėjusiai dėl antsvorio. Aukotojai, evangelikų reformatų bendruomenės nariai, surinko 5000 litų. Biržietei teko pridėti dar 2000 Lt. Praėjusių metų lapkritį Danutė sėkmingai operuota Kauno klinikose.

Bažnyčiai pervesta paramos iš pajamų mokesčio (2 proc.)

2004 metais 6 842,50Lt; 2005 metais 9 381,39 Lt; 2006 metais 13 201,20 Lt; 2007 metais 12 328,37 Lt; 2008 metais 16 294,47 Lt; 2009 metais 18 245,33Lt; 2010 metais 10 284,38 Lt.

Reformatų metų inf.

TEOLOGINIAI TYRIMAI

Europinė reformatų identiteto dimensija Andriaus Volano veikaluose

Kun. dr. Kęstutis Daugirdas (Maincas, Vokietija)

Šveicariškos Reformacijos tyrinėtojai, dirbę su Ženevos reformatoriaus Jono Kalvino teologiniu paveldu, yra vieningos nuomonės dėl vieno iš šios Reformacijos šakos kilusių bažnyčių identiteto elementų: tiek Kalvinui, tiek juo sekusiems teologams yra būdingas universalumo siekis, t. y. įsitikinimas, kad jiems pavesta teologinė atsinaujinimo misija aprėpia visą Europą, kas ano meto pasaulėžiūroje vis dar neretai reiškė visą pasaulį. Skirtingai nei, pavyzdžiui, besiformuojančios liuteronų konfesijos atstovai, kurie nuo antros kartos buvo stipriai linkę orientuotis į Martyno Liuterio autoritetą, XVI a. antrosios pusės reformatų teologai mažiau akcentavo iškilų Reformacijos tėvų svarbą: struktūriškai reformatai savo identitetą grindė pirmiausia priklausymu universaliai tikėjimo ir verčių bendrijai. Šią universalią – europinę – reformatų identiteto dimensiją ir pabandyti nušviesti, remdamasis lygiai prieš keturis šimtus metų mirusio iškilaus Lietuvos reformatų teologo Andriaus Volano konkrečiu pavyzdžiu.

Jau vien šio apie 1531-uosius metus Didžiojoje Lenkijoje, netoli Poznanės gimusio ir 1610-aisiais metais sausio 6-ą dieną nuosavame Bijutiškių dvare mirusio žmogaus biografija byloja apie sąsajas, toli peržengiančias Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės ribas. Kilęs iš vokiečio Jono Volano ir lenkaitės Sofijos Kvileckos šeimos, Andrius Volanas nuo 1544-ųjų iki 1546-ųjų metų studijavo Frankfurto prie Oderio universitete, o nuo 1550-ųjų iki 1553-ųjų – Karaliaučiuje. Čia jo vienu iš mokytojų buvo žinomas lotynistas, garsaus Vitenbergo reformatoriaus bei humanisto Pilypo Melanchtono (1497–1560) žentas Jurgis Sabinas (1508–1560). Po studijų Volanas ilgus metus dirbo

įtakingo Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Didžiojo etmono bei Didžiojo kanclerio Mikalojaus Radvilos Rudojo (apie 1515–1584) sekretoriumi, o valdant vengrų kilmės Lenkijos karaliui ir Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės Didžiajam kunigaikščiui Steponui Batorui (1576–1586) jis tapo ir karališkuoju sekretoriumi. Į svarbius ano meto politinius įvykius Radvilos Rudojo įtrauktam Volanui teko ne kartą dalyvauti ir reikšmingose diplomatinėse misijose: 1569-ųjų vasarą jis Liublino seime, gindamas Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės interesus, atstovavo Radvilą Rudą, bekaralmečio laikotarpiu, 1575-aisiais metais, senato pavedimu vyko į Prahą pas imperatori Maksimilijoną II, o 1589-aisiais dalyvavo Bytomo-Bendzino taikos derybose tarp Habsburgų bei Lenkijos ir Lietuvos atstovų.

Priėmęs Lietuvos Didžiosios Kunigaikštystės indigenatą ir taip tapęs jos piliečiu, Volanas ėmėsi aktyvios intelektualinės veiklos, didžiąją energijos dalį skirdamas savo pasirinkto teologinio kelio propagavimui bei gynimui. Dėl daugelio išleistų teologinių raštų tiek prieš antitrinitorius, tiek prieš jėzuitus jis buvo gerai žinomas ne tik Lietuvoje ir Lenkijoje, bet ir Vokietijos žemėse: Heidelbergo universiteto teologijos profesorius Pranciškus Junius (1545–1602) 1590-ųjų metų pradžioje apie Andrių Volaną atsiliepė kaip apie asmenį, *kurio darbus Dievas laimina, tolimų kraštų skaitytojais švenčia, o Lietuvos ir Lenkijos gyventojais įsisavina*.¹

Asmeniškai išauklėtas Vitenbergo, t. y. liuteroniškosios reformacijos dvasioje, o nuo studijų laikų Melanchtono minties veikiamas, Volanas, kaip ir daugelis kitų reformatoriškai nusiteikusių jo bendraamžių tuometinėje Lietuvoje ir Lenkijoje, galiausiai pasuko Ženevos ir Ciuricho teologiniu keliu. Ypač kristologiniais bei Šv. Vakarienės klausimais jis nuosekliai perėmė Jono Kalvino mokymą, dėl kurio 1570–1580 metais ne kartą kryžiuo teologines špagas su Lietuvon Vilniaus vyskupo Valerijono Protasevičiaus (apie 1505–1579) kvietimu atvykusiais jėzuitais. Natūralu, kad būtent šiame kontekste parašyti ir išspausdinti Volano poleminių veikalai geriausiai atskleidžia specifinius reformatų užmojus, dėl ko mes į juos dabar atidžiau ir pažvelgsime.

Savo teologine kokybe išsiskiria Andriaus Volano lotynų kalba

¹ Žr. Pranciškus Junius, *Defensio catholicae doctrinae de S. Trinitate personarum in unitate essentiae Dei*, in: *Opera Francisci Junii Biturigis, Heidelbergae 1592, a4v*.

užmegzta poleminė diskusija su svarbiu Lietuvos ir Lenkijos jėzuitu Petru Skarga (1536–1612) bei jo Italijoje gyvenančiu ordino broliu, ispanu Pranciškumi Turrianu (1504–1584), iš kurios gimė ano meto išsilavinusiai publikai geriausiai žinomi Volano veikalai, tarp jų – šiandien nebeišlikusi, 1574 m. Loske išspausdinta knyga *Vera orthodoxa vetusque in ecclesia sententia de sacramento corporis et sanguinis Domini nostri* (Tikras, ortodoksiškas ir bažnyčioje senas mokymas apie mūsų Viešpaties kūno ir kraujo sakramentą). Jai įkandin sekė 1579-aisiais taip pat Loske pasirodžiusi polemika *Defensio verae sententiae de sacramento corporis et sanguinis Domini nostri* (Tikro mokymo apie Viešpaties kūno ir kraujo sakramentą apgynimas) bei 1584-aisiais Vilniuje leistos *Libri quinque contra Scargae septem missae sacrificiique eius columnas* (Penkios knygos prieš Skargos septynis mišių bei jų aukojimo šulus). Pastarasis veikalas reagojo į Skargos lenkiškai parašytą polemiką *Siedm filarów na których stoi katolicka nauka o Sakramencie Oltarza* (Septyni šulai, kuriais remiasi katalikiškas mokymas apie altoriaus sakramentą, 1582). Jo pradžioje Volanas pabrėžė, kad jis ir toliau ketinąs laikytis lotynų kalbos.² Tam jis turįs svarbų pagrindą: jis todėl rašęs lotyniškai, nes norįs, kad visose krikščioniško pasaulio vietose pamatytų, kokiais silpnais argumentais remiasi tiek jo oponentas, tiek ir visas jėzuitų ordinas kovoję prieš tikrąjį Kristaus mokymą.³

Rašydamas *Libri quinque* Volanas planavo savo prieš jėzuitus nukreiptais raštais pasiekti ne vien tik Lietuvos ar Lenkijos skaitytojus, bet platesnę išsilavinusią publiką. Jis sąmoningai laikėsi kalbos, siekiančios toli už valstybės ribų ir atitinkamai įgalinančios šias ribas peržengiančias diskusijas. Lotynų kalba buvo svarbi prielaida, kad palaiptiesniui į vis platinantį diskusijų ratą įsitrauktų ir užsienio bendraminčiai. Kiekvienu atveju Volano ketinimai ir toliau rašyti lotyniškai (kad pasaulis atpažintų jėzuitų klaidas) buvo ne tik retorinė frazė, nors ji, žinoma, yra persisėmusi charakteringa ano meto polemine retorika. Tai sakydamas jis greičiausiai mąstė apie Europos reformatų planuojamą bei Šveicarijoje, Bazelyje, jau pradėtą leisti daugiatomį prieš jėzuitus nukreiptų raštų rinkinį

2 Žr. Andrius Volanas, *Libri quinque contra Scargae Iesuitae Vilmensis septem, missae sacrificiique eius columnas*, Vilnae 1584, 2.

3 Žr. *ibid.*, 3.

Doctrinae Jesuiticae praecipua capita (Jėzuitų doktrinos pagrindinės dalys). Minėto rinkinio, sujungusio tiek Vakarų, tiek Vidurio, tiek Rytų Europos reformatų atitinkamas polemikas, 1586-aisiais metais pasirodžiusiame ketvirtame tome buvo perspausdinta ir Volano knyga *Defensio verae sententiae de sacramento corporis et sanguinis Domini nostri* (Tikro mokymo apie Viešpaties kūno ir kraujo sakramentą apgynimas).

Lotyniškai prieš jėzuitus parašyti Volano poleminiai veikalai paskatino Lietuvos sienas peržengiančias diskusijas dar ir kitu atžvilgiu. Jie buvo ne vien tik priemonė, per kurią Vakarų Europos skaitytojai galėjo susipažinti su čionykščiais argumentais. Jie buvo ir raištis, siejęs išsilavinusią Lietuvos visuomenę su Vakarų Europos analogiškais sluoksniais. Volanas savo veikaluose palaiapsniui ėmėsi vis dažnesnių nuorodų į kitų Europos šalių reformatų knygas, taip jas pristatydamas Lietuvos ir Lenkijos išsilavinusiai publikai bei ją informuodamas apie europinių diskusijų būklę. Polemizuodamas prieš Turrianį jis, pavyzdžiui, teologiškai rungėsi su tuo pačiu priešininku, kaip ir vienas iškiliausių hugenotų mąstytojų prancūzas Antuanas de la Roche Chandieu (1534–1591). Nenuostabu, kad prancūzų bendraminčio parašytos knygos *Sophismata Turriani* (Turrianio sofistika, 1577) bei *Ad repetita Turriani sophismata* (Prieš Turrianio pakartotinę sofistiką, 1580) Volano akyse buvo itin tinkamas įrodymas, kad Europos reformatus artimai sieja bendras mokymas. Vilniuje išleistuose veikaluose *Assertionum Vegae Iesuitae confutatio* (Jėzuito Vegos teiginių paneigimas, 1586) bei *Apologia ad calumnias* (Apologija prieš šmeižtą, 1587) jis ne kartą gyrė minėtas Chandieu knygas, jas metaforiškai apibūdindamas kaip galingą – intelektualinį – Herkulio vėzdą.⁴

Svarbu taip pat paminėti, jog Volanas nepasitenkino vien tik nuorodomis, tačiau ėmėsi ir iniciatyvos įtraukti kitų Europos šalių reformatus teologus į Lietuvoje bei Lenkijoje verdančias polemikas prieš jėzuitus. Tam jis mokėjo puikiai pasinaudoti glaudžiais Europos reformatų ryšiais. 1589 metais Volanas kreipėsi į Heidelbergo universiteto teologijos profesorių Danielį Tossaną (1541–1602) prašydamas, kad šis raštu reaguotų į Poznanės jėzuito Artūro Fauntėjaus *Eucharistines tezes* bei

⁴ Žr. Andrius Volanas, *Apologia ad calumnias*, Vilnae 1587, C1v.

1589-aisiais pasirodžiusią knygelę apie šventųjų garbinimą. Heidelbergo profesorius mielai sutiko išpildyti bendraminčio prašymą – netrukus parašė *Disputationes duae* (Du disputai), kuriuos 1590-ųjų metų vasarį išspausdino kartu su nuoširdžiu vasario 1-ąją Volanui rašytu laišku bei dedikacija reformatų bendruomenėms Lietuvoje ir Lenkijoje.

Visų šių Volano pastangų tikslas buvo gerai koordinuotas Lietuvos ir Lenkijos bei užsienio reformatų atsakas jėzuitams. Būtent valstybių sienas peržengiančiame, bendrame savo teologinių principų propagavime ir bendroje jų gynyboje jis išvėlgė šios Reformacijos šakos atstovų europinį sutarimą mokyme. Ne veltui Volanas dar 1579-aisiais metais polemizuodamas prieš Petrą Skargą pabrėžė, kad vienas svarbiausių reformatų išpažinimų raštų, *Confessio helvetica posterior* (Antrasis šveicariškas tikėjimo išpažinimas), yra priimtas daugelyje šalių: jis šį faktą interpretavo kaip reformatų pažiūrų tiesos paliudijimą.⁵ Tokia interpretacija jis niekuo nesiskyrė nuo *Confessio helvetica posterior* autoriaus Ciuricho teologo Heinricho Bullingerio (1504–1575).⁶ Kuo nuosekliau reformatai visoje Europoje teologiškai gynė tai, ką manė esant tiesa, tuo, šia logika remiantis, didesnė tikimybė buvo įrodyti, kad tai iš tikrųjų yra neiginčijama tiesa.⁷ Tuo pačiu geresnės galimybės buvo įtikinti ir Lietuvos bei Lenkijos dvejojančiuosius, neapsisprendusiuosius ir patraukti juos savo pusėn.

Jei iškeltume klausimą, kas skatino bendrą reformatų principų propagavimą, atsakymas žvelgiant per Volano kūrinį prizmę būtų toks: bendras teologinis identitetas, grįstas principiniu sutarimu. Reformatai virsmas intensyviausiu Andriaus Volano veiklos metu buvo, be jokios abejonės, pakankamai toli pažengęs, kad įgalintų ne vien tik visiems protestantams būdingą atsiribojimą nuo Tridento susirinkimo pagrindu besikonsoliduojančios Romos katalikų bažnyčios. Pats Volanas jau gerai matė ir ribas, skiriančias reformatus

5 Žr. Andrius Volanas, *Defensio verae sententiae de sacramento corporis & sanguinis Domini nostri,*

Losci 1579, 197.

6 Žr. Irene Dingel, *Bullinger und das Luthertum im Deutschen Reich*, in: Emidio Campi, Peter Opitz (Hg.), *Heinrich Bullinger. Life – Thought – Influence*, Zurich, Aug. 25–29, 2004, *International Congress Heinrich Bullinger (1504–1575)*, Bd. 2, Zürich 2007 (*Zürcher Beiträge zur Reformationsgeschichte* 24), 776.

7 Žr. Andrius Volanas, *Judicium de libello quodam Stanislai Rescii, qui inscribitur Ministromachia*, s.l. 1593, 11.

nuo baigiančios galutinai išsikristalizuoti liuteronų konfesijos, kurią apibrėžė 1577 m. priimta *Formula concordiae* (Santarvės formulė) bei 1580-aisiais išleista *Konkordienbuch* (Santarvės knyga). Volanas ir pats, brėždamas konfesines ribas paskutiniuose savo poleminiuose veikaluose, pvz., 1589-aisiais išleistame atkirtyje Vilniaus kanauninkui Andriui Jurgevičiui (1640 m.) *Ad scur et famosum libellum* (Prieš farso kupiną knygelę), ne kartą nurodė reformatų išpažinimų raštus. Remdamasis prancūzo Žano Fransua Salvardo (1530–1585) parengta ir 1581-aisiais išleista *Harmonia confessionum fidei* (Tikėjimo išpažinimų harmonija), jis buvo linkęs pabrėžti vieningą skirtingose Europos vietose parašytų tikėjimo dokumentų dvasią. *Skirtingų asmenų skirtingu laiku Anglijoje, Prancūzijoje, Belgijoje, Šveicarijoje, Škotijoje bei vokiškose žemėse parašyti tikėjimo išpažinimai esą esminiais tikėjimo klausimais tokie vieningi, kad jie iš niekur kitur, kaip tik iš vienos Dvasios gali būti kilę*, – teigė Volanas.⁸

Tik šiame istoriniame kontekste išsamiai atsiskleidžia ir Volano nuorodų į kitų Europos reformatų veikalus prasmė, kurias ypač dažnai galima rasti būtent minėtoje polemikoje *Ad scur et famosum libellum* (Prieš farso kupiną knygelę). Be mums jau pažįstamų Antuano de la Roche Chandieu ir Danieliaus Tossano, čia sutiksime Oksfordo karališkąjį profesorių Lorencą Humphrey (1527–1590), Kembridžo šv. Jono koledžo profesorių Viljamą Whitakerį (1548–1595), prancūzą Žaną de Serres'ą (1540 ar 1542–1598) ir kitus europiečius su jų prieš jėzuitus nukreiptais veikalais. Įvardydamas geografiškai tolimus bendraminčius, išvardydamas jų darbus bei sugretindamas juos su Lietuvoje ir Lenkijoje dirbančių reformatų, kaip Andrius Chžonstovskis (1544–1612) ar Jurgis Žarnoveckis (apie 1528–1601), veikalais,⁹ Volanas nutapė įspūdingą intelektualiai vieningos bendrijos paveikslą – bendrijos, kuri nepaisant didelių atstumų tarp jos visoje Europoje išsibarsčiusių atstovų, sugeba kartu ginti savo teologines įžvalgas.

Volano nutapytas europinės reformatų bendrijos kaip intelektualiai vientiso reiškinio paveikslas yra, be jokios abejonės, idealizuota konstrukcija – šiandienos istorikai gerai žino, kad reformatų konfesija

8 Žr. Andrius Volanas, *Ad scur et famosum libellum*, s.l. 1589, 81.

9 Žr. *ibid.*, 3, 28, 75f, 80f, 83f, 86.

skirtinguose Europos regionuose galėdavo įgauti skirtingus teologinius atspalvius. Tačiau negalima paneigti Volano poleminiuose veikaluose aiškiai juntamos tendencijos pabrėžti ne skiriančius, o jungiančius elementus. Rašydamas Europoje išsilavinusiems sluoksniams gerai suprantama lotynų kalba, Volanas aktyviai siekė įtraukti užsienio bendraminčius į bendras diskusijas. Jo argumentuose ryškiai apčiuopiamas bebaigiantis išsikristalizuoti reformatų identitetas, kuriam būdingas universalumo siekis, konkrečiai pasireiškiantis nuorodomis į europinę šios Reformacijos šakos dimensiją. Trumpai tariant, Volanas buvo Lietuvos Didžiojoje Kunigaikštystėje veikęs mąstytojas, politiškai identifikavęsis su savo naująja Tėvyne, tačiau tuo pačiu metu jis buvo ir europinio akiračio, europinės minties asmenybė.

PASAULIS IR REFORMATAI

Lietuviai reformatai išsivijoje

Diak. Erika Dilytė Brooks (Čikaga, JAV)

2010 m. sausio mėn. lietuviai reformatai išsivijoje susitiko su Lietuvos evangelikų reformatų generaliniu superintendentu kun. Rimu Mikalausku, atvykusiu į Austina (Tehaso valstija). Mums tai buvo labai svarbus įvykis: galėjome aptarti daug bendrų klausimų. Susitikime dalyvavo kolegijos prezidentas kurt. dr. Paulius Slavėnas, kuratorė Rasa Hollenderytė ir aš.

Birželio mėn. dalyvavome Grand Rapids mieste (Mičigano valstija) vykusiame Pasaulio reformuotų bažnyčių aljanso ir Reformatų ekumeninės tarybos susivienijime į Pasaulinę reformuotų bažnyčių uniją (World Communion of Reformed Churches – WCRC). Aš šiame išskilmingame renginyje atstovavau Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčiai Jungtinėse Amerikos valstijose. Buvau parengiamojo komiteto narė. Tam, kad sklandžiai susijungtų net 80 mln. reformatų, teko sunkiai dirbti dvejus metus.

JAV ir Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčių labai numatėme tiksliai užduotis ateičiai. Išsivijos lietuviai reformatai Čikagoje surengė pamaldas ir susitikimą su gen. superintendentu kun. R. Mikalausku, jo žmona Renata, taip pat Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorijos prezidente kurt. dr. Renata Bareikiene. Pamaldose dalyvavo lietuviai reformatai ir liuteronai.

Spalio mėn. dalyvavome Ziono ev. liuteronų parapijos 100 metų gyvavimo šventėje, kuri vyko Čikagos priemiestyje.

2010-aisiais, žinoma, vyko eiliniai parapijos ir kolegijos darbai: pamaldos, posėdžiai, krikštynos, vestuvės, laidotuvės, kartu su liuteronų parapijiečiais (Tėviškės ir Ziono parapijų) dalyvavome liuvių išsivių bendruomeniniame gyvenime.

Mūsų jėgos ribotos, bet darom, ką galime, kad palaikytume glaudžius, draugiškus ryšius su Lietuvos reformatų bažnyčia.

Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčia Pasaulio reformatų šeimoje

**Dr. Renata Bareikienė, Pasaulinės reformuotų bažnyčių unijos
Konstitucijos signatarė, kuratorė**

2010 m. birželio 18 dieną Grand Rapids mieste (Mičigano valstija, JAV) dalyvaujant daugiau kaip 1000 delegatų, atstovavusių visoms pasaulio reformatų bažnyčioms, į Pasaulinę reformuotų bažnyčių uniją (World Communion of Reformed Churches WCRC) susivienijo Pasaulio reformuotų bažnyčių aljansas ir Reformatų ekumeninė taryba. Šiame išskilmingame renginyje dalyvavo ir Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios atstovai.

Konferencijoje pasaulinės problemos

Kartu su kitais delegatais lygiomis teisėmis suvažiavime dalyvavo ir Lietuvos reformatų bažnyčios generalinis superintendentas kun. Rimas Mikalauskas bei aš, Renata Bareikienė. Čia savanoriais taip pat dirbo ir 3 Lietuvos evangelikų reformatų jaunimo draugijos *Radvila* nariai – Gabija Ramšaitė, Donalda Sinkutė ir Žydrūnas Kamarauskas. Viešnios teisėmis renginyje dalyvavo Renata Mikalauskienė. Lietuvių evangelikų reformatų Bažnyčiai emigracijoje atstovavo delegatė diakonė Erika Brooks. Ji aktyviai dalyvavo suvažiavimo pasirengimo darbuose. Mes, Lietuvos delegatai, esame dėkingi Čikagos ev. reformatų bažnyčiai už suteiktą finansinę paramą, nes tik jų dėka ten galėjome nuvykti.

Kadangi norėjau dalyvauti prieš pagrindinį renginį vykusioje moterų konferencijoje, tai atvykau anksčiau. Šiame renginyje, vykusiame keturias dienas, svarstytos moterims aktualios temos: taika pasaulyje ir moterų indėlis jos siekiant; skurdas, teisingumas, lyčių lygybė, moterų ordinacija. Mintimis dalijosi moterys, atvykusios iš visų žemynų, įvairiausių valstybių. Daugiausia dalyvių buvo iš Afrikos, Azijos, Pietų

ir Šiaurės Amerikos, Karibų, Ramiojo vandenyno regionų. Europai atstovavo tik Anglija, Vengrija, Šveicarija ir Lietuva. Nors ir labai skiriasi pragyvenimo lygis įvairiuose žemynuose ir šalyse, tačiau problemos visur labai panašios: vaikai gatvėje, moterų išnaudojimas, prostitucija, nedarbas, skurdas, vyrų ir moterų nelygybė. Daug kalbėta apie moterų ordinaciją. Daugelyje šalių moterys ordinuojamos, tačiau vadovaujančių postų joms nepatikima. Džiaugiasi, kad Lietuva priklauso toms valstybėms, kuriose moterys ordinuojamos kunigėmis.

Apie skurdą ne tik daug kalbėjome, bet mums buvo suteikta galimybė nuvykti į skurdžiausią Grand Rapids rajoną, kuriame buvo organizuota ekskursija tema *Išeikime drauge su Jėzumi į gatves*. Susitikome su to rajono gyventojais, moterimis, miesto savivaldos ir socialinių organizacijų vadovais. Lankėmės įvairiose socialinės paramos įstaigose. Nežinau, ką jautė kitos moterys, tačiau aš supratau, kad vieni žmonės mums rodytą gyvenimą gali suprasti kaip skurdą, kiti – kaip labai gerą ir pasiturintį gyvenimą. Supratimas priklauso nuo bendro šalies pragyvenimo lygio. Manau, kad jei daugelyje šalių žmonės turėtų tokius namus ir aplinką, kaip tie, mums parodyti skurstantys amerikiečiai, jie save laikytų labai pasiturinčiais piliečiais. Ne išimtis būčiau ir aš...

Nepaprastą išpūdį paliko moterų, ypač iš Pietų Amerikos ir Afrikos, giedojimas, jų balsų gražumas ir stiprumas. Iš pradžių jų klausydama buvau labai pasimetusi –

Iš kairės pirmoje eilėje: diak. Erika Dilytė Brooks (Čikaga, JAV), Pasaulinės reformuotų bažnyčių unijos Konstitucijos signatarė dr. Renata Bareikienė, savanorė Donalda Sinkutė; antroje eilėje: Renata Mikalauskienė, Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios gen. superintendentas kun. Rimas Mikalauskas, savanoriai Gabija Ramšaitė ir Žydrūnas Kamarauskas

mums neįprasta, kad giedama džiaugsmingai, mosuojant rankomis, ritmingai judant visu kūnu. Galvojau: *Dieve, kas bus, kai mano Bažnyčios vadovybė sužinos, kur aš dalyvauju, gal net iš bažnyčios išmes...* Tačiau vėliau nurimau: *Iš kur man žinoti, ką Dievas labiau mėgsta – ar pamaldų ir nusižeminusių, ar džiaugsmingą meldimąsi?* 95 psalmė (ir ne tik ji) irgi ragina džiaugsmingai giedoti Viešpačiui. Apsiraminau ir džiugiai prisijungiau prie visų giedančiųjų.

Dalykinėse sesijose svarstėme Pasaulinės reformuotų bažnyčių unijos (PRBU) Konstitucijos projekto punktus, kurie aktualiausi moterims: moterų ordinacija ir lyderystė, visapusiška ir teisinga moterų ir vyrų partnerystė bažnyčioje, subalansuotas vyrų ir moterų atstovavimas (po 50 procentų). Buvo parašytas kreipimasis į Generalinę PRBU tarybą, kad Konstitucijoje būtų įtvirtinta nuostata nekliudomai moterų ordinacijai, vienodas (po 50 proc.) atstovavimas renkant į vadovaujančias PRBU institucijas ir kitos nuostatos, leisiančios įteisinti moterų ir vyrų lygybę.

Moterų konferenciją vainikavo iškilmingos baigiamosios pamaldos, per kurias puikų pamokslą pasakė Kalvino koledžo koplyčios kunigė-kapelionė. Sužavėjo nuostabus pamokslas turinys ir sakymo maniera. Skambėjo džiugios giesmės.

Margas reformatų pasaulis!

Birželio 18 dieną prasidėjo pagrindinis renginys, į kurį atvyko apie 1000 delegatų, kurie atstovavo 80 milijonų tikinčiųjų reformatų iš 230 denominacijų (deja, net 71 delegatas, daugiausia iš Afrikos

Istorinėje, prieš dvejų organizacijų susijungimą darytoje nuotraukoje išamžino (iš kairės): Reformų ekumeninės tarybos (Reformed Ecumenical Council – REC) prezidentas dr. Peter Borgdoff, Lietuvos evangelikų reformatų generalinis superintendantas kun. Rimas Mikalauskas, kuratorė dr. Renata Bareikienė ir Pasaulio reformuotų bažnyčių aljanso (World Alliance of Reformed Churches – WARC) prezidentas kun. dr. Kliffton Kirkpatrick

ir Meksikos, negalėjo gauti vizų į JAV). Apstulbino delegatų rasinė, kultūrinė įvairovė – europiečių nuosaikumas, afrikiečių temperamentas. O kur dar vietiniai indėnai... Pasirodo, jie ne tik krikščionys, bet dar ir reformatai! Jiems buvo suteikta garbė pradėti iškilmingą atidarymo ceremoniją, nes renginys vyko jų žemėje. Į didžiulę konferencijų salę įžygiavo spalvinga eisena, pasipuošusi tradiciniais indėnų kostiumais. Giedojo (ar dainavo?) savo giesmes pritardami būgnais. Stebėkis nesistebėjęs, tačiau tenka pripažinti, kad visus mus vienija vienas krikštas ir tikėjimas, kad Jėzus Kristus pasiaukojo už mus, atpirkdamas mūsų nuodėmes.

**Pasaulinės
reformuotų
bažnyčių unijos
prezidentas
prof. Jerry Pillay
(Pietų Afrika)**

Mes esame pasaulio reformatų šeimoje

Renginį pradėjo Reformatų ekumeninės tarybos (Reformed Ecumenical Council – REC) ir Pasaulinio reformuotų bažnyčių aljanso (World Alliance of Reformed Churches – WARC) prezidentai dr. Peter Borgdorf ir kun. dr. Clifton Kirkpatrick bei jų generaliniai sekretoriai dr. Richard Van Houten ir kun. dr. Setri Nyomi. Jie šiltai pasveikino visus atvykusius, pasidžiaugė, kad jų nuveiktas didžiulis darbas organizuojant šį grandiozinį renginį davė tokių gražų vaisių – susirinko daug delegatų iš viso pasaulio tam, kad išgirstų didžiąją naujieną, kuriai jie rengėsi ilgus metus – dvi aukščiau minėtos organizacijos susijungia į vieną, kuri nuo šiol vadinsis Pasauline reformuotų bažnyčių unija (World Communion of Reformed Churches – WCRC).

Po to prasidėjo iškilmingos pamaldos, per kurias giedojo puikus choras, dalyvavo daug žmonių, taip pat jau minėti indėnai. Pagrindinis įvykis, žinoma, buvo Konstitucijos pristatymas, jos priėmimas ir dalyvių pasirašymas po ja. Mūsų delegacija nutarė tą garbę suteikti man. Apėmė nepaprastas jausmas: Lietuvos, mažos šalies, maža Bažnyčia buvo priimta į didžiulę pasaulio reformatų šeimą! Nuo šiol mes esame lygiateisiai jos nariai, turime daugybę mums broliškų Bažnyčių, milijonus brolių ir seserų Kristuje. Aš tuo labai didžiuojuosi. Ir tegu niekas nedrįsta čia, Lietuvoje, tvirtinti, kad mes nesame tradiciniai

reformatai. Toliau šventę pratęsė agapė parko pievelėje.

Įtemptas darbas

Po pirmosios šventinės dienos prasidėjo labai įtemptas darbas. Vyko daugybė plenarinių sesijų, regioniniai susitikimai, darbas sekcijose. Buvo suformuotos devynios sekcijos: reformatų identitetas, teologija ir Komunija; Krikščionių vienybė ir ekumeninis išsipareigojimas; teisingumas ekonomikoje ir žemė; garbinimas ir dvasinis atsinaujinimas; vadovavimo tobulinimas ir ugdymas; lyčių lygybė; jaunimo padrašinimas (įgaliojimas); misijos; taika ir susitaikymas. Iš pradžių širdyje buvo labai neramu – bijojau, kad mes labai nutolsime nuo savo tradicijų, nuo Jono Kalvino mokymo. Tapo ramiau, kai buvo pabrėžta, jog mūsų tikėjimo pagrindas – *Šventasis Raštas* ir Jono Kalvino mokymas.

Taip pat įvyko penkios *Biblijos* studijos tema *Tai mūsų šeima*. Vyko

Dr. Renata Bareikienė su vietinių indėnų vadu ir jo sūneliu

ir kūrybinės studijos. Vienoje iš jų – *Lyderystė ir parapijų išlaikymas* dalyvavau ir aš. Kalbėta apie priemones, kurių reikėtų imtis, kad augtų bažnyčia, kad didėtų aukos. Buvo pateikta pavyzdžių – štai vienas kunigas administratorius Afrikoje turi net 3 milijonų tikinčiųjų parapiją!

Buvo suformuoti įvairūs komitetai: dalykinis, politikos, finansų, nominacijų, viešųjų reikalų, pranešimų. Kasdien buvo išleidžiamas laikraštis, nušvietęs svarbiausius įvykius, spausdinęs įdomias nuotraukas.

Kitas svarbus įvykis – rinkimai. Išrinkome naują prezidentą – prof. Jerry Pillay (Pietų Afrika), jo pavaduotojus: Lu Yueh Wen (Taivanas), kun. Yvette Noble Bloomfield (Jamaika), Helis Barraza Diaz (Kolumbija), Bas Plaisier (Nyderlandai), taip pat vykdomąjį komitetą. Labai svarbus Generalinio išdininko (buhalterio) postas patikėtas kun. Gottfried Locher iš Šveicarijos.

Renginys buvo puikiai organizuotas: viskas vyko minutės tikslumu, visi griežtai laikėsi numatyto grafiko, todėl niekas niekur neavėjo, net valgykloje nebuvo didelių eilių. Senjorai iš vieno renginio į kitą buvo vežiojami atvirais mini autobusiukais (lyg kariatomis), puikiai dirbo visi savanoriai.

PRBU dosjė

Pasaulinė reformuotų bažnyčių unija (The World Communion of Reformed Churches – WCRC) jungia 80 milijonų krikščionių reformatų 108 pasaulio šalyse iš 230 reformuotų, presbiterionų, kongregacinių ar jungtinių Bažnyčių, tęsiančių 16 amžiaus Jono Kalvino, Džono Nokso, Ulricho Cvinglio ir kt. Reformacijos tradicijas. WCRC sekretoriatas dirba Šveicarijoje, Ženevoje. Daugiau informacijos <http://www.reformedchurches.org>

Pas Lichtenšteino evangelikus

Mykolas Mikalajūnas, Konsistorijos prezidentas

XVII a. pabaigoje ir XVIII a. pradžioje Austrijos didikų Lichtenšteinų (Lichtenstein) giminė nusipirko dvi valdas prie Reino ir gretimuose Alpių kalnuose. Taip atsirado nedidelė valstybėlė Lichtenšteino kunigaikštystė, kurios monarchai rezidavo Vienoje, kur ir šiandien tebėra nemaži jų turtai, paversti muziejais ir paveikslų galerijomis. O į Lichtenšteino pilį šalies sostinėje Vaduce (Vaduz) kunigaikštis persikėlė tik 1938 m. XX amžius pareikalavo iš monarchų lankstumo – autokratijos ir demokratijos interesų derinimo. Po II pasaulinio karo šalis demokratėjo, vystė industriją ir žemės ūkį, bankininkystę. Dabartinė konstitucija užtikrina teigiamą dualistinį monarchijos ir demokratijos derinį: monarchas ir jo įpėdinis princas, galima biurokратиškai pasakyti, vykdo politikos ir ūkio valdymo priežiūrą, o praktinius dalykus sprendžia 5 asmenų vyriausybė ir tris partijas atstovaujantys 25 parlamentarai; dideles teises turi vietos savivaldybės. Lichtenšteinas – viena turtingiausių pasaulio valstybių. Čia nėra nedarbo: šalyje – 30 tūkst. darbo vietų, o gyventojų – tik 35 tūkst. (įskaitant kūdikius ir normaliai gyvenančius pensininkus), todėl kasdien į darbą atvažiuoja daug užsieniečių iš Austrijos, Šveicarijos ir Vokietijos. Gyventojai labai netolygiai pasiskirsto teritorijoje, apimančioje tik 160 kv. km, iš kurių 42 proc. apaugę miškais, 34 proc. – žemdirbystei naudojamos žemės (apie 5,4 tūkst. ha), o 15 proc. tinka tik apinistams.

Lichtenšteinas, kaip ir Lietuva, – katalikiškas kraštas (jų ten apie 80 proc.), o mūsų sesės ir broliai evangelikai sudaro vos truputį daugiau kaip 1 proc. Kiek iš jų reformatų – nežinia, jie nesiskirsto: liuteronai ir reformatai vaikšto į vieną bažnyčią Vaduce (ne visai tikslu sakyti vaikšto – dalis į pamaldas suvažiuoja iš viso Lichtenšteino į vienintelę šalyje evangelikų bažnyčią). Taigi Lichtenšteino evangelikų bažnyčia,

lapkričio mėnesį minėjusi savo 130 metų sukaktį, iš esmės yra viena parapija.

Lichtenšteino evangelikų bažnyčia jau senokai bendrauja su Lietuvos reformatais, kasmet skirdama 5 tūkst. eurų mūsų Bažnyčios reikmėms. Mūsų Bažnyčios atstovas ir buvo pakviestas į draugingos Bažnyčios jubiliejų, šeiminkai apmokėjo visas kelionės ir viešnagės išlaidas. Jubiliejų evangelikai paminėjo įdomiai – trimis sekmadieniais koncertais bažnyčioje ir baigiamosiomis pamaldomis ketvirtą sekmadienį.

Šventė ir pirmasis koncertas buvo iš anksto išreklamuoti spaudoje ir per televiziją, todėl koncerte-pamaldose dalyvavo ir kitų konfesijų atstovų. Skambėjo klasikinė muzika – įžymių kompozitorių Telemano,

Lichtenšteino vyriausybės rūmai, už jų – mažos šalies mažas parlamentas, padangėje – Kunigaikščio pilis Vaduce

Hendelio, Bacho, Tartinio, Albinonio, Torelio kūriniai vargonams ir trimitui, griežė Šveicarijoje pagarsėję buvę lichtenšteiniečiai. Pradžioje, tarp atskirų kūrinų ir pabaigoje Bažnyčios kunigai – čia dirbantys teologai iš Vokietijos, reformatai, sutuoktiniai Karin ir André Riteriai (Ritter) skaitė Dievo žodį, kvietė pasimelsti. Pasibaigus koncertui visi buvo pakviesti kitą sekmadienį ateiti pasiklausyti choro muzikos, o tą vakarą nepraeiti pro aukų dėžutę, kur buvo renkamos lėšos Lietuvos reformatų bažnyčiai paremti.

Iš bažnyčios dauguma koncerto klausytojų suėjo į erdvius parapijos namus gurkštelti šampano ar raudono vyno, užkąsti, pasikalbėti. Žinoma, visa tai buvo po oficialių sveikinimų. Kalbėjo parlamento vicepirmininkė, katalikų, laisvųjų krikščionių, kaimyninių Šveicarijos gyvenviečių Bažnyčių atstovai, evangelikų veteranai ir vienintelis tolimojo užsienio svečias iš Lietuvos. Prieš tai gerokai pasitreniravęs kalbėjau vokiškai, todėl po to bent keliolika lichtenšteiniečių panoro (ar jautė pareigą) mane „užimti“, klausinėdami apie Lietuvą ir mūsų Bažnyčią (pasirodo, ne taip jau daug jų šneka angliškai).

Buvo labai malonu per tris viešnagės dienas jausti nuolatinį tikėjimo brolių ir seserų dėmesį: išvažinėjom ir išvaikščiojom skersai išilgai ne tik Lichtenšteiną, bet ir Šveicarijos kitą pakrantę, daug kartų vis kitoje vietoje kirsdami valstybės sieną. Žinodami mano silpnybę kalnams, pusdieniui paleido mane vieną į tolimą maršrutą.

Dabar belieka laukti jų atsakomojo vizito pasidairyti po Lietuvą.

Į Švediją norisi sugrįžti

Kun. Sigita Švambarienė, Biržų reformatų parapijos II dvasininkė

2010 m. spalio mėnesį Biržų evangelikų reformatų parapijos choras *SD Gloria* savaitę keliavo po Švedijos broliškos Misijos Sandoros bažnyčios parapijas.

Pasakų šalies ypatybės

Ši pirmoji, giesmių pripildyta choro kelionė į užsienį – viena Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios ir Švedijos Misijos Sandoros bažnyčios bendradarbiavimo bažnytinės muzikos srityje sutarties įgyvendinimo priemonių. Pavasarį Biržuose lankęsis Vaksjo parapijos pučiamųjų orkestras žengė pirmąjį, o biržiečiai rudenį – antrąjį žingsnį.

Vieną spalio penktadienio popietę *SD Gloria* vadovė Jūratė Duderienė, dvidešimt choristų ir aš išvykome į Rygos tarptautinę perkėlą, kur laukė smagi kelionė keltu *Romantika*. Stokholmo uoste mus pasitiko Lietuvos reformatų draugas kun. G. Bondessonas.

Kadangi turėjome tik porą valandų apsidairyti, išskubėjome į Stokholmo gatves. Žinojome, kad Švedija neoficialiai vadinama „vaikų rojumi“, bet tai, ką pamatėme kultūrų centre ir bibliotekos vaikų skyriuje, pranoko vaizduotę. Vos įžengus į daugiaaukštį pastatą fojė šurmuliavo tėveliai su mažyliais, kurie, pasilypėję ant didelių medinių kubų, kažką spaudinėjo, šūkčiojo, rodė piršteliais, Pasirodo, taip lankytojai supažindinami su miesto planu, kuris suprantamas net ir nemokančiam skaityti...

Pakylame į penktą bibliotekos aukštą. Vaikai ir tėveliai ateina čia kartu. Daugiau kaip penkiasdešimt vaikų buvo tą kartą, tačiau niekas nerėkavo, nesipyko, o juos prižiūrėjo vienintelė moteriškė, mažiesiems lankytojams išdavinėjusi dėlionės ir loginius žaidimus bei registravusi knygas, kurias vaikai nori parsinešti namo. Mūsų mažiausi giesmininkai – Lukas, Ingrida ir Marijus – buvo sužavėti ir nenorėjo palikti šios „pasakų šalies“, bet mūsų laukė tolimesnė kelionė.

Vaksyje kaip namuose

Pagaliau atvykome į Vaksjo miestą, kur jau mūsų laukė Misijos Sandoros bažnyčios parapijiečiai. Čia buvome šiltai sutikti. Vaišinomės „švediško stalo“ vaišėmis: šviežiu, įvairiu, skaniu maistu. Niekas nevertė ir neragino valgyti – patys rinkomės maistą. Pamaniau, kad nuo čia, nuo kasdienio stalo prasideda vaikų mokymas pasirinkti ir atsirinkti svarbius dalykus. Pasistiprinę ir pasišnekučiavę, užsukę žvilgtelėti į bažnyčią, buvome išskirstyti šeimoms, priglaudusioms mus nakvynei. Čia visus lydėjo nepamiršamos patirtys, nes šiose šeimose pirma vieta atiduodama Dievui, antroji – savo artimui. Šiandien drąsiai sakau, kad visi įsigijome naujų draugų Kristuje, kurie prisimena, meldžiasi už mus ir laukia sugrįžtant.

Sekmadienio rytą skubėjome repetuoti į bažnyčią, kur netrukus turėjo prasidėti pamaldos. Po kelių bendrų surinkimo giesmių ir maldos atėjo ir *SD Gloria* eilė. Po pirmosios giesmės Arne Sjobergas, daug kartų buvęs Lietuvoje ir Biržuose, pristatė chorą parapijai, o aš perdaviau sveikinimus nuo Biržų parapijos bei kun. Rimo Mikalausko. Pasakiau homiliją bei į anglų kalbą išverčiau lietuviškai giedamų giesmių prasmę. *Gera giedoti šlovės giesmes mūsų Dievui, nes malonu ir teisinga Jį šlovinti giesme*, – iš atminties išnyra 147-osios psalmės žodžiai. Gera šlovinti Dievą toli nuo gimtųjų namų, gyvai jaučiant ir žinant, kad per Kristų mes esame viena didelė Dievo šeima.

Po pamaldų nusileidome į parapijos salę, kur laukė vaišės. Beje, po sekmadienio pamaldų susirinkti prie arbatos ar kavos puodelio – sena ne tik Vaksjo, bet ir kitų parapijų tradicija. Po to apžiūrėjome Vaksjo miestą, kuris nuo 1742 m. vadinamas... stiklo karalyste. Minėtais metais Kosta Boda įkūrė pirmąjį stiklo fabriką. Nuo tada čia įsikūrė stiklo pūtikai. Šis amatas gyvuoja iki šiol. Taip pat aplankėme Teleborgo vandens bokštą. Numetus akmenuką bokšto centre aidas jo 50 kartų sustiprėjusį garsą atkartoja net 12 kartų. Rodos, praskrieja malūnsparnis... Tad ar bereikia rašyti, kaip įspūdingai skambėjo bokšte sugiedota lietuviška giesmė?..

Atvidabergo šiluma

Toliau sekė Atvidabergo miestelis. Jo parapiją su mūsų Bažnyčia sieja Biržų reformatų parapijoje atsinaujinanti skautų veikla. Atvidabergas –

nedidelis kalnakasių miestelis su 8 tūkst. gyventojų, esantis tarp Vaksjo ir Stokholmo. Anksčiau garsėjęs vario kalnakasyba, baldų pramone ir skaičiavimo mašinų gamyba, šiandien jis garsus išskirtine gamta ir futbolo komanda, žaidžiančia šalies aukščiausioje lygoje. Labai džiaugėmės dovanų gavę vietos komandos marškinėlius su žaidėjų parašais bei futbolo kamuolį. Mus pasitiko linksmasis Atvidabergo misijos Sandoros bažnyčios kunigas Larsas Kallforsas su skautų grupe. Parapijoje yra daugiau nei šimtas narių. Vakarinėse pamaldose dalyvavo apie penkiasdešimt. Per pamaldas choras giedojo beveik visą savo repertuarą. Pasakiau trumpą pamokslą, po kurio jauniausi choro dalyviai Ingrida, Lukas ir Marijus sugiedojo dvi giesmeles. Kunigas Larsas padėkojo chorui: *Mes visi šiandieną patyrėme, kaip atrodo gabalėlis dangaus, su giedančiais angelais nusileidęs ant žemės*. Pamaldos baigėsi lietuvišku palaiminimu.

Kitą dieną aplankėme miestelio istorijos muziejų, dviejų bažnyčių įsteigtą labdaros krautuvėlę, kurios gautos lėšos panaudojamos įvairiems misijos projektams. Mažesnieji vaikai buvo be galo

Biržų evangelikų reformatų parapijos choras *SD Gloria*
Atvidabergo miestelio (Švedija) bažnyčioje

laimingi, radę laiko pažaisti interaktyvius žaidimus su parapijos skautais. Čia aptarėme 2011 metų vasaros renginį – bendrą skautų stovyklą Biržuose.

Nors kelionė į Stokholmą buvo ilga, malonus autobuso vairuotojas neleido liūdėti – klausėmės *ABBA* grupės įrašų. Įsukęs į sostinę, jis pasakojo apie miestą. Buvo nuostabu klausytis šio malonaus žmogaus, o kartu ir liūdna, prisiminus Lietuvą ir Biržus... Juk mes tebuvome paprasto maršrutinio autobuso keleiviai, o vairuotojas, užuot dirbęs vien savo darbą, sugebėjo dar ir pasidalyti žiniomis ir gerumu.

Stokholmas mus pasitiko ryškia žibintų šviesa, didingais karalių rūmais ir rotušė, kurioje teikiamos Nobelio premijos. Pamatėme ir lietuviams brangią *Globus* sporto areną, kur 2003 m. buvo iškovotas Europos krepšinio pirmenybių auksas. Centrinėje autobusų stotyje mus pasitiko kun. G. Bondessonas ir pavadžiojo po naktinį Stokholmo senamiestį, vėliau palydėjo į Upplandso Vesby misijos Sandoros bažnyčią, esančią priemiestyje. Padėkoję Dievui už nuostabią dieną, išsiskirstėme poilsui. Laukė dar viena – ne mažiau įspūdinga diena.

Stokholmas

Kai kalba širdys

Bažnyčios pastatai Švedijoje yra funkcionalūs: po vienu stogu paprastai telpa ir parapijos virtuvė su dideliu kambariu sekmadienio kavai, ir keletas mažesnių kambarių skautams, sekmadienio mokyklai, jaunimo susitikimams, kunigo raštinė, sanitariniai mazgai. Parapijose kasdien vyksta skautų, moterų, senjorų susitikimai, jaunimo klubas, vyrų pusryčiai, sekmadienio mokyklėlės bei kūdikių su mamomis dainavimo – giedojimo pamokėlės. Švedijoje krikščionys didelį dėmesį skiria vaikų ir jaunimo ugdymui, auklėjimui, užimtumui. Dažnai nuliniame aukšte, po bažnyčia, įsteigiamas krikščioniškas darželis, kai kur – sporto salės.

Bažnyčioje prie vargonų atsisėdusi studentė Aušra Pačegonytė gerokai nustebino susirinkusiuosius, nes Švedijoje sunku rasti jauną žmogų, grojantį vargonais. Pravirkdžiusi ne tik vargonus, bet ir senjorus, Aušra įsiliejo į chorą, kuris giedojo angliškas ir lietuviškas giesmes. Joms taip pat neliko abejingų. Ypač džiaugėsi viena moteris lietuvė, sukūrusi šeimą ir jau keletą metų gyvenanti Švedijoje. Ji dėkojo už galimybę išgirsti giesmes gimtąja kalba, kurios jai palietė širdį ir priminė gimtinę. Atsisveikinę išskubėjome į keltą, kuris parplukdė namo.

Džiaugiuosi šia kelione, kad pamatėme, patyrėme, išgyvenome tiek nuostabių akimirku, visur jausdami šilumą ir Dievo artumą. Už tai tariame ačiū choro vadovei Jūratei, artimiesiems, tėveliams, Biržų reformatų parapijai, Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo Konsistorijai, Švedijos Misijos Sandoros bažnyčiai ir AB *Siūlas* fabriko direktoriui Vidmantui Gražiniui.

SVEIKINAME

Jonui Dagiui suteiktas *Biržų Garbės* titulas

2010 metų *Biržų Garbės* titulas atiteko reformatui, kraštotyrininkui Jonui Dagiui. Biržiečių laikraščio *Šiaurės rytai* skaitytojai kiekvienais metais renka per metus labiausiai Biržų kraštui nusipelnčius žmones 13-oje nominacijų. 2009 metų garbingas *Metų švietimo* titulas buvo suteiktas **LERB kunigui vicesuperintendentui Rimui Mikalauskui**.

J. Dagilis daugiau nei pusšimtį metų rašo Biržų krašto ir gimtųjų Parovėjos kaimo apylinkių istoriją, taip pat visada prisimena ir kitiems primena svarbiausias reformatams datas, įvykius, neužmiršta parašyti apie nusipelnčius Biržams ir Reformatų bažnyčiai žmones. Jo turtingoje bibliotekoje rasime *Mūsų sparnų*, *Sėjėjo* ir kitų prieškaryjeėjusių laikraščių komplektus. Jis buvo su tais, kurie kritiškai įvertino 1993 metų Sinodo darbą ir nesusitaikė su Bažnyčios skaldymu, mėgino per spaudą kalbėtis su tuometine Kolegija ir ėmėsi leisti *Apmąstymus*.

J. Dagilio kruopštumas, darbštumas, atkaklumas siekiant savo užsibrėžto tikslo kartais kai kam pasirodo nereikalingas ar net pavojingas. Bet jo nesustabdysi, jis kovoja už savo nuomonę.

Pasisakiusieji už J. Dagilio kandidatūrą prisiminė jo publikacijas spaudoje, sakė, kad iš jo straipsnių sužino apie įdomius ir veiklius žmones, gyvenusius šalia.

Vilniaus reformatų žinių inf.

Sigitas Kregždė: Per gyvenimą su reformatiška dvasia

Viktorija Liauškaitė

2010 metų gruodžio 24 d. garbingą 80-ties metų jubiliejų šventė Vilniaus ev. reformatų parapijos narys prof. hab. dr. Sigitas Kregždė. Nurimus šventiniam šurmuliui susitikome jaukiame profesoriaus bute pasikalbėti apie įdomų bei turiningą jo gyvenimą.

Sigito Kregždės tėvai buvo praktų ūkininkai, tikri reformatai. Tėtis Petras kilęs iš gausios šeimos, bene 14 vaikų būrio, mokėsi amatų, kalvystės ir 1927-aisiais išvyko į Argentiną pinigų užsidirbti. Po kelerių metų grįžo į Lietuvą. Mama Elžbieta kilusi iš valstiečių, kuriems knyga nebuvo svetimas daiktas. Tėveliai turėjo 10 hektarų ūkį, kuris ilgainiui plėtėsi. Paskolas už žemę baigė išsimokėti tarpukariu. Kai, rodos, jau buvo galima lengviau atsikvėpti, prasidėjo karas.

Iš senos giminės

S. Kregždė pabrėžia, kad visi jo seneliai, proseneliai mokėjo skaityti. *Mūsų giminės istorija siekia Radvilų laikus, tad niekad nekyla minties, jog tarp mano ainių buvo ir tokių, kurie galėjo nepažinti spausdinto žodžio... – sako pašnekovas. – Mano senelis iš mamos pusės Martynas Ajutis prieš pirmąjį pasaulinį karą buvo Reformatų bažnyčios kuratorius, o močiutė Marija Ažunarytė arbata vaišindavo Julijų Janonį, kai šis grįždavo iš Biržų keturklasės, mat Janonių šeima gyveno mano močiutės pirkioje Melaišiuose. Tą jos „samovarą“ (virdulį) iki šiol saugoju.*

Sigito, kuris augo su jaunesniu broliu Vytautu, proprosenelis iš tėvo pusės buvo laisvasis valstietis. Kregždžių giminė per ilgus amžius išlaikė

laisvojo valstiečio statusą. S. Kregždė domisi savo senos reformatoriškos giminės, kurios dalis 1944-aisiais emigravo į Ameriką, istorija – yra suskaičiavęs per 200 Kregždžių šeimų. *Mano giminės atstovai buvo aktyvūs parapijiečiai, vienokia ar kitokia veikla prisidėję prie parapijos gyvenimo, – pabrėžia profesorius. – Pavyzdžiui, mano senelis Martynas Ajutis prieš šimtmetį statė Smaliečių mokyklą.*

Mokslo galia

Sigitui ir Vytautui tėvai nuo mažens diegė, jog mokslas – labai svarbus dalykas. Pašnekovas prisimena, kad *tėvukas vis sakydavęs, jog žmogus be mokslo esantis tamsus, aklas. Nors jis ir buvo matęs pasaulio, tačiau, kaip pats sakė, daug ko neįžiūrėjo, nes neturėjo tinkamo išsilavinimo. Lankiau Smaliečių mokyklą, kurioje mokėsi būsimmieji: kuratorius Petras Zablockas, Sparnų redaktorius Mykolas Zablockas, radviliėčių himno autorius Petras Juodgudys ir kiti reformatų šviesuoliai. Šioje mokykloje stiprius pedagoginius pamatus paklojo mokytojas Vilminys. Jis bendravo su Kaziu Binkiu, dirbusiu Papilyje. Į Papilio mokyklos penktą skyrių persikėliau, baigęs Smaliečių pradinę. Tada jau tekdavo man, dešimtmečiui vaikinui, rimčiau pasimankštinti, šešis kilometrus kulniuoti. Kartais tėvai ar kaimynai arkluku pavėžėdavo...*

S. Kregždė gražiai prisiminė penkto skyriaus mokytoją Olgą Povilonytę: *Ji buvo progresyvi, labai geranoriška pedagogė. Iš jos pirmosios išgirdau, kad yra toks dalykas – psichologija. Ji atsinešdavo testų, mus patyrinėdavo. Dažniausiai išgirsdavome jos išvadą, jog mes savo intelektu bei kitais sugebėjimais pralenkiame bendraamžius. Ko gero taip ir buvo, nes mus mokė mokytoja ne tik gerai pasirengusi, bet ir su pašaukimu. Ši mokytoja sugebėjo nuteikti mokinius dirbti, skatino juos domėtis įvairiais mokslo dalykais, užsiimti fizine ir dvasine saviugda. Jau tada neabejojau, kad nėra reikšmingesnės profesijos už mokytojo. Norėjau būti toks, kaip ji. Deja, nežinau, kaip susiklostė tolimesnis mokytojos O. Povilonytės gyvenimas.*

Tikybą S. Kregždei dėstė kunigas Mykolas Frankas. *Jis irgi buvo ne tik dvasiškis, bet ir geras pedagogas. Jo, taip pat kunigų Povilo Jašinsko ir Aleksandro Balčiausko suteiktos teologinės žinios bei nuostatos išliko visam gyvenimui, – gero žodžio pedagogams negailėjo profesorius. – Jas dar pedagogiškai pastiprino mano gerbiama mokytoja O. Povilonytė, vesdama*

sekmadienines pamokas bei dalyvaudama parengime komunikacijai. Kuomet jau buvau suaugęs ir mokiausi aspirantūroje, M. Frankas vis man siuntė signalus, jog trūksta Lietuvai reformatų kunigų. Tačiau tai ir liko tik signalai.

Pamilęs... psichologija

S. Kregždė, paprašytas prisiminti, kada gi jam psichologija į galvą ir širdį įkrito, svarstė *kad, matyt, mokytojos O. Povilonytės psichologiniai testai, itaiga psichologinei savianalizei ir saviugdai padarė mane išimtinai jautresniu ir dėmesingesniu psichologinei informacijai ir gyvenimo faktų vertinimui. Štai su draugu einame per Biržus ir sutinkame savo Papilio progimnazijos direktorių. Mes taip ginčijomės su draugu, jog neatpažinau direktoriaus, kuris vėliau davė man pastabą, kad nesisveikinu. Jis pats vėliau paaiškino, jog įsijautimas į tam tikrą situaciją, kaip to ginčo atveju, priveda prie tokių dalykų, jog gali nebepažinti ir pažįstamų žmonių. Tas ir kiti įvykiai, perskaitytos knygos, atskleidė tai, kad psichologijos žinios yra toks instrumentas, kuris leidžia suprasti, kodėl žmogus vienu ar kitu atveju vienaip ar kitaip pasielgia, kodėl vienas pasielgia vienaip, o kitas – kitaip. Šiuo požiūriu ypač mane praturtino žinios apie temperamentus, klasės draugų perpasakotos iš katalikiškų rekolekcijų. Tai dar labiau sustiprino mano norą giliau domėtis psichologija.*

Sigitas Kregždė dėstė įvairius psichologijos kursus: Bendrąją, amžiaus tarpsnių, pedagoginę, asmenybės psichologiją, psichologijos istoriją, profesinio orientavimo psichologiją, tautinį charakterį. Paskaitas (jų priskaičiuojama per 20 tūkst.) skaitė ne tik Pedagoginiame universitete, bet ir dešimtyje kitų aukštųjų mokyklų. Per 51-erius pedagoginio darbo metus pasitaikė visko. *Tik metus skaičiau paskaitas iš užrašų, o vėliau, visus tuos penkis dešimtmečius, man jų neprireikė, – kalba profesorius. – Pirmaisiais darbo dešimtmečiais buvau skūpokas studentams, retam kuriam penketą suraitydavau. Vėliau gi, per paskutinį savo darbo trisdešimtmetį, tokiais pat retais tapo mano patenkinami, o juo labiau nepatenkinami vertinimai. Matyt, geriau išmokau mokyti... Nepaisant to, su daugeliu studentų pavyko užmegzti draugiškus kontaktus. Jie manęs nepamiršta, paskambina, parašo, įvairiomis progomis prisistato, pareiškdami, kad aš jų, tikriausiai, nebeprisimenąs. Dažnai ir nesuklysta.*

Mano regimoji atmintis prastoka. Be to, per pusiimtį metų jų jaunatviški veideliai subrendo, ir jų būta nemažai. Įdomu, jog buvęs mano studentas, studijų skyriaus direktorius, ankstesnio mano jubiliejaus proga sakė, kad aš esu pasirašęs daugiau kaip 20 tūkst. studentų knygelėse...

S. Kregždė liūdina šiandieninė švietimo sistema: *Širstu ant švietimo ir mokslo ministro, kitų valdininkų, kurie puola mokytojus, mokyklą, mokymo programas, dėstytojus, prastai išmanydami psichologiją, pedagoginę strategiją, neįsigilindami į lietuvių tautinio charakterio tendencijas, į Lietuvos ekonominės, o juo labiau, dvasinės raidos perspektyvas. Užmirštamą pagrindinis dalykas – mokinio bei mokytojo ir dėstytojo motyvacija, jos struktūra. Joks profesorius ar mokytojas neišmokys mokinio ar studento, jeigu jis pats to labai nenorės, jeigu mokytojo ar dėstytojo aukščiausia vertybė nebus sukurti besimokančiojo teigiamą motyvaciją. Tik po to seka mokymo bazė, atlyginimas, stipendija bei kt., kuriuos*

reikia mokėti panaudoti formuojant motyvaciją. Dirbtinas, kad ir labai išsivysčiusių šalių švietimo komponentų piršimas, dažnai yra tik žalingas, ypač jeigu juos lydi nepagrįsta savinieka, savos patirties menkinimas ar net egoistiškas siekis turėti naudos iš ES paramos. Dėl to tiek daug švietimo reformos projektų yra niekiniai.

Optimizmas ir energija

Iš kur semiatės jėgų, optimizmo bei gyvenimo energijos? – klausiu visada gerai nusiteikusio gerbiamo Sigito. *Manau, tai lėmė genetika, tėvų pavyzdys, pakantumas kitiems bei meilė darbui, – atsako. – Dabar aktyviai leidžiu laiką. Užsiimu įvairia visuomenine veikla bei nepamirštu slidžių ir dviračio. Vienas arba su anūkais slidinėjame. Kai mane, slidinėjanti, vaikai klausia, ar seniai šliuožiu, atsakau: Nelabai seniai... Tik 70 metų... Kai pats pasidariau slides, nuo 1940-ųjų jos manęs ir nepalieka.*

Profesorius S. Kregždė
slidinėja jau 70 metų

Geriau pagalvojus, matyt, gyvenimo džiaugsmo daugiausiai teikia tai, kad psichologo profesija labai gerai įgalina realizuoti jau iš vaikystės susiformavusią protestantišką toleranciją, siekį suprasti supančius žmones, kartais kad ir kitaip manančius. Visą gyvenimą supęs jaunimas noriai tai priėmė ir nemažiau dosniai gražino dvasine valiuta.

Sigito Kregždės dosjė

Gimė 1930 m. gruodžio 24 d. Smaliečiuose, Papilio valsčiuje. Mokėsi Papilio vid. m-loje. 1954 m. baigė Vilniaus pedagoginio instituto Pedagogikos ir psichologijos fakultetą, 1957 m. – aspirantūrą Kijevo universitete, 1959 m. apgynė pedagogikos mokslų kandidato disertaciją iš psichologijos (dabar daktaro), o 1983 m. – psichologijos mokslų daktaro (dabar habilituoto daktaro). 1954–2002 m. Vilniaus pedagoginio instituto (nuo 1991 m. Vilniaus pedagoginis universitetas) dėstytojas, 1959–1979 m. ir 1983–1989 m. instituto Psichologijos katedros vedėjas, nuo 1985 m. profesorius. Skaitė paskaitas Erfurto, Vroclavo, Maskvos, Sankt Peterburgo, Kijevo, Odesos, Rygos, Tartu, Tbilisio, Alma Atos, JAV (Vašingtono, Niujorko, Filadelfijos, Pitsburgo) universitetuose. 1973–1983 m. – Visuomenės profesinio orientavimo instituto direktorius. 1962 m. žurnalo *Pedagogika ir psichologija*, 1980–1991 m. – žurnalo *Psichologija* atsakingasis redaktorius. Nuo 1992 m. – Lietuvos Reformacijos istorijos ir kultūros draugijos pirmininkas.

Hermanas Peteris Rombergas ir Lietuva

Lietuvių evangelikų nuoširdus draugas Hermanas Peteris Rombergas iš Duisburgo, su Vilniumi susigiminiavusio Vokietijos miesto, 2010 m. spalio 3 d. šventė 95-ąjį gimtadienį.

Hermanas Peteris Rombergas gimė 1915 m. spalio 3 d. mažame Vokietijos miestelyje netoli Vismaro. Pabaigęs mokyklą bei universitetą, kaip ir daugelis jaunų Vokietijos vyrų, buvo įtrauktas į Antrąjį pasaulinį karą. Pateko į nelaisvę, iki 1949 m. buvo kalinamas Rusijos karo

kalėjime, kur labai sunkiai dirbo. Kalėdamas gerai išmoko rusų kalbą. Grįžęs į Vokietiją, Hermanas Peteris apsistojo Duisburge ir tapo Max-Planck gimnazijos mokytoju, direktoriumi, tose pareigose dirbo kol išėjo į pensiją 1980 m. Rombergas ir jo žmona Christa, kol jėgos leido, labai daug dirbo Meidericho evangelikų bažnyčioje.

Praejusio šimtmečio aštuoniasdešimtaisiais metais Duisburgo miesto savivaldybei kilo mintis susirasti Tarybų Sąjungoje miestą, su kuriuo galėtų bendradarbiauti. Tarybų Sąjungos vadovybės sprendimu Duisburgui pasiūlyta susidraugauti su Lietuvos miestu Vilniumi. Pirmoji delegacija iš Duisburgo į Vilnių atvyko 1986 metais. Peteris Rombergas buvo vienas iš šios delegacijos narių. Prasidėjus politiniam atšilimui, Vilniuje atsikūrė evangelikų liuteronų ir reformatų parapijos. Duisburgo protestantų Sinodas Rombergą įpareigojo paieškoti partnerių iš protestantiškų bažnyčių. Taip ponas Rombergas susidraugavo su evangelikų reformatų ir evangelikų liuteronų parapijomis, prasidėjo bendradarbiavimas tarp Duisburgo Sinodo ir Lietuvos ev. liuteronų bei reformatų Bažnyčių.

H. P. Rombergas vos ne kasmet aplankydavo Lietuvą. Gerai mokėdamas rusų kalbą, galėjo betarpiškai bendrauti su parapijiečiais, susirado draugų ne tik Vilniuje, bet ir Kaune, Biržuose, Nemunėlio Radviliškyje. Jis labai rūpinosi ir skatino darbą su vaikais, jaunimu. Kad Nemunėlio Radviliškyje daug metų tradiciškai vyksta vaikų vasaros stovyklos – didelis Rombergo nuopelnas.

H. P. Rombergas su žmona Christa rėmė Vilniaus liuteronų parapijos įkurtą Sandoros fondą. Jų dėka į Vilnių buvo išsiųsta daug medikamentų. Vilniaus evangelikų reformatų bažnyčiai Rombergas atsiuntė suolus, Panevėžio evangelikų reformatų parapijai parūpino Komunijos indus. Taigi daugelį kitų didesnių ar mažesnių darbų sutuoktiniai Rombergai padarė Lietuvos evangelikų bažnyčioms. Rombergų šeima 1992 m. suorganizavo Duisburgo Sinodo narių kelionę į Lietuvą.

2000 m. H. P. Rombergą 85-ojo gimtadienio proga už aktyvų darbą Meidericho evangelikų bažnyčios bendruomenėje, kurios nariu jis

buvo per 30 metų, taip pat už užmegztą ir plėtotą partnerystę tarp Duisburgo ir Vilniaus miestų, Duisburgo miesto vadovybė apdovanojo Garbės kryžiumi su kaspinu. Įteikiant apdovanojimą pažymėtas ir jo uolus darbas gerinant santykius tarp krikščionių ir musulmonų. Šiai problemai Vokietijoje jau prieš dešimtmetį buvo skiriamas ypatingas dėmesys.

Hermanas Peteris Rombergas su šviesaus atminimo žmona Christa

Paskutinį kartą Rombergas draugus Lietuvoje aplankė 2000 metais. 2004 m. Peteris ir Christa Rombergai apsigyveno Duisburgo protestantų Sinodo senelių namuose. Christa Romberg mirė 2007 metais. Ponas Peteris iki šiol labai domisi Lietuva, Jam įdomu, kuo dabar gyvena Lietuvos evangelikų Bažnyčios, džiaugiasi, sulaukęs svečių iš Lietuvos, vis dar susirašinėja su draugais, prašo atsiųsti lietuviškos spaudos ir apgailestauja, kad dėl sveikatos nebegali apsilankyti Lietuvoje.

Vilniaus reformatų žinių inf.

JAUNIMO VEIKLA

***Radvilos* veikla: Kaip sumanymai virsta gražiais darbais**

Eglė Mekaitė, LERJD *Radvila* valdybos pirmininkė

2010-aisiais, kaip ir kasmet, Lietuvos evangelikų reformatų jaunimo draugija (LERJD) *Radvila* vykdė įvairią veiklą. Ypač džiugina narių iniciatyvumas organizuojant renginius, vykdant projektus tiek Lietuvoje, tiek tarptautiniu mastu.

Vasara Dovydo giesmėje

Liepos pabaigoje nuostabiame Šiaurės Lietuvos kampelyje, Nemunėlio Radviliškyje, kaip ir kiekvienais metais, organizavome vaikų vasaros stovyklą. 2010 m. ji vadinosi *Dovydo giesmė*. Jau ne pirmus metus stovyklos dvasinis vadovas buvo kun. Raimondas Stankevičius. Stovykloje dalyvavo 99 vaikai iš visos Lietuvos, triūsė 27 savanoriai vadovai, tokiu pat savanorišku darbu prisidėjo ir septyni jaunuoliai iš Duisburgo (Vokietija) evangelikų reformatų parapijos. Beje, prieš atidarant stovyklą, birželio mėn., grupė jaunuolių iš Lietuvos vyko į Duisburgą. Jie susipažino su tenykšte evangelikų reformatų bendruomene, jos veikla – taigi dalyvavo dvišaliuose mainuose, nes jaunuoliai iš Vokietijos jau daugelį vasarų atvyksta dirbti savanoriais mūsų vaikų stovyklose. Galbūt tokie mainai taps gražia kiekvienos vasaros tradicija.

Mokyklėlė kviečia

Kita labai svarbi veikla, kurią *Radvila* vykdo kartu su Vilniaus reformatų parapija, – Vilniaus sekmdieninė vaikų mokyklėlė. Ji kasmet veikia nuo rugsėjo mėn. iki vasaros pradžios. Po atostogų, rudenį, vėl pakvietėme

mažuosius drauge skaityti Dievo žodžio, giedoti, žaisti, kurti, piešti, bendrauti. Mokyklėlės vadovė – radvilietė Donalda Sinkutė, dvasiniais jos reikalais rūpinasi, metodinę medžiagą rengia kun. Raimondas Stankevičius, lekt. Evaldas Tamariūnas. Pamokėlės mažiesiems vyksta pirmąjį, trečiąjį ir penktąjį mėnesio sekmadienį. Jas vesti padeda ir kiti Vilniaus radviliečiai. Nuo 2010 m. rudens mokyklėlė veikia naujosiose Vilniaus parapijos patalpose Žvėryne.

Apie meilę ir pilietiškumą

Nors daugelis *Radvilos* narių gyvena ar studijuoja Vilniuje, galime pasidžiaugti ir keliais renginiais, kuriuos mūsų valdybos narys Merūnas Jukonis suorganizavo Biržuose: 2010 m. vasario 13 d. Valentino dienos proga Biržų pilyje filosofas Ričardas Pagojus, knygos *Meilės pamokos. Kad nemylėtume kaip idiotai* autorius, perskaitė išskirtinę paskaitą apie vaikinų ir merginų santykius *Beprotiškai myliu! O ar galima protingai?* Vasario 14 d. aikštėje prie Juliaus Janonio paminklo vyko renginys *Liepsnojantis ledas* – pasimatymai ant ledo, muzika, karšta arbata ir ugnis. Be to, Merūno iniciatyva Lietuvos nepriklausomybės atkūrimo dienos proga Biržų pilyje įvyko šventinė konferencija pilietiškumo tema *Laisvė veikti: ar viskas priklauso nuo mūsų?*, kurioje dalyvavo kun. Tomas Šernas, kun. Rimas Mikalauskas, lekt. Evaldas Tamariūnas, muziejininkas Antanas Sebutis, būsimasis istorikas Vilhelmas Šulcas, Lietuvos pagyvenusių žmonių asociacijos Biržų padalinio pirmininkė Danutė Martinkėnienė, Biržų rajono tarybos narė Stasė Eitavičienė, Seimo narys Valdemaras Valkiūnas.

Tarptautiniai projektai

Energingosios Donaldos dėka *Radvila* dalyvauja dviejuose ilgalaikiuose (pusantrų metų trukmės) tarptautiniuose projektuose – *Youth in Democracy*, susijusiame su jaunimo pilietiškumo ugdymu, ir *Birth of Image*, kuriuo siekiama įtraukti mažiau galimybių turintį jaunimą į neformalaus ugdymo veiklą, suteikiant žinių apie audiovizualines išraiškos priemones. Abiejų projektų tikslas – paskatinti jaunų žmonių saviraišką, įtraukti juos į aktyvią veiklą, o kadangi projektai yra tarptautiniai, jaunimas turi galimybę dalyvauti įvairiuose seminaruose,

mokymuose ne tik Lietuvoje, bet ir užsienio šalyse – projektų partnerėse.

2010-aisiais netrūko ir sporto renginių. Jau tradiciškai vasario pabaigoje Kaune įvyko tarptautinis boulingo turnyras *Radvilos kėglis 2010* (turnyro organizatorės Martyna Ramutėnaitė ir Rita Vaisiūnaitė), prieš kurį jo dalyviai, kaip įprasta, nuvyko į evangelikų reformatų pamaldas. Kita radviliečių mėgstama sporto šaka – kartingas. Dainiaus Viederio iniciatyva kartų varžybos įvyko net du kartus: balandžio mėn. – sezono atidarymo, o rugsėjo mėn. – sezono uždarymo proga. Dalyviai varžėsi Aukštadvario trasoje, buvo įteiktos pereinamosios laimėtojų taurės moterų ir vyrų kategorijose.

2010 m. radviliečiai turėjo progą būti ypač svarbių įvykių liudininkais. Net trys mūsų draugijos nariai – Gabija Ramšaitė, Donalda Sinkutė ir Žydrūnas Kamarauskas – dirbo savanoriais birželio 18–28 d. Grand Rapids mieste (Mičigano valstija, JAV) vykusiame dviejų didžiausių pasaulio reformatų sąjungų – Pasaulio reformuotų bažnyčių aljanso (*World Alliance of Reformed Churches, WARC*) ir Reformatų ekumeninės tarybos (*Reformed Ecumenical Council, REC*) – susijungimo suvažiavime. O Eglė Mekaitė atstovavo Vilniaus parapijai dabar istoriniu vadinamame Sinode, kuriame naujuoju Lietuvos evangelikų reformatų generaliniu superintendentu buvo išrinktas kun. Tomas Šernas.

Džiugina jaunimo ir dvasininkų iniciatyva Vilniuje kartą per mėnesį rengti jaunimo pamaldas. Pirmasis mėnesio sekmadienis skiriamas jaunimui, kuris per pamaldas gieda jaunimo giesmes, skaito *Šventąjį Raštą*. Pirmose jaunimo pamaldose, įvykusiose 2010 m. lapkričio 7 d., Giedrius Vaitiekūnas parengė ir skaitė homiliją. Tikimės, kad ši graži iniciatyva gyvuos ir toliau.

Biržų reformatų parapijos Jaunimo grupės veikla 2010 metais

2009 m. gruodžio 30 d.–2010 m. sausio 1 d. Biržų jaunimo grupė (20 asmenų) dalyvavo krikščioniškoje jaunimo konferencijoje Klaipėdos tarptautiniame universitete (LCC), drauge su daugiau nei 250 įvairių konfesijų jaunimo iš visos Lietuvos diskutavo, giedojo, klausėsi pranešimų, šlovino Dievą ir su malda sutiko Naujuosius 2010-tuosius metus.

Sausio 10 d. Tikybos mokytojai Danutei Nindriūnaitei padėjo organizuoti sekmadienio mokyklos vaikų *Trijų išminčių* šventę, žaidė, giedojo ir bendravo su vaikais.

Balandžio 1 d. Parapijos jaunimas drauge su Biržų katalikų bažnyčios jaunimu vyko į vaikų namus *Vaiko užuovėja* Medeikiuose (Biržų rj.), kur su kun. Sigita Švambariene ir vaikais klausėsi gavėnios skaitinių ir pamokymo, meldėsi ir giedojo. Po to drauge sportavo Medeikių pagrindinės mokyklos sporto salėje.

Balandžio 10 d. Dalyvavo *Maisto banko* akcijoje, skirtoje paremti O. Milienės senelių globos namus Nemunėlio Radviliškyje. Surinkta produktų už 1500 lt. Dalyvavo 10 savanorių.

Balandžio 17–18 d. Jaunimo grupės nariai dalyvavo Švedų misijos Sandoros bažnyčios skautų mokymuose vadovams ir jaunimui, surengtuose Biržuose.

Balandžio 24 d. Jaunimo ansamblis drauge su parapijos choru *SD Gloria* (vad. Jūratė Duderienė) vyko į pamaldas, skirtas Panevėžio ev. reformatų parapijos atkūrimo 20-mečiui. Po pamaldų papuošė agapę skambiomis giesmėmis.

Gegužės 8 d. Biržų jaunimo ansamblis ir vaikų trio (vad. J. Duderienė) atstovavo parapijai vaikų evangelikų giesmių šventėje *Giesmių Giesmelė*, kuri vyko Vilkyškių liuteronų bažnyčioje (Jurbarko rj.).

Gegužės 15–16 d. Reformatų bažnyčios Sinodo metu suorganizavo jaunimo kavinę – pačių keptais pyragais ir saldumynais vaišino Sinodo dalyvius ir svečius. Paaukotos lėšos papildė parapijos jaunimo veiklos fondą.

Birželio 5 d. Kartu su choru *SD Gloria* vyko į Nemunėlio Radviliškio mokyklos, įsteigtos prie reformatų parapijos, 420 metų minėjimą, o po

6 dienų, **birželio 11 d.**, dalyvavo Biržų miesto krikščioniškų giesmių popietėje Biržų jungtinėje metodistų bažnyčioje.

Birželio 18 d. Biržų parapijos namuose dalyvavo kursuose vasaros stovyklų vadovams. Kursus vedė vaikų krikščioniško ugdymo draugijos lektorės iš Kauno. Dalyvavo 18 jaunų žmonių.

Birželio 21–25 d. Drauge su kun. Sigita Švambariene suorganizavo ir vedė dieninę Biržų parapijos vaikų stovyklą *Padovanok šypseną*, kurioje drauge su vaikais gilinosi į Juozapo ir jo brolių istoriją, užrašytą *Senajame Testamente*. Stovykloje dalyvavo trisdešimt penki 7–12 metų vaikai, talkino 12 savanorių. Stovyklos direktorė – Inga Kriškiūkaitė, dvasinė vadovė – kun. S. Švambarienė.

Birželio 3–6 d. Dalyvavo Ev. reformatų bažnyčios jaunų šeimų stovykloje *Aš pastatysiu savo Bažnyčią* (Mt 16,18) Karklėje (Klaipėdos rj.). Stovyklos direktorė – Eglė Grucytė, dvasinė vadovė – kun. S. Švambarienė, talkino 8 savanoriai iš Biržų.

Liepos 11–16 d. Biržų parapijos konfirmantų stovykloje *Sek paskui mane* (Lk 5,27b) Švobiškyje (Pasvalio rj.) darbavosi 6 jaunimo savanoriai.

Rugpjūčio 1–14 d. Tarptautinėje jaunimo darbo stovykloje *Aš pastatysiu savo Bažnyčią* (Mt 16,18) Nemunėlio Radviliškyje (Biržų rj.) 16 jaunimo savanorių drauge su jaunimu iš Vokietijos ir Belgijos remontavo antrąjį parapijos namų aukštą, drauge meldėsi, giedojo. Stovyklos direktorius – Tadas Talmontas, dvasinė vadovė – kun. S. Švambarienė. Stovykla organizuota su tarptautine savanorių organizacija *Bau orde*, kurios būstinė Vokietijoje.

Rugsėjo 11 d. Drauge su Biržų rajono Smilgių, Kirdonių, Germanišchio ir Pačeriaukštės kaimo bendruomenėmis surengė šventę gamtoje *Gamta – atgaiva kūnui ir sielai*.

Lapkričio 26–27 d. 12 jaunimo savanorių darbavosi *Maisto banko* akcijoje – rinko maisto produktus *Vaiko užuovėjos* ir O. Milienės senelių globos namų gyventojams. Per akciją surinkta produktų už 2103,8 Lt.

Gruodžio 10 d. Kartu su kun. S. Švambariene suorganizavo popietę *Vaiko užuovėjoje*, skirtą advento laikotarpiui. Vaikai žiūrėjo jaunimo pastatytą spektakliuką pagal *Biblijos* pasakojimus, drauge žaidė, giedojo, meldėsi ir kūrė kalėdinius atvirukus.

Parengė kun. Sigita Švambarienė

Šypsenų stovykloje Dievo kariai ir skautiški laužai

Merūnas Jukonis

2010 m. birželio 21–25 dienomis Biržuose vyko vaikų dieninė stovykla *Padovanok šypseną*. Biržų ev. reformatų parapijos namuose ir kieme šurmuliavo 35 vaikai nuo 6 iki 13 metų kartu su būriu jaunųjų savanorių – stovyklos vadovų ir pagalbininkų. Čia galėjai išvysti nekasdienišką vaizdą – skautiškas lauko virtuves, rūkstančius laužų dūmus bei susidomėjusius skautų gyvenimu stovyklautojus.

Vaikai penkias dienas gyveno lydimi biblijinės Juozapo istorijos. Taip pat kartu žaidė, vaidino, mokėsi giesmelių, *Šventojų Rašto* eilučių, kurias vėliau sugrįžę namo „pyškindavo“ tėveliams.

Kaip jums taip pavyksta? Atžalos, kasdien grįžusios namo, pasakoja naujas eilutes, dainuoja naujas giesmeles ir net nori anksčiau eiti miegot, kad ryte kuo anksčiau eitų į stovyklą, – pastebėjo ne viena mamytė. Joms stovyklos vadovė kun. Sigita Švambarienė į tai atsakydavo: *Su nuoširdžiu bei atkakliu darbu ir tikėjimu tuo, ką darai.* Jos žodžius patvirtindavo vakarais klebonijoje ilgai negęstančios šviesos – jaunieji vadovai iki vėlumų ruošdavosi naujai dienai. Nors stovykla prasidėdavo 10 val., vaikai dažnai ateidavo prieš pusvalandį ar net anksčiau, tad vadovams kartais ir papusryčiauti netekdavo.

Pirmąją dieną vaikai patys susigalvojo būrių pavadinimus (*Dievo kariai, Juozapo šypsena, 11 šypsenų kobrai karalystėje*) bei stovyklos taisykles.

Čia buvo ugdomas savarankiškumas, po pietų vaikai patys išsiplaudavo savo indus (kai kurie berniukai prisipažino tai darę pirmą kartą gyvenime). Už gerą elgesį ir aktyvų dalyvavimą buvo įteikiamas tai liudijęs lipdukas. *Buvo labai gabių ir protingų vaikų. Jie dažnai ne tik nustebindavo savo žiniomis, gebėjimais, bet vieni kitus sudrausmindavo,*

– sakė Skaistė Švambarytė, viena iš jaunųjų stovyklos vadovių.

Vaikai kasdien su nekantrumu laukė naujos Juozapo gyvenimo istorijos dalies ir mokėsi iš jos mylėti šalia esantį, būti kantriu bei atkakliu, sunkumuose pasitikėti Dievu.

Stovyklai įpusėjus, Biržų bažnyčioje vyko ev. reformatų Sinodas. Jo dalyvius stovyklautojai nustebino ir pradžiugino tuo, kad išdrįso prieš didelį būrį žmonių pagiedoti išmoktą giesmelę.

Krikščioniškoje stovykloje jaunoji karta sužinojo ir skautiškų

gudrybių. Už tai turėtų būti dėkingi pavasarį Biržuose viešėjusiems patyrusiems skautams iš Švedijos, kurie savo žiniomis pasidalijo su Biržų ev. reformatų parapijos jaunimo grupe. Visa tai jaunimas pritaikė stovykloje: mokė vaikus rišti sudėtingus mazgus, kurti lauko laužus, įrengti ir naudotis skautiška lauko virtuve.

Penkių dienų stovykla, kurią jau antrus metus iš eilės organizavo Biržų reformatų parapijos Jaunimo grupė, prabėgo it akimirksnis. Nei lietus, nei kiti išbandymai neištrynė šypsenu iš vaikų bei vadovų veidų.

Šypsenu šypsenu stovykloje

Apie reformatų šeimų stovyklą

Audronė Macijauskienė

Vis prisimenu 2010-ųjų Šeimų stovyklą Giruliuose. Ji suteikė postūmį eiti pirmyn, nuveikti ką nors daugiau Bažnyčios ir bendruomenės labui. Stovykloje jaučiausi kaip tikroje, tvirtoje bendruomenėje, kur yra visokio amžiaus žmonių, nuo mažiausiųjų iki senelių, atvažiavusių su anūkais. Šauni tai buvo galimybė visiems pabendrauti. Puiku, kai vaikus gali palikti vadovams, o pats ramiai gilintis į *Šventąjį Raštą*. Tikrai įdomios ir gilios buvo *Biblijos* studijos, kurias vedė kunigė Sigita Švambarienė.

Man tai buvo atotrūkio nuo realybės ir buities laikas, kai galėjau atsiduoti dvasiniams dalykams ir augti dvasioje kartu su kitais bendruomenės nariais. Patiko šeimų bendrumą ir kūrybiškumą skatinusios užduotys, skirtos visai šeimai: piešėme šeimos „plytas“, jas dėjome į bendrą „bažnyčią“; iš smėlio pajūry statėme maldos namus.

Labai naudinga buvo sekmadieninė išvyka į Klaipėdą. Pamaldose dalyvaudama su stovyklos žmonėmis jaučiau ypatingą bendrumą ir palaikymą. Įdomu buvo aplankyti baptistų parapiją ir dalyvauti jų pamaldose, pirmąkart iš arti pamatyti jų maldos aplinką, sužinoti bendruomenės istoriją; taip pat apsilankyti pas liuteronus.

Norėčiau, kad Šeimų stovyklos truktų ne kelias dienas, o ilgiau. Taip pat tikiuosi, kad tai taps gražia tradicija.

(su persiuntimu). Metams spausdinimo ir išsiuntinėjimo išlaidos sudarė 800 Rb., tik tiek ir surinkdavo, todėl honorarų niekam nemokėjo.

Pirmasis numeris išėjo 1911 m. sausio mėn. Pirmame jo puslapyje rašoma: *Mėnesinis laikraštis, skiriamas dvasiškiems lietuvių reikalams*. Įvadinį pamokslą *Aš tavo pamokinsiu ir tau kelią rodysiu* parašė kun. Vilhelmas Mieškovskis, apmąstymą *Naujų Metų dieni* *Du keliai* – kun. Adomas Cumftas. Straipsnius rašė reformatų *Lietuvos Vienatos* kunigai: V. Mieškovskis (Meškauskas), A. Cumftas, Adolfas Neimanas, Povilas Jakubėnas, lenkų istorikas prof. Henrikas Mercingas (Henryk Merczyng), bet daugiausia teko rašyti pačiam redaktoriui – leideiui Jonui Sepečiui. Pats rinko žinias ne tik iš parapijų, bet ir pasaulio reformatų gyvenimo. Laikraštis buvo išlaikomas: pardavinėjant parapijose, iš anksto užsisakius, renkant aukas, taip pat ir spausdinant skelbimus – *Apskelbimus*, kuriuose reklamuoti vaistai, muilas, naujos knygos.

1912 m. kaip *Pasiuntinio* priedas buvo dalijamas 1912 metų *Biržų kalendorius*, kurį parengė ir išleido Martynas Yčas ir kun. Povilas Jakubėnas. Įdomus *Pasiuntinio* skaitytojų skaičius parapijose: Biržų prenumeratorių 94, kai parapijiečių 5165, Švobiškio atitinkamai 22 ir 528, Papilio – 38 ir 3500, Nem. Radviliškio – 16 ir 1740.

Pirmojo reformatų lietuviško laikraščio *Pasiuntinys* leidimas nutrūko 1913 m. gegužės mėnesį; išėjo 29 numeriai (*Periodinių leidinių bibliografija*, I tomas, p. 367). Laikraščio leidimą sustabdė Kauno gubernatorius Griazėvas.

Mūsų žodis

Tarpukariu evangelikai reformatai leido du periodinius leidinius: *Mūsų žodis* (1922–1937) ir *Sėjėjas* (1926–1940).

Mūsų žodis – protestantų pasaulėžiūros laikraštis, skiriamas Lietuvos ev. reformatų bažnyčios reikalams – buvo orientuotas į inteligentus, mokytesnius reformatus.

1913 m. Kauno gubernatoriui Griazėvui uždarius reformatų laikraštį *Pasiuntinys*, buvo ilgiems metams nutildytas reformatų balsas. 1920 m. vasarą, kai Vilnius iš bolševikų perėjo lietuviams,

leisti laikraštį reformatams sutarė kun. Jonas Šepetys ir kurt. Martynas Yčas. Bet po dviejų savičių Vilnius buvo užimtas lenkų ir atskirtas nuo nepriklausomos Lietuvos. Kun. Joną Šepetį Lietuvos Sinodas paliko darbuotis Vilniaus Sinodo parapijose. Laikraštį *Mūsų žodis* 1922 m. pradėjo leisti Evangelikų reformatų draugija Kaune, atsakingais redaktoriais buvo Hypatija Julija Yčienė ir Martynas Yčas, spausdino Š. Levi spaustuvė (Laisvės al. 15, Kaunas). Nuo 1922 metų

Nr. 5 – 6 laikraštį pradėjo spausdinti Biržų spaustuvė (Dagilio g.). Nuo 1925 iki 1926 m. spalio mėn. laikraštis nebuvo leidžiamas, o nuo 1926 m. vėl leidžiamas Biržuose (Vytauto g. 36). Nuo 1923 m. Nr. 7 – 8 leidinio redaktoriumi tapo kun. Jonas Šepetys, o administracijos buveinė buvo Papilio parapija. 1926–1933 m. redakcijos buveinė persikėlė į Kelmės parapiją, nes redaktoriumi paskirtas kun. Konstantas Kurnatauskas, o leidėju tapo Lietuvos ev. reformatų Kolegija. Po valstybės perversmo prezidentu tapus Antanui Smetonai, leisti laikraštį jau reikėjo gauti karo cenzūros leidimą. 1934 metais laikraštis nebeprasidėjo.

Sėjėjas

Ev. reformatų dvasiaitinis laikraštis *Sėjėjas* orientavosi į cilinius Lietuvos reformatus, kurių dauguma gyveno Biržų krašte, dirbo žemę, augino gyvulius. Todėl jame spausdinti patarimai kaip auginti gyvulius, juos gydyti, tvarkyti namus, apsaugoti nuo ligų ir pan.

Sėjėją nuo pirmojo iki paskutinio numerio redagavo ir leido prof. kun. Povilas Jakubėnas. Pirmasis leidinys išėjo 1926 m. liepos 18 d. su nuoroda: *Skiriamas dvasios reikalams*. Jį spausdino Biržų spaustuvė (Vytauto g. 36). Kolegijos posėdyje 1933 m. liepos 24 d.

nutarta nuo Nr. 14 *Sėjėjo* leidybą perduoti Kolegijai ir įgalioti generalinį superintendentą prof. P. Jakubėną pasirašinėti *Sėjėjo* redaktoriumi-leidėju. Nuo 1938 m. Nr. 12 *Sėjėjo* laikraštį pradėjo leisti Lietuvos ev. reformatų Kolegija, leidinį ir toliau redagavo kun. P. Jakubėnas. Prasidėjus Antrajam pasauliniam karui ir sovietų okupacijai, 1940 m. liepos mėnesio 1 d. pasirašytas paskutinis, 13-tas, o iš viso nuo leidimo pradžios 356-tas šio laikraščio numeris.

Lietuvos evangelikų reformatų Kolegijos eilinio posėdžio metu, 1934 m. vasario 13 d., reformatų jaunimo *Radvilos* draugija išskėlė klausimą, kad jiems būtų leista *Sėjėjo* laikraštyje įkurti jaunimo skyrių. Nutarta patenkinti *Radvilos* draugijos prašymą ir jiems skirti keletą puslapių. Taip laikraštyje nuo 1934 m. Nr. 8(20) atsirado 3–6 puslapių skyrelis *Jaunųjų pasaulis*. Skyrių redagavo kun. A. Balčiauskas, mokyt. A. Šlikas, P. Juodgudis, vėliau kun. Fr. Barnelis, mokyt. Dūbra. Jis buvo skirtas jaunimo reikalams. Nuolatinis *Jaunųjų pasaulio* bendradarbiu buvo Sinodo kuratorius doc. dr. Paulius Slavėnas.

Publikacijų, skirtų jaunimui, autoriai apeliavo į tris svarbiausius bruožus: dorą, sąžiningumą ir teisingumą. Teigta, kad jaunas žmogus, norėdamas gauti gerą išsiauklėjimą, turėtų burtis į įvairias draugijas, sąjungas. Jaunieji reformatai pradėjo burtis į *Radvilos* skyrius, kur tobulėjo ir brendo dorovinėje dvasioje.

Nuo 1937 m. Nr. 25 atsirado puslapio skyrelis patiems mažiausiems ***Mūsų jauniausiems***. Jo redaktoriumi buvo kun. Fridrichas Barnelis. *Sėjėjas* ėjo du kartus per mėnesį.

Tarpukariu leisti reformatų laikraščiai *Mūsų žodis* ir *Sėjėjas* spausdino daugybę įvairių straipsnių, skirtų krikščionybės istorijai, Reformacijos pradininkams Europoje ir bendraminčiams Lietuvoje. Istorinių publikacijų tikslas – šviesti evangeliškos minties žmones apie protėvių bendraminčių nuveiktą darbą. Didelis dėmesys buvo skiriamas Reformacijos kaip religinių idėjų revoliucijos atminčiai. Buvo raginama prisiminti gilaus tikėjimo ir pasiaukojimo vyrus: Liuterį, Kalviną, Cvinglį, Kulvietį, Radvilas ir daugelį kitų bei, nepaisant gyvenimo sunkumų, atstatyti dvasinį pamatą evangeliškoje visuomenėje, nes, anot jų, *istorijoje sutelkta visa tautos didybė, visas jos gyvenimas*.

Laikraščiuose buvo nuosekliai spausdinama informacija apie Sinodo susirinkimus, detaliai aprašomi posėdžiai, juose svarstyti ir priimti nutarimai: kanonai bei memorialai, biudžeto paskirstymas metams. Kai kuriuose straipsniuose buvo palyginami liuteronų ir reformatų sinodai. Taip pat buvo spausdinama medžiaga apie Pasaulinės Presbiterijonų sąjungos (WARC pirmtakės) konferencijų posėdžius, pasitarimus, referentų skaitytas paskaitas. Reformatų periodika teikė informaciją apie Kauno universitete veikusio Evangelikų teologijos fakulteto veiklą (dėstomus dalykus, dirbančius dėstytojus, publikuojamus mokslinius darbus). Buvo spausdinami ir mokslo populiarinimo straipsniai, pvz., dr. Pauliaus Slavėno *Pasaulio praeitis ir atsiradimas*.

Supažindindavo skaitytojus su tarpukaryje veikusiomis Lietuvos reformatų jaunimo *Radvila* draugija, *Evangelikių moterų sąjunga*. Straipsniuose rašydavo apie draugijų keliamus tikslus, nuveiktus visuomeninius darbus.

Reformatų periodikos tikslas – kuo labiau padėti skaitytojui suprasti evangeliškos minties prasmę, padrąsinti reformatus pastoraciniam darbui, paaiškinti, kaip jis reikalingas Lietuvos visuomenei. Tarpukario Lietuvoje reformatų periodika buvo skirta evangeliško tikėjimo gyventojams, plačiajam skaitytojui sluoksniui.

Reformatų spauda po Nepriklausomybės praradimo

Buvo uždaryti visi iki tol Lietuvoje ėję laikraščiai, žurnalai, nežiūrint jų pakraipos, priklausomybės. Nutrūko ir lietuvių reformatų periodinės spaudos leidyba. Didžioji reformatų inteligentų dalis, kunigai pasitraukė į Vakarų. Išeivijos lietuviai 1951 m. Jungtinėse Amerikos Valstijose pradėjo leisti žurnalą *Mūsų sparnai*.

Mūsų sparnai

Išeivių lietuvių reformatų žurnalas *Mūsų sparnai* pradėtas leisti išėivijoje Čikagoje (JAV) 1951 m. birželio mėn. Žurnalo steigėjas ir pirmasis redaktorius – Eugenijus Gerulis (Snarskis).

Įžanginiame pirmojo numerio straipsnyje redaktorius rašė: *Netekome Tėvynės, išsisklaidėme po platųjį pasaulį... Mums gresia išstipimas tarp svetimųjų. Ką daryti, kad išgelbėjus save bei mūsų jaunąją kartą?*

Atsakymas trumpas: rūpinkimės savąja religine ir tautine spauda.

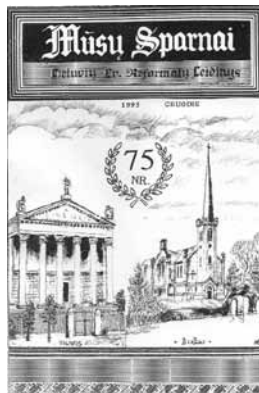
Pirmąjį numerį redagavo Eugenijus Gerulis ir Ona Tunkūnaitė (Budėjienė). Viršelį piešė dailininkas inžinierius kurt. Hermanas Pavilonis. Išeivijos lietuvių reformatų kolegija – oficialus leidėjas. Gen. superint. kun. prof. Povilas Jakubėnas pritarė žurnalo pavadinimui *Mūsų sparnai*. Gyvendamas Šveicarijoje, jis siuntinėjo daug medžiagos žurnalui: rašė pamokslus, atsiminimus apie Bažnyčios gyvenimą Lietuvoje, teologines išvalgas, istorinius asmenis.

Pirmasis ir antrasis numeriai buvo labai kuklūs: spausdinti skolinta rašomąja mašinėle, dauginti rotatoriumi. Išėjo 200 egz. tiražu. Vėliau tiražas išaugo iki 2000. Leistas du kartus per metus. Leidinio administratoriumi net 28 metus (nuo 1959 m. Nr.10 iki 1987 m. Nr. 63) dirbo Jonas Palšis.

Žurnalo bendradarbiai: prof. A. Varnas, prof. V. K. Jonynas, Vyt. Ignas, kurt. Jokūbas Dagys, Vytautas Trečiokas ir kt. Bet daugiausiai pastangų, kad žurnalo net 63 numerių viršeliai būtų vis kitokie, įdėjo dailininkas kurt. H. Pavilonis, piešdamas pats ar užsakydamas kitiems dailininkams. Nuo 64-to numerio buvo nutarta palengvinti leidybą ir pradėtas naudoti H. Pavilonio sukurto pirmojo viršelio supaprastintas piešinys, vaizduojantis abi svarbiausias Lietuvos reformatų bažnyčias – Vilniaus ir Biržų.

Susirgus pirmajam redaktoriui E. Geruliui (Nr.1 iki 8/9), vyriausią atsakomybę leisti *Mūsų sparnų* žurnalą perėmė kiti idealistai: nuo 1959 iki 1961 m. gruodžio mėn. – kurt. Halina Dilienė (Nr. 10 ir 11/12), nuo 1963 iki 1967 m. – kun. Povilas Dilys (Nr. 13 – 22), nuo 1967 iki 1980 m. – inžinierius kurt. Jokūbas Kregždė (Nr. 23 – 48), nuo 1980 iki 1987 m. – mokytojas kurt. Petras Bružas (Nr. 49 – 63), nuo 1989 iki 1999 m. – Mykolas Zablockas (Nr. 64 – 80), o jam 2000 metais mirus paskutinius tris numerius parengė kurt. Hypatia Yčaitė Petkus.

Pirmąjį numerį paprasta spausdinimo mašinėle atspausdino kurt. Petras Bružas ir Valerija Gerulienė. Nuo 1961 m. beveik iki mirties (1969 m.) *Mūsų sparnų* tekstų rinkėju buvo kurt.

Mykolas Plepys (parengė spaudai 17 numerių). Paskui tekstų rinkimas palengvėjo, buvo renkama kompiuteriu. Nuo trečio numerio spausdino lietuvio M. Morkūno spaustuvė. Mirus H. Yčaitėi Petkus, išėivijos lietuvių reformatų žurnalas *Mūsų sparnai*, net 52 metus žadines ir palaikęs lietuvių reformatų tikėjimą išėivijoje, 2003 metais nustojo „plasnojęs“.

Protestantų spauda okupuotoje Lietuvoje

Okupavusi Lietuvą sovietinė valdžia jau 1940 metų vasarą uždarė bet kokią Nepriklausomoje Lietuvoje leistą spaudą. Kad evangelikų – liuteronų ir reformatų – parapijos nors retkarčiais gautų šiokios tokios informacijos apie padėtį Bažnyčioje, liuteronų kunigas (nuo 1976 m. vyskupas) Jonas Kalvanas išrūpino leidimą ir padedamas liuteronų ir reformatų kunigų nuo 1955 m. rengė ir leido *Evangelikų Bažnyčios kalendorių*. Pirmasis – *Kalendorius 1956 metams*, paskutinis – *Kalendorius 1991–1992 metams*. Tai buvo mažytis plyšelis, pro kurį galėjo prasiskverbti labai dozuota ir cenzūruota informacija. Keletas puslapių rubrika *Iš ev. reformatų gyvenimo* buvo paskirti nušviesti svarbiausius metų įvykius Lietuvos ev. reformatų bažnyčioje.

1992 metais atnaujintas prieškaryje leistas *Sėjėjas* (Nr. 1 /357/) dėl finansinių sunkumų ir nesutarimų su LERB Kolegija nustojo ejęs 1994 m. birželį (Nr. 9 /365/). Redaktorė – Jurga Vitkauskienė.

1993 m. išėjo pirmasis *Reformatų žinių* numeris, antrasis – 1995 m. ir paskutinis – 2009 m. rudenį.

1993 m. pradėtas leisti *Reformatų žurnalas* (Vitalija Norvilienė ir kun. Julius Norvila) neilgai gyvavo. Išėjo vos keli numeriai.

Leidiny *Apmąstymai*, pradėtas leisti 1993 m. spalio 15 d., buvo sustabdytas 1995 m. sausio 29 d. dėl prasidėjusių teismų. Išleisti penki numeriai. Redakcinė komisija: J. Jasiukėnas, D. Balčiauskas, J. Dagilis, K. Dagys. Idėja leisti *Apmąstymus* gimė tada, kai oficialus to meto Lietuvos ev. reformatų bažnyčios laikraštis *Sėjėjas* nepanoro kritiškai įvertinti 1993 metų Sinodo darbo. Bažnyčiai iškilo reali susiskaldymo grėsmė. Neabejingi Bažnyčios likimui žmonės mėgino per spaudą kalbėtis su Kolegija. Tai rodo pavojaus nuojautos kupini straipsniai: *Kur einame?, Dėl padėties Lietuvos ev. reformatų bažnyčioje, Apie ev. reformatų spaudą*. Straipsnius rašė, be redakcinės komisijos narių,

vilniečiai: E. Šidagienė, L. Slėnienė, L. Kuginys, St. Peikštenis, D. Pranulienė, Br. Mikelėnas; biržiečiai: A. Balčiauskienė, J. Ruopas ir kt.

1995–1997 metais leistas *Kauno ev. reformatų bendruomenės Biuletėnis*. Leidėjas – Kauno reformatų parapijos valdyba, sudarytojas Arūnas Girlevičius. Leidinio bendradarbiai: V. Dagys, E. Mizaraitė, D. Janušauskienė, L. Lovkytė ir kt. Leidinys mėgino užfiksuoti svarbiausius parapijos įvykius, nušviesti Lietuvos ev. reformatų bažnyčios bėdas, spausdino to meto LERB Sinodo dokumentus.

2000 m. kovą – 2001 m. balandį ėjo Kėdainių ev. reformatų parapijos jaunimo leidinys *Esam!* Redaktorės – Eva Jagminaitė, Goda Lechavičiūtė; bendradarbiavo kun. Rimas Mikalauskas, Ernestas Mockus, Arvydas Šliužas, Gytis Koženauskas. Kunigui R. Mikalauskui persikėlus į Biržų parapiją, leidyba nutrūko.

2001–2007 m. ėjo Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios Sinodo Konsistorijos leidinys *Apžvalga*. Redaktorius – kun. R. Mikalauskas. Išėjo 11 numerių. Šio leidinio tęsinys – Lietuvos evangelikų reformatų metinis leidinys – almanachas *Reformatų metai*. Šis numeris – antrasis.

Geriausiai laiko išbandymus atlaikė nuo 1998 m. iki šios dienos Vilniaus evangelikų reformatų parapijos tarybos leidžiamos *Vilniaus reformatų žinios*. Redaktorė – Dalija Gudliauskienė.

Parengė *Dalija Gudliauskienė* ir *Kristina Šernaitė*

Sėkmingai apgintas diplominis darbas apie evangelikus reformatus

Vilniaus reformatų parapijos narei Viktorijai Liauškaitei 2010 m. birželio 18 d. Vilniaus universiteto šv. Jonų bažnyčioje iškilmingai įteiktas diplomatas ir suteiktas komunikacijos ir informacijos bakalauro laipsnis. Paprasčiau sakant, Viktorija tapo diplomuota žurnaliste. Džiugu, jog absolventė temą savo diplominiam darbui pasirinko iš bendruomenės gyvenimo.

Baigiamasis darbas sudarytas iš dviejų dalių – teorinės ir kūrybinės. Teorinėje dalyje analizuojami du evangelikų leidiniai: *Vilniaus reformatų žinios* ir *Lietuvos evangelikų kelias*, leisti pastarąjį dešimtmetį (1998–2008). Ypatinę reikšmę turi V. Liauškaitės kūrybinė diplominio darbo dalis – *Didūs tikėjimu*, kuriame pateikiamas publikacijų ciklas apie evangelikų reformatų bendruomenę ir jos istoriją Lietuvoje. Kalbinti įvairūs žmonės, kuriuos jungia reformatų tikėjimas. Per jų asmeninę patirtį siekta atskleisti ev. reformatų tikėjimą, bendruomenės ypatumus ir jos narių vykdomą veiklą.

Viktorijai pavyko nuoširdžiai pakalbinti kunigus Rimą Mikalauską ir Tomą Šerną. Jos pokalbininkė buvo ir kunigė Sigita Švambarienė, teologijos studentas bei lektorius Evaldas Tamariūnas, garbaus amžiaus Kėdainių parapijos narė Zelma Jodinskienė. Pasakota ev. Reformatų draugijos *Radvila* atsiradimo istorija tarpukario Lietuvoje ir jos veikla šiandien. Imtas interviu iš šios draugijos vadovės Eglės Mekaitės ir draugijos valdybos nario Merūno Jukonio. Neliko nepastebėti Vilniaus reformatų choras *Giesmė* bei 2009-aisiais, Jono Kalvino metais, vykę reformatų renginiai.

Su V. Liauškaitės darbo dalimi *Didūs tikėjimu* galima susipažinti www.ref.lt.

Reformatų metų inf.

MINĖJIMAI

Kunigaikščių Radvilų minėjimas Dubingiuose

Viktorija Liauškaitė

2010 m. rugsėjo 4 d. Dubingiuose prisimintos prieš metus vykusios didikų Radvilų perlaidojimo iškilmės. Renginyje dalyvavo per 70 tikinčiųjų iš Vilniaus, Panevėžio, Biržų bei Kėdainių parapijų, svečiai iš Trakų, Alytaus, Bijutiškio dvaro.

Minėjimas prasidėjo kun. Raimondo Stankevičiaus laikomomis pamaldomis, kurios vyko buvusioje ev. reformatų bažnyčioje (dabar–Radvilų mauzoliejus). *Šiandien esame kažkada buvusios bažnyčios vietoje. Čia meldėsi didieji mūsų broliai ir seserys – Radvilos. Jie ne tik čia išpažino Dievo žodį, bet ir buvo palaidoti, kaip ir daugelis kitų čia gyvenusių reformatų. Minime ne tik kunigaikščių Radvilų atminimą, bet ir visų čia, šiame piliakalnyje palaidotų. Šis renginys manau taps gražia tradicija prisimenant ir pagerbiant Radvilas,* – kalbėjo kun. R. Stankevičius.

Po pamaldų buvo ekskursija po Dubingių piliavietę, kurią vedė tyrinėjimus čia vykde prof. dr. Albinas Kuncėvičius ir doc. dr. Rimvydas Laužikas. Jiems 2009-aisiais skirta Mokslo pažangos premija už Dubingių piliavietės ir Radvilų kapavietės kompleksinius tyrimus (2003–2009 m.) ir atliktų tyrimų sklaidą visuomenei bei kolektyvinę mokslinę monografiją *Radvilų tėvonija Dubingiuose*.

Vilniaus universiteto archeologas doc. dr. R. Laužikas papasakojo apie šioje vietoje vykusius archeologinius kasinėjimus. *Čia stovėjusios XV–XVII a. ev. reformatų bažnyčios vietoje atradome apie 400 palaidojimų. Džiugu, kad po ilgo laiko ši vieta atgavo savo pirmąjį vaizdą, kur gerbiamas čia gyvenusių žmonių atminimas,* – teigė archeologas.

Ekskursija pratęsta Radvilų rūmų vietoje. Apie vykusius rūmų tyrinėjimus įdomiai papasakojo Vilniaus universiteto archeologas prof. dr. A. Kuncėvičius. *Rūmų archeologiniai tyrimai pradėti 2003 m. Atvykę čia radome nemažą kalvą, apaugusią krūmais ir medžiais. Teko daug*

nuveikti, kol teritorija tapo tokia, kokią matome šiandien. Pavyko aptikti įvairiausių radinių: šachmatų figūrėlių, strėlių antgalių, monetų, rašymo priemonių. Rūmai pastatyti XV a. pab. Jų vietoje rasti šachmatai – retas reiškinys mūsų praktikoje.

Lietuvoje šių radinių rasta tik Trakuose bei Vilniaus Valdovų rūmuose, – pasakojo A. Kuncevičius. – Tai rodo išskirtinę čia gyvenusių žmonių kultūrą. Dubingiuose rasti daiktai priylgsta Valdovų rūmų radiniams. Iki mūsų dienų išliko rūmų rūšiai. Viename rūsyje buvo laikomas vynas ir alus, kito paskirtis – Radvilų lobynas. Rūmai buvo dviaukščiai. Bene labiausiai intriguojanti šių rūmų istorija ta, jog po slaptų jungtvių su Žygimantu Augustu 1547 m. Barbora Radvilaitė čia gyveno pusmetį. Dabar kasinėjimai jau baigti ir nuspręsta čia įrengti muziejų. Atkasti rūšiai bei kitos išlikusios rūmų dalys bus uždengtos moderniu gaubtu.

Renginys baigėsi agape buvusioje Dubingių karčemoje – smuklėje, kurioje dabar įsikūrusi Asvejos regioninio parko direkcija, informacinis centras. Čia Asvejos regioninio parko direktorius Rimantas Glambokas nuoširdžiai dėkojo reformatams už renginį, kvietė susipažinti su Asvejos gamtos ir kultūros paveldo turtais. Apie karčemą papasakojo parko direkcijos vyr. kultūrologė Rima Bareikienė. Vilnietė Austėja padainavo lietuvių liaudies dainą apie karčemėlę. Dalytasi išpūdžiais ir viltimi, jog šis kunigaikščių Radvilų minėjimas Dubingiuose taps gražia kasmetine reformatų tradicija.

Vilniaus universiteto archeologas doc. dr. Rimvydas Laužikas pasakojo apie Dubingių piliavietėje vykusių archeologinius kasinėjimus

Jonas ir Martynas Yčai: Nuopelnai Lietuvai ir Reformatų bažnyčiai

2010 m. rugsėjo 25 d. Vilniaus universitete įvyko istorinė konferencija *Yčai – XX amžiaus Lietuvos istorinės asmenybės*, skirta Lietuvos ev. reformatų bažnyčios kuratoriams Jonui ir Martynui Yčams. Laikas tokiam renginiui parinktas ne atsitiktinai – 2010-aisiais minėjome Jono Yčo (1880 07 21–1931 12 17) 130-ąsias, o Martyno Yčo (1885 11 13–1941 04 05) – 125-ąsias gimimo metines.

Pokarinė reformatų karta menkai žino, kuo tarpukario lietuviams reformatams buvo brangūs Jonas ir Martynas Yčai. Jie ne tik Lietuvos nepriklausomybės kūrėjai, įtvirtintojai, bet ir Lietuvos reformatų bažnyčiai ypač nusipelnę žmonės.

1912 m. Martynas Yčas, būdamas 26-erių, buvo išrinktas Lietuvos reformatų bažnyčios Vilniaus Sinodo kuratoriumi, kur dauguma kuratorių buvo bajorai lenkai. Jaunuoliai Martynas ir Jonas Yčai dažnai atstovaudavo Biržų distriktą Lietuvos Vienatos sinoduose Vilniuje. 1910 m. Sinode buvo patvirtinti nauji Bažnyčios įstatai, kuriuos rengiant daug prisidėjo studentas teisininkas Martynas. Vyresnįjį brolių Joną Bažnyčios kuratoriumi irgi išrinko Vilniaus Sinodas.

J. Yčas buvo pirmojo nepriklausomos Lietuvos ev. reformatų bažnyčios Sinodo, sušaukto 1919 m. Švobiškyje, direktorius.

J. ir M. Yčai tarpukaryje pakaitomis būdavo renkami LERB Sinodo direktoriais. 1921 m. Martynas Yčas su žmona Hipatija (Šliūpaite) kaip LERB atstovai dalyvavo Pasauliniame reformatų kongrese Pitsburge (JAV), pasakė kalbą, ginančią moterų teises reformatų bažnyčioje. Po metų, 1922-aisiais, Hipatija ir Martynas pradėjo Kaune leisti reformatų laikraštį *Mūsų žodis*. Tais pačiais metais M. Yčas kartu su

Martynas Yčas Jokūbu Šernu, Juozu Dučinsku, S.Skerbedžiu,

Jonu Dagiū, Hipatija Yčiene įsteigė Lietuvių ev. reformatų draugiją, buvo išrinktas jos pirmininku.

1923 m. broliai Yčai kartu su kun. Povilu Jakubėnu dalyvavo Pasaulinės reformatų presbiterionų sąjungos konferencijoje Ciuriche (Šveicarija).

1924 m. Martynas su reformatų kun. P. Jakubėnu, liuteronų kun. Paulium Titelbachu ir kitais Kaune įsteigė Pasaulinės bažnyčių sąjungos Lietuvos skyrių, buvo išrinktas jo biuro pirmininku. Po trejų

Jonas Yčas

metų (1927 m.) įsteigė Lietuvos skyrių Pasaulinės sąjungos tarptautinei santarvei per bažnyčias skleisti. 1929 m. dalyvavo tos sąjungos konferencijoje Karaliaučiuje, skaitė paskaitą *Ką gali Bažnyčios daryti, kad nustatius gerus santykius tarp Lietuvos ir Lenkijos*.

1926 m. Jonas Yčas Sinode Biržuose skaitė paskaitą apie Lietuvos reformatų bažnyčios istoriją, o Martynas – apie Lietuvos įstatymų neatitikimą Reformatų bažnyčios padėčiai, siūlė parengti naują įstatymą.

1927 m. Sinode J. Yčas įtrauktas į komisiją reformatų gimnazijai Biržuose steigti.

1928 m. kovo mėn. M. Yčas pradėjo skaityti bažnytinės teisės kurso paskaitas Kauno universiteto Evangelikų teologijos fakultete, o spalio 25 d. jam buvo suteiktas garbės daktaro laipsnis *už didelius nuopelnus, padarytus krikščioniškai Bažnyčiai, ir jo darbą iš bažnytinės teisės*.

1929 m., minint Kėdainių reformatų bažnyčios 300 metų jubiliejų, J. Yčas savo kalboje plačiai nušvietė Kėdainių istoriją, o M. Yčas, atidengęs atminimo lentą bažnyčios statytojui kunigaikščiui Kristupui Radvilai, pasakė kalbą.

Tais pačiais metais M. Yčas kartu su prof. Konstantinu Kurnatausku, doc. Jonu Beblavy, doc. Pauliumi Titelbachu, prof. Vladimiru Šilkarskiu vyko į Bratislavos (Čekoslovakija) universiteto, buvusio Lietuvos universiteto Evangelikų teologijos fakulteto docento M. Lučanskio disertacijos *Kristaus asmenybės problema dvidešimtojo*

šimtmečio kristologijoje teologijos daktaro laipsniui įgyti svarstymą, gynimą.

1930 m. kovo mėn. Martynas su dr. Mykolu Deveniu ir Gabrieliu Maciu išrūpino sklypą Kauno reformatų bažnyčios statybai ir Sinode Biržuose birželio 24–28 dienomis buvo sudaryta komisija jos statybai, į kurią išrinkti, be kitų, Jonas ir Martynas Yčai. Martynui Yčui buvo pavesta rūpintis lėšomis statybai finansuoti. 1931 m. rugsėjo mėn. Martynas Yčas su superint. kun. Jonu Šepečiu dalyvavo Pasaulinės reformatų sąjungos konferencijoje Mazamete (Prancūzija), skaitė pranešimą apie Lietuvos santykius su Vatikanu, kalbėjo apie Rusijos ortodoksų bažnyčios padėtį bolševikinio režimo sąlygomis.

Kurt. Jonas Yčas mirė 1931 m. gruodžio 17 d. Kaune. Jam buvo 51 metai. Palaidotas Kauno evangelikų kapinėse, kurias sovietai sunaikino, kapo vieta nežinoma.

1932-aisiais Martynas ir Hipatija Yčai kartu su prof. kun. Konstantinu Kurnatausku nuvyko į Vilnių, kur po 14 metų atnaujino ryšius su Vilniaus reformatų Sinodu.

1938 m. rugsėjo mėn. Biržų delegacija, kurios sudėtyje buvo Martynas ir Hipatija Yčai, Jokūbas Mikelėnas, dalyvavo bendroje Lietuvos ir Vilniaus reformatų šventėje – Vilniaus Sinode, o 1939 m. birželio mėn. Martynas ir Hipatija Yčai, gen. superint. kun. Povilas Jakubėnas vėl dalyvavo Vilniaus Sinode, kai buvo pagerbiamas Simonas Konarskis. Jo 100-osioms nužudymo metinėms M. Yčas pasakė kalbą. 1939 m. birželio 24–26 dienomis kurt. M. Yčas paskutinį kartą dalyvavo ir kaip direktorius vadovavo LERB Sinodui Biržuose. 1940 m. sausio 6 d. jis dalyvavo vieningos LERB Sinode Vilniuje.

1940 m. birželio 25 d. Martynas ir Hipatija Yčai su keturiais vaikais – Martynu, Hypatija, dvynėmis Evelyną ir Violeta pasitraukė į Vakarų.

Martynas Yčas mirė 1941 m. balandžio 5 d. Rio de Žaneire (Brazilija) belaukdamas laivo išvykti į JAV. Jam ėjo 56 metai. Palaidotas Rio de Žaneire, Šv. Jono Krikštytojo kapinėse.

Reformatų metų inf.

Halinos Korsakienės šimtmetis

2010 m. rugpjūčio 30 d. sukako šimtas metų, kai Maliutinkoje, netoli Kijevo, Ukraina, gimė senosios kartos inteligentė, kultūros veikėja, prozininkė, memuaristė, vertėja Halina Korsakienė (1910 08 30–2003 03 14).

Lietuvos rašytoja Halina Korsakienė (merg. Nastopkaitė) gimė ir užaugo gilius reformatų šaknis turėjusioje Elenos ir Petro Nastopkų šeimoje, tėvų puoselėtoje lenkų, vokiečių ir lietuvių kultūros aplinkoje. Petras Nastopka, kilęs iš prie Biržų esančio Rinkuškių kaimo, buvo baigęs Dorpato (Tartu) veterinarijos institutą. Motina, Elena Cumftaitė, Lietuvos reformatų bažnyčios superintendente, Nemunėlio Radviliškio parapijos klebono Martyno Gotthelfo Cumfto duktė, buvo baigusi Mintaujos (Jelgavos) gimnaziją, mokytojavo tėvo įsteigtame mergaičių pensionate. 1898 m. Nastopkos susituokė ir išvyko gyventi į Gori miestelį Gruzijoje, kur Petras buvo paskirtas dirbti veterinaru po pirmosios darbovietės Vidurinėje Azijoje. Vėliau buvo perkeltas į Tbilisį, iš jo – į Kijevo guberniją. Maliutinkos gyvenvietėje netoli Kijevo ir gimė Halina. (Vėliau gimimo vietą pagal krikšto aktą ji nurodydavo Kijevo miestą, kur tuo metu šeima buvo įsikūrusi). Kilus Pirmajam pasauliniam karui ir revoliucinei sumaiščiai, Rusijoje darėsi vis sunkiau pragyventi. Motina Elena 1917 m. pradėjo dėstyti vokiečių kalbą Kijevo gimnazijoje. Po revoliucijos tėvai su trimis berniukais ir trim mažametėmis dukrelėmis grįžo į Lietuvą. 1921 m. Halina pradėjo mokytis Biržų gimnazijoje, kurią po ketverių metų baigė. Jos mokytojais buvo įžymūs biržiečiai reformatai: kun. Povilas Jakubėnas, Jurgis Kutra, Jonas Dilys, Vilius ir Elena Šlekiai, Vytautas Didžiulis ir kt., kurių pavardes su meile ji vėliau minėjo savo prisiminimuose.

Tais pačiais, 1925-aisiais, įstojo į Kauno Vytauto Didžiojo universiteto Humanitarinių mokslų fakultetą. 1934 m. savo gyvenimą sujungė su tuo metu jau žinomu literatūros kritiku, rašytoju, poetu Kostu Korsaku. Jiems gimė dukra Ingrida, dabar žinoma menotyrininkė, humanitarinių mokslų daktarė. 1940–1941 m. H. Korsakienė dirbo Kauno radiofone.

Prasidėjus antrajam pasauliniam karui K. Korsakas pasitraukė į Tarybų Sąjungos gilumą. Tuo metu gauti darbą ir tam reikalingą aukštojo mokslo baigimo diplomą H. Korsakienei padėjo rašytojas V. Krėvė. Vokiečių okupacijos metais ji dirbo Pasvalio Petro Vileišio gimnazijoje, dėstė lietuvių kalbą ir literatūrą bei vokiečių kalbą. 1944–1945 m. dirbo Lietuvos radijo komitete. Vėliau atsidėjo vien kūrybiniam darbui, buvo priimta į Lietuvos rašytojų sąjungą.

Pirmieji H. Korsakienės vertimai spaudoje pasirodė 1932 metais. Ji išvertė S. Žeromskio, A. Gailito, H. Walpole'o, A. Čechovo, M. Gorkio, I. Erenburgo, F. Gladkovo, M. Šolochovo, A. Tolstojaus kūrybinių. Vertė iš vokiečių, lenkų, rusų kalbų.

H. Korsakienė išleido 6 apsakymų ir apysakų rinkinius suaugusiems ir vaikams: *Gimtajame mieste* (1949), *Dovana* (1950), *Klasės garbė* (1952), *Gyveniman išėjus* (1955), *Neapšviestoji mėnulio pusė* (1969), *Išpažintis po penkiasdešimties metų* (1979); romaną *Laikinoji sostinė* (1961). Rašytojos kūrybinių yra išversta į rusų, gruzinų, ukrainiečių, kinų ir kitas kalbas. Memuarinėse knygose *Susitikimai* (1977), *Veidai ir likimai* (1982), *Sugrįžusi praeitis* (1985) ir *Namas, kuriame gyvenome* (1991) nupiešti žymiųjų lietuvių rašytojų (V. Krėvės, P. Cvirkos, S. Nėries, V. Mykolaičio-Putino, B. Sruogos, A. Vienuolio) ir eilinių žmonių, su kuriais autorei teko artimiau bendrauti, portretai. Svarbią vietą rašytojos prisiminimuose užima su ypatinga meile parašyti puslapiai, skirti Biržų kraštui, jo žmonėms, vaizdingam gamtovaizdžiui ir savo giminės atminimui. Paskutinė autorės knyga *Namas, kuriame gyvenome* (1991) skirta prisiminimams apie vyrą Kostą Korsaką.

Halina Korsakienė mirė 2003 m. kovo 14 d. eidama 93 metus. Gedulingas pamaldas laikė ir į Antakalnio kapines palydėjo kunigas, dabar jau ordinuotas generaliniu superintendentu, Tomas Šernas.

H. Korsakienės 100-mečiui paminėti Maironio lietuvių literatūros muziejus Kaune surengė parodą *Liudytoja*, o spalio 12-ąją pakvietė į vakarą, kuriame dalyvavo rašytojos dukra menotyrininkė Ingrida Korsakaitė, literatūrologas prof. Petras Bražėnas, aktorė Doloresa Kazragytė, pianistė Sonata Bielionytė. Į vakarą atvyko kun. Raimondas Stankevičius ir grupelė Vilniaus bei Kauno reformatų. Šiltai, su meile Bobutę prisiminė anūkė Radvilė.

Vilniaus reformatų žinių inf.

Petras Jaunius – dosnios širdies žmogus

Petras Jaunius (Januševičius) (1913 02 17–2010 05 02) gimė Jokniūnų kaime, Papilio valsčiuje, Biržų apskrityje. Tėvai reformatai Jonas ir Zuzana (merg. Mitraitė iš Smaliečių) Januševičiai buvo vidutiniai ūkininkai. Petras mokslus pradėjo Kvetkų pradinėje mokykloje, baigęs ją, padėjo tėvui ūkyje. Daug skaitydavo. Papilio turgelyje mama jam nupirko *Bibliją*, kurią perskaitė net du kartus. Lūžis įvyko rengiantis konfirmacijai, kai kunigienė Klara Šepetienė pastebėjo ir įvertino Petro gabumus, sustiprino jo pasitikėjimą savimi. Petras ėmė brandinti siekį tapti misionieriumi.

Sulaukęs dvidešimties, slapta nuo tėvų, perspėjęs tik seserį Marytę, kreipėsi į Biržų reformatų dvasininkus patarimo. Kunigas Povilas Jakubėnas pritarė jo norui mokytis ir tapti misionieriumi: surado mokytojų, kurie jam padėjo gilinti teologines žinias, mokė kalbų. Petro svajonė buvo misionieriauti Afrikoje. Tam reikėjo žinoti tų kraštų istoriją, geografiją, papročius. Kunigai padėjo jam susirasti darbą: iš pradžių knygyno pasiuntinuku, vėliau įsidarbino knygų pardavėju. Persikėlęs

į Šiaulius, dirbo Kultūros draugijos knygyne. Tiesioginiai Petro viršininkai ir globėjai buvo gerai žinomi to meto kultūros žmonės: Kostas Korsakas, Valerijonas Knyva. Vėliau Petras buvo pakviestas į Spaudos fondo leidyklą, paskirtas prekybos skyriaus viršininku.

Sovietų ir vokiečių okupacija sustabdė galimybes eiti misionieriaus keliu, tačiau noras dalytis dvasiniais turtais niekur nedingo.

1944-aisiais, baigiantis Antrajam pasauliniam karui, nutarė mėnesiui kitam pasitraukti į Vakarų. Audringą naktį žvejų kateriu su žmona Stefute (merg. Kontrimavičiūtė nuo Biržų) ir dvejų metų dukrele Violeta persikėlė per Baltijos jūrą, pasiekė Gotlando salą Švedijoje. Keturmetis sūnus Algis liko pas senelius Lietuvoje. Taip prasidėjo Petro šeimos odisėja, trukusi pusšimtį metų.

Pirmuosius penkerius metus Januševičiai praleido švedų stovyklose, gamyklose, po to – kelionė į Kanadą. Čia iš pradžių dirbo elektronikos gamykloje valytoju. Mokėsi ir tapo radarų statytoju. Sunkus darbas nenuslopino noro būti kultūros misionieriumi, mecenatu, dosniai dalijusiu ne tik sunkiai užgyventą turtą, bet ir savo dvasios stiprybę. Nuolatos rėmė lietuviškus leidinius ir organizacijas užsienyje: *Mūsų sparnų* žurnalą, lietuvių reformatų išėivijos Sinodą Amerikoje. Ne vienas autorius ar leidėjas yra sulaukęs Petro paramos. 1950 metais savo bute Toronte buvo įkūręs mažytę leidyklėlę *Baltija*, kurioje išleido Balio Rukšos *Žemės rankose*, Prano Kozulio poezijos rinkinį, Birutės Pūkelevičiūtės *Metūges*. 1952 m. perleido Ievos Simonaitytės *Aukštųjų Šimonių likimą*.

1992 metais susikūrus Lietuvoje Reformacijos istorijos ir kultūros draugijai (LRIKD), dosniai rėmė jos projektus: Lietuvos Reformacijos švietimo pradininkų paminklo kūrimą, istorikės prof. Ingės Lukšaitės tolimesnius Reformacijos istorijos ieškojimus, reformatų Giesmyno perspausdinimą ir kita. Lietuvos reformatų Sinodas Petrą Jaunių buvo išrinkęs garbės kuratoriumi.

Petras Kanadoje sukaupe vertingą lietuvių egzodo bei protestantiškos literatūros biblioteką, kurią pervežė į Lietuvą ir skyrė Reformatų sinodo bibliotekai. Kol pastaroji atsikurs, biblioteką pavedė globoti Reformacijos istorijos ir kultūros draugijai. P. Jauniaus dovana šiuo metu depozito teisėmis saugoma ir naudojama Kėdainių krašto muziejuje.

2000 m. P. Jaunius grįžo į Lietuvą, į Vilnių, kartu parsiveždamas ištikimos gyvenimo draugės Stefutės pelenų urną. Vilniuje jį globojo sūnus Algis, aplankydavo mokslininkai, istorikai, su visais maloniai bendravo, kol jėgos leido, dalijosi savo gyvenimo patirtimi, prisiminimais.

Mirė Petras Jaunius (Januševičius) 2010 metų gegužės 2 d., buvo kremuotas. Palaidotas šalia žmonos Stefutės Saltoniškių kapinėse, Vilniuje. Laidotuvių pamaldas laikė vicesuperintendentas kun. Rimas Mikalauskas, giedojo Vilniaus reformatų parapijos nariai.

LRIKD pirmininkas prof. Sigitas Kregždė, tardamas atsisveikinimo žodžius, akcentavo Petrą Jaunių buvus didžiu humanistu, knygiumi, dvasios misionieriumi. Prof. Ingė Lukšaitė nuoširdžiu žodžiu prisiminė bendravimą su šviesų ir smalsų protą išlaikiusiu jau garbaus amžiaus sulaukusiu P. Jauniumi. Kalbėjusieji priminė, kad P. Jaunius nei pats gyrėsi savo dosnumu, nei sušėlptuosius skatino garsinti jo geradarystę. O tokių – paremtųjų, paskatintųjų – būta tikrai daug.

Vilniaus reformatų žinių inf.

Kunigą senjorą Petrą Ernestą Čepą prisimenant

Tavimi pasitikiu, VIEŠPATIE, sakau: „Tu mano Dievas. Tavo rankose mano likimas“ (Ps 31,15-16a) – cituodamas šią Dovydo psalmės eilutę kunigas Petras Ernestas Čepas yra sakęs, jog įsivaizduoja savo prabėgusį gyvenimą kaip upės vandenį, kurio tikslas - įsilieti į jūrą ir pasiekti Amžinybės vandenyną. Jis ragino nepasiduoti laikui, neleisti jam viešpatauti, būti savo laiko valdovu ir mums skirtą gyvenimą pragyventi ruošiantis Amžinybei...

Sekminių sekmadienį, prieš vidurdienį, nustojo plakusi emerito kunigo senjoro Petro Ernesto Čepo (1921 09 22–2010 05 23) širdis. Petras E. Čepas kartu su broliu dvyniu Jonu gimė 1921 m. rugsėjo 22 d. Augo mažžemių

šeimoje Medeikių kaime. Čia gražiai sugyveno ir bendravo evangelikai reformatai, Romos katalikai ir baptistai. Nesijautė religinės trinties tarp skirtingų konfesijų. Užėjus karui ir artėjant antrai bolševikinei okupacijai, P. Čepas stėjo karo tarnybon į lietuvių savigynos karinį junginį. Pokariu dėl to buvo sovietinės valdžios įkalinamas, bet iš įkalinimo Rusijoje pabėgo. Brolis Jonas netarnavo lietuviškame junginyje, todėl išvengė įkalinimo, tačiau buvo paimtas į Raudonąją armiją ir žuvo netoli Berlyno. Petras Čepas, sugrįžęs iš Rusijos, kuri laiką slapstėsi, vėliau legalizavosi ir apsigyveno Braškių kaime, netoli Medeikių. Čia buvo gerbiamas kaip kruopštus ir geras siuvėjas. Braškiuose vedė Eugeniją Petronytę ir sulaukė dukters Laimos, o vėliau, Medeikiuose, gimė sūnūs Vilius ir Jonas. Gyvendamas Medeikiuose dirbo įvairius tarnautojo darbus.

P. Čepas, jau būdamas subrendęs šeimos vyras, buvo pašauktas ir stėjo Kristaus kariuomenės tarnybon. Tapo evangelikų reformatų dvasininku.

Tarnauti Bažnyčiai pradėjo sunkiausiai tiek asmeniškai jam pačiam, tiek ir Evangelikų reformatų bažnyčiai laikotarpiu: tuo metu neteko dukters Laimos ir sūnaus Jono; Bažnyčioje buvo likęs vienintelis, jau garbaus amžiaus sulaukęs kunigas Povilas Jašinskas, kuris, be gausiausios Biržų parapijos, patarnaudavo ir be dvasininkų likusiose Nemunėlio Radviliškio, Papilio ir Švobiškio parapijose. Tose, kur ateistinė valdžia neišdrįso užsklęsti bažnyčių durų tikintiesiems. Tuometiniame antireliginės propagandos sukuryje tapti dvasininku buvo labai nelengva. Vienas kitas atsirasdavo, tačiau neįtikdavo valdžiai, kuri be jokių skrupulų kišosi į religinį gyvenimą, kliudė mokytis ir rengtis dvasinei tarnystei. Petro Čepo ryžto siekti mokslo ir praktikuotis šalia kun. P. Jašinsko jokios kliūtys nepalaužė, netgi gandai apie bemokslį „kaimo kriauciuką“, pasišovusį būti kunigu. Tuometinė valdžia maniusi, kad Petras savo tikslo vis tiek nepasieks (jis nebuvo baigęs net vidurinės mokyklos), pro pirštus žiūrėjo į jo pastangas. Tačiau Petras buvo labai atkaklus – baigęs Biržų vakarinę suaugusių vidurinę mokyklą ir gavęs Biržų evangelikų reformatų parapijos nukreipimą, įstojo į neakivaizdinius teologijos kursus prie Rygos universiteto. Tuo metu tai buvo vieninteliai Pabaltijyje

akademiniai kursai, kuriuose buvo rengiami protestantų dvasiniai tarnautojai. Studijavo Rygoje, o Biržuose, senjoro kun. Povilo Jašinsko vadovaujamas, praktikavosi Biržų evangelikų reformatų bažnyčioje.

Studijos Rygoje prabėgo greitai. Pagaliau, kaip rašė 1970 metų Evangelikų Bažnyčios Kalendorius, *1969 metais Biržų parapijai kartu su Nemunėlio Radviliškiu diakono pareigoms skirtas ir jas sėkmingai eina Petras Čepas iš Medeikių k., Biržų rajono*. 1971 m. liepos 25 d. Biržų evangelikų reformatų bažnyčioje šventam ir atsakingam kunigystės pašaukimui Petrą Čepą pašventino senjoras kun. Povilas Jašinskas ir liuteronų vyskupas Jonas Kalvanas.

1981 metų spalio 4 d. per iškilmingas pamaldas Biržuose, dalyvaujant Vengrijos reformatų bažnyčios vyskupui dr. Karoly Toth'ui, Maskvos patriarchui Leonidui, liuteronų kunigams ir vyskupui Jonui Kalvanui vyresniajam, kunigas senjoras Povilas Jašinskas, jau sulaukęs 92 metų, perdavė kun. Petru Čepui, atšventusiam 60-ties metų jubiliejų, Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios vairą. Netrukus, 1982 m. gegužės 19 d., paskutinis senosios kartos kunigas senjoras Povilas Jašinskas iškeliavo Amžinybėn.

Kun. P. Čepui kurį laiką teko dirbti vienam. Jis buvo Dievo Žodžio tarnas – Kristaus karys, budėjęs poste atšiauriais Bažnyčiai laikais. Neišvengė klaidų, tačiau mokėjo jas garbingai ir krikščioniškai pripažinti ir dėl jų atsiprašyti.

Su valstybine ir politine laisve į Lietuvą sugrįžo tikėjimo laisvė. Ji neatnešė gerovės Bažnyčiai, bet leido laisvai kibtį į darbą ir rūpintis šia ir auštančia diena. Kun. P. Čepas neliko nuošalyje. Būdamas vyresniuoju kunigu, jis aktyviai dalyvavo Lietuvos evangelikų reformatų Sinodo suvažiavimuose Biržuose ir jų nutarimu palaimino ir viešai iššventino naujos kartos pirmuosius teologijos studijas užsienyje baigusius Lietuvos evangelikų reformatų dvasininkus. Kunigas atsiseikino su parapijiečiais žvelgdamas šviesia viltimi į ateitį, jau turėdamas pamainą.

Susilpnėjęs sveikatai, nuo 2003 m. įgijęs kunigo emerito statusą ir Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorijos skirtą išlaikymą, pamaldų nebelaikė. Nuo 2007 m. gruodžio mėn. našlys. Iki paskutinio atodūσιο jį prižiūrėjo mylintis sūnus Vilius.

Kun. Rimas Mikalauskas

APMAŠTYMAI

Homilija Reformacijos dienai

Vicesuperintendentas kun. Rimas Mikalauskas

Jei kai kurios šakos nulaužtos, o tu, laukinis alyvmedis, esi jų vietoje įskiepytas ir tapęs šaknies bei alyvmedžio sulčių dalininku, tai bent nesididžiuok prieš anas šakas! O jei didžiuojiesi, tai žinok, kad ne tu išlaikai šaknį, bet šaknis tave. Gal pasakysi: „Šakos nulaužtos tam, kad aš būčiau įskiepytas“? Gerai! Jos netikėjimu nulaužtos, o tu stovi tikėjimu. Tad nesipuikuok, verčiau bijok! (Rom 11,17-20)

Didžiai aktualūs apaštalo Povilo žodžiai! Dievas yra autorius darbo, kuriame jis apiplauna ir atnaujiną savo tautą. Dievas yra savo tautos nuskaistinimo ir atnaujinimo autorius. Ir autoritetas. Jis puodžius, o žmonės tik molis. Adomo ir Ievos vaikai. Ir tik Kristuje – įskiepyti Dievo tautos vynmedyje. Laikas nuo laiko sodininko apvalomame, prižiūrimame.

Sparčiai artėja Reformacijos dienos paminėjimo 500-osios metinės. Gražus skaičius, graži proga bažnytinei šventei. Liko vos 6 metai. Kas jie prieš tuos pralėkusius šimtmečius? Protestantiškasis pasaulis jau ima rengtis šventei. Tačiau, pasižvalgius po platų pasaulį, apima neaiški nuotaika ir apninka neramios mintys. Ar turime ką švęsti? Neabejotina, jog verta prisiminti Bažnyčios žemėje veido nuprausimą nuo stabų. Kodėl tam nuprausimui prigijo Reformacijos vardas? Ar negeriau tiktų: *Didžiosios Pirties žemiškai bažnyčiai* vardas? Pirties, nes reikėjo nuplauti Kristaus nuotakos, t. y. Bažnyčios kūną, nuo ankstyvųjų ir vėlyvųjų viduramžių modernizmo inovacijų. Pvz., inovacijos, kuri padeda efektingai susidoroti su nuodėmėmis. Net būsimumis. Argi indulgencijos nebuvo naujovė ir tikras progresas, palyginus su šventųjų kaulų kolekcionavimo vajumi? Didžioji Pirtis

gerai išskalbė žemiškąjį Bažnyčios kūną, teisingiau, jo vakarinę dalį, tad po jos jis tikrai nebebuvo toks, koks anksčiau. Išskalbė, nors netolygiai. Tokie tie mes žmonės. Skalbk neskalbęs, esam kietakakčiai. Ne sykį per pranašus Dievas mus taip pavadino. Linkę vėl ir vėl į savo purvą įnikti. Greiti pasididžiuoti savo išmintimi, „mokslu“. Greiti pamiršti tą baimę, kuri mus pagydo. Tad ir klausiu, ar mes neminime „Didžiosios Pirties“ vėl su purvinais, jau XVIII–XXI amžiaus stabmeldysčių išpaišintais bažnytiniiais veidais? Mes, kurie dedamės buvę „labiau išskalbti“ nei kiti? Išskalbti ir daugiau nebereikalingi gero Dievo muilo – Žodžio. Pavertę jį laboratorijų vertybe, su daugybe papildų iki neatpažįstamos grožybės: kvapnumo, minkštumo, patogumo, švelnumo ir saldybės... Pasišovę patys vykdyti teisingumą Žemėje per lygybių programas, per neva „besitęsiančią reformaciją“. Ar ji nepanašėja į deformaciją? Joje jau nebėra Žodžio pranašų, tik malonumų ir patogumų, žmogiškų geismų apgludinti, krikščionišku rūbu apdabinti stabmeldiški kultai. Neva modernios, tačiau iš tiesų teatralizuotos pagoniškos liturgijos – spektakliai; vietoj pamokslų – saldus gražbyliavimas arba ideologinės visokių „-izmų“ agitacijos... Štai ką pasižvalgus po pasaulį, tą poreformacinį, protestantišką galima pastebėti. Dievo baimės praradimą ir pasipuikavimą savimi. Kiek daug jo pas mus pačius... Minėdami didžią pirtį, XVI a. bažnyčios Reformaciją, prisiminkime, jog esame ne kas kita, kaip įskiepytos šakelės Dievo vynmedyje – Kristuje. Jog tik Jo šaknys mus maitina ir apvalo nuo bet kurio amžiaus ligų ir purvo. Jo sulčių mums reikia šiandien, kaip reikėjo vakar ir reikės rytoj. Verta bijoti savo purvą pamilti labiau už Dievo šventumą. Viešpaties šventas Žodis teišlaiko švarias Jūsų širdis ir protus!

Mokytis gyventi kitiems

Lekt. Evaldas Tamariūnas

Nė vienas iš mūsų negyvena sau, nė vienas sau nemiršta. Ar gyvename, Viešpačiui gyvename, ar mirštame, Viešpačiui mirštame. Taigi ar gyvename, ar mirštame, – esame Viešpaties. Juk Kristus numirė ir atgijo, kad būtų gyvųjų ir mirusiųjų Viešpats (Rom 14, 7-9)

Pirmiausia, ši Rašto vieta yra ypač svarbi autorystės prasme. Tiksliau, joje itin ryškiai atsiskleidžia vėliausiai Kristaus pašaukto apaštalo požiūris, arba kitaip galime sakyti teologija. Paulius – ypatingas Viešpaties mokinys, kurio pamokymai apskritai, bet ypač šiandienos požiūriu, sodriais potėpiais patvirtina seną ir jau neginčijamą teologinę taisyklę: Kristus skelbė Dievo Karalystę, Paulius skelbė Kristų.

Žydas Saulius, kurio antras romėniškas vardas – Paulius iš Tarso (arba Tarsietis), buvo puikų išsilavinimą gavęs Romos pilietis ir garsaus rabino Gamalielio mokinys, aršus fariziejus, iki kelionės į Damaską energingai kovojęs su tada dar jauna krikščionyste. Visu savo gyvenimu po to, kas jam nutiko keliaujant į Damaską – t. y. kai Viešpats tiesiogiai kreipėsi į Paulių, kviesdamas jį būti Jo, Kristaus sekėju, o ne persekiotoju – vėliausiasis apaštalas iki mirties skelbė Jėzų Nazarietį esant Kristumi, t. y. Mesiju.

Būtent Paulius savo mokymu ir kiekviena savo kūno ir sielos ląstele buvo tas, kuris ir gyveno, ir mirė Viešpačiui.

Tą patį, beje, privalome pasakyti apie visus apaštalus – visus, išskyrus mylimąjį Jėzaus mokinį Joną – vienuolika iš jų mirė baisia kankinio mirtimi. Kas nukryžiuotas, kas pervertas kalaviju, bet visi su Kristaus vardu lūpose. Jie gyveno su Kristaus vardu ir mirė, šaukdamiesi Viešpaties.

Ką mes bedarytume, tai nėra veikla sau ir vien dėl savo gerovės. Mokytis gyventi kitiems turime kiekvieną dieną ir kiekvieną brangią tos dienos akimirką. Niekur ir niekada nerasime geresnio šio Mokslo Vadovo, kaip tai, ką mums paliko Viešpats ir Jo sekėjai. Galiausiai, krikščionių Bažnyčia – ta

vieta, kurioje yra skelbiamas Jo žodis, teikiantis mums tikėjimą, ramybę ir viltį bei paguodą. Todėl skirtingai nei bando galvoti daugelis jaunų žmonių, bažnyčia nėra vien senjorų, pamaldžių šeimų ir kunigų reikalas! Bažnyčia – gyvas Kristus, vedantis mus savuoju keliu. Tame kelyje nėra nei jauno, nei seno, kaip nėra nei žydo ar graiko.

Apaštalai tikėjo, kad Jėzus Kristus buvo Mesijas, trečią dieną kėlėsi ir įžengė į Dangų: tas tikėjimas juos stiprino ir šūripios jų mirties valandą. Nes žinote, koks yra įdomus dalykas – savo mirties valandą jie negalvojo apie mirtį. Ir Paulius, sakydamas: **Ar gyvename, Viešpačiui gyvename, ar mirštame, Viešpačiui mirštame**, iš tikrųjų teigia gyvenimą – ne mirtį. Jis teigia gyvenimą po mirties Viešpatyje.

Todėl minėtą *Šventojo Rašto* skaitinį, šiek tiek perkėlę loginius akcentus, galime drąsiai suvokti ir taip: *Jei gyvename Viešpačiui, gyvename, jei mirštame Viešpačiui, gyvename Viešpatyje.*

Receptas krikščioniškam gyvenimui

Inga Krišukėnaitė

Žmogaus širdyje slypi nuodėmė, o Dievas – atleidžiantis. Ką aš galiu pakeisti, jei esu nuodėmingas? O gal galim nuo jos pasišalinti? Aš žinau, kad dažnai, kas artima mano širdžiai, neatitinka to, ko Dievas iš manęs nori. Bet kaip sumažinti tą vidinę įtampą tarp to, ko aš pats noriu ir to, ko Dievas iš manęs nori? Į šiuos klausimus krikščionišką receptą išgirdau 2010 m. gruodžio 30

– 2011 m. sausio 2 d. Klaipėdoje LCC universitete vykusios jaunimo konferencijos *Saltbaker (Druskinė)* seminare: Susilaikymas – geriausia išeitis (susilaikymas nuo bet kokio blogio).

Šlovinimas

Tegarbina, Dieve, Tave tautos, visos tautos Tave tešlovina (Ps 67,6). Žmogui duotas gebėjimas šlovinti, t. y. atiduoti garbę. Destruktyvus pasaulis šlovina akimirkos malonumus, pinigų, stengdamasis

patenkinti savo egoizmu. Žmogus ima gyventi dėl muzikos, dėl krepšinio... Sudievina absoliučiai žemiškus dalykus, nukreipia į tai visą savo energiją, pamiršdamas, kad *Vienam Dievui garbė*, kad į vieno Dievo vietą pretenduoja ne tik prietarai, kitų religijų išpažįstami dievai ar susakralinti žmonės, tačiau taip pat ir visiškai kasdieniški dalykai, kuriuos nejučia imame šlovinti. Ar tai, ką darai, tikrai darai Dievo šlovei?

Malda

Ir dar sakau jums: jeigu kas iš jūsų susitars Žemėje dviese melsti kokio dalyko, jiems mano dangiškasis Tėvas jį suteiks. Kur du ar trys susirinkę mano vardu, ten ir Aš esu tarp jų (Mt 18, 19-20).

Malda – betarpiškas žmogaus bendravimas su Dievu. Melsdamasis žmogus suvokia bei įvardija savo reikmes ir patikrina, ar jo siekiai yra teisūs prieš Dievą. Juk neprašome to, kas neteisu Dievo akyse. Taip pat tai galimybė padėkoti, suvokti visas gėrybes, kuriomis esame nuolatos apdovanojami. Tiesioginio ryšio su Dievu palaikymas per maldą liudija Jo artumą.

Bendravimas

Bendrauk su išmintingu ir tapsi išmintingas, o kvailųjų bičiulis pateks į bėdą (Pat 13, 20).

Galimybė bendrauti su kitais žmonėmis formuoja socialinę aplinką, kuri daro įtaką žmogui. Vaikai „teisingo“ gyvenimo modelį perima stebėdami tėvų pavyzdį. Paaugliai, ieškodami savo veido, dažnai remiasi autoritetu ar keliais autoritetais. Bendravimas su žmonėmis, kurių tikėjimas pagrįstas gyvenimo pavyzdžiu, padeda sekti Dievu. Tai atsako į klausimą, kodėl reikia eiti į bažnyčią, nors galima melstis bei šlovinti Dievą namie. Jau pirmieji krikščionys, nors buvo persekiojami, stengėsi bent jau slaptai susitikti vieni su kitais. Bažnyčia, kaip tikinčių žmonių bendruomenė, atlieka socialinį vaidmenį – padeda bendrauti, dalytis patirtimi; taip stipriname vieni kitų tikėjimą.

Tarnystė

Kaip norite, kad jums darytų žmonės, taip ir jūs darykite jiems (Lk 6, 31).

Ko gi verti žodžiai bei geriausi ketinimai, jei jie netampa veiksmu? *Biblijos* auksine taisykle vadinama eilutė ragina: *Darykite*. Mūsų darbai – geriausias tikėjimo liudijimas. Tarnystė kitam įprasmina krikščionišką filosofiją ir suteikia jai apčiuopiamą pavidalą, suprantamą net abejingam ar skeptiškai nusiteikusiam žmogui.

Biblijos skaitymas

Žolė nudžiūsta, gėlė nuvysta, bet Dievo žodis tveria amžinai (Iz 40, 8).

Biblija dar vadinama gyvenimo knyga, bet tai toli gražu nereiškia, kad ją skaitydamas užtruksi visą gyvenimą. Skaitant vidutiniu tempu *Biblija* perskaitoma per maždaug 80 val. Taigi skiriant 1 val. per dieną 3 mėnesių turėtų pakakti. Kodėl reikia skaityti nuo pirmo iki paskutinio puslapio? Nes norint teisingai suprasti atskiras vietas, tam tikras ištraukas, reikalingas bendras biblinis kontekstas. Juk peržiūrėję filmo ištrauką tik susidarome pirmą įspūdį, ir jei norime jį pamatyti, nežiūrime daugiau ištraukų, o įsijungiamo nuo pradžių – ar ne?

Apibendrinant, šie penki elementai yra ne sekmadienio meniu, iš kurio reikėtų rinktis, kaip jį švęsti. Tai visuma, užpildanti gyvenimą. Tai reiškia, kad visi punktai yra vienodai svarbūs, o išskaidyti jie netenka prasmės. Taip pat, kad tai – gyvenimo stilius, apimantis visas jo sritis, o ne tik krikštynas, Kalėdas, sekmadienius... Tai – tiesiog krikščionio kasdienybė, konkretūs darbai, kurie tolina nuo nuodėmės ir artina prie Dievo.

SVARBI INFORMACIJA

Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčia - *Unitas Lithuaniae* - Sinodas

Adresas: Reformatų g. 3a LT-41175 Biržai. Kontaktinis el. paštas: info@ref.lt

Dvasininkai:

Kun. Tomas Šernas – Lietuvos evangelikų reformatų generalinis superintendantas, Vilniaus parapijos klebonas. Raštinė Vilniuje Kęstučio g. 55-7, Tel. (8 5) 240 65 95, Mob. 8 655 43 677

Kun. Rimas Mikalauskas – Lietuvos evangelikų reformatų vicesuperintendantas, Biržų parapijos klebonas, Svobiškio ir Papilio parapijų administratorius. Raštinė Biržuose Reformatų g. 3 A, Tel. (8 450) 35 100, Mob. 8 686 66 383, faks. (8 450) 31 486

Kun. Sigita Švambarienė – Nemunėlio Radviliškio parapijos administratorė, Biržų parapijos II dvasininkė, Medeikių vaikų namų kapelionė. Raštinė Biržuose, Reformatų g. 3 A, Tel. (8 450) 35 100, Mob. 8 681 66 661

Kun. Raimondas Stankevičius – Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorijos viceprezidentas, Panevėžio ir Kėdainių parapijų administratorius, Vilniaus parapijos II dvasininkas. Raštinė Vilniuje, Kęstučio g. 55-7, Tel. (8 5) 240 65 95, Mob. 8 655 43 678

Kun. Tomas Sakas – Klaipėdos parapijos klebonas, Kauno parapijos administratorius, Mob. 8 656 45 016

Kun. Romas Pukys – Šiaulių parapijos administratorius, Tel. (8 41) 57 94 21, Mob. 8 650 50 302

Lekt. Evaldas Tamariūnas, teologijos studentas, padeda dvasininkams visose parapijose, Mob. 8 682 12 375

Lietuvos evangelikų reformatų Konsistorija:

Prezidentas kuratorius dr. *Mykolas Mikalajūnas*, Mob. 8 686 24 562 – Vilnius
Viceprezidentas kun. *Raimondas Stankevičius* – Vilnius

Nariai dvasininkai:

Kun. *Rimas Mikalauskas* – Biržai

Kun. *Sigita Švambarienė* – Biržai

Kun. *Tomas Sakas* – Klaipėda

Nariai pasauliečiai:

Danguolė Kairienė – Biržai

Petras Romualdas Puodžiūnas – Panevėžys

Eglė Grucytė – Kaunas

Sinodo direktorius *Donatas Balčiauskas* – Mob. 8 698 76 500

Sinodo kanclerė *Jūratė Kiškienė* – Tel. (8 450) 31 486, Mob. 8 655 43 656

Sinodo buhalterė *Rita Daugienė* – Tel. (8 450) 31 486, Mob. 8 656 45 008

Parapijos

Biržų reformatų parapija

Pamaldos kiekvieną sekmadienį 11 val.

Klebonas kun. *Rimas Mikalauskas*, Mob. 8 686 66 383, Tel. (8 450) 35 100

II dvasininkė kun. *Sigita Švambarienė*, Mob. 8 681 66 661

Vargonininkė, chorvedė *Jūratė Dužerienė*, Mob. 8 671 12 864

Ūkvedys (varpininkas) *Gediminas Sileika*, Mob. 8 625 72 319

Sekmadieninės mokyklos mokytoja *Danutė Nindriūnaitė*, Mob. 8 613 77 416

Parapijos pastatų komendantė *Jūratė Kiškienė*, Mob. 8 655 43 676

Parapijos finansininkė *Rita Jokubauskienė*, Mob. 8 676 08 777

Vilniaus reformatų parapija

Pamaldos kiekvieną sekmadienį 14 val.

Vilniaus parapija laikinai renkasi sekmadienio pamaldoms Vilniaus ev. liuteronų bažnyčioje, Vokiečių g. 20

Raštinė: Kestučio g. 55-7 (Žvėryne) Tel. (8 5) 240 65 95

Priėmimo-budėjimo laikas:

trečiadieniais 11–14 val.

ketvirtadienis 15–19 val.

penktadieniais 15–19 val.

Kitu laiku galimi susitikimai, kai dvasininkai laisvi nuo tarnybos kitur arba iš anksto sutarus,

Klebonas kun. *Tomas Šernas*, Mob. 8 687 56 846

II dvasininkas kun. *Raimondas Stankevičius*, Mob. 8 655 43 678

Seniūnų tarybos pirmininkė *Vida Cupreva*, Mob. 8 673 04 537

Parapijos buhalterė *Rita Skeberdienė*

Vargonininkė *Irena Kalvanaitė Pavilanskienė*

Vilniaus reformatų choras *Giesmė* repetuoja kiekvieną trečiadienį nuo 18 val. Biblijos draugijos patalpose (J. Basanavičiaus g. 16-117)

Kėdainių reformatų parapija

Senoji g. 1, Kėdainiai

Pamaldų laikas: trečią mėnesio sekmadienį 10 val.

Parapijos administratorius kun. *R. Stankevičius*, Mob.: 8 655 43 678

Parapijos valdybos pirmininkė *Dalė Mikšienė*, Tel.: (8 347) 37 268, Mob. 8 654 20 465

Nemunėlio Radviliškio reformatų parapija

Santakos g. 3, Nem. Radviliškis

Pamaldų laikas: I ir III sekmadienį 14 val. (du kartus per mėnesį)

Paskutinį mėnesio penktadienį 18 val. *Biblijos* studijos parapijos namuose

Parapijos administratorė kun. *Sigita Svambarienė*, Mob. 8 681 66 661

Parapijos valdybos pirmininkė kuratorė *Valerija Kubiliūnienė*, Tel. (8 450) 55 245

Panevėžio reformatų parapija

Pamaldų pradžia 11 val. kiekvieno mėnesio II ir IV sekmadienį

Panevėžio evangelikų liuteronų bažnyčioje, Ukmergės g. 29

Parapijos administratorius kun. *Raimondas Stankevičius*, Mob. 8 655 43 678

Valdybos pirmininkas *Petras Romualdas Puodžiūnas*, Mob. 8 610 04 399,

Tel. (8 45) 43 29 52

Iždininkė *Lilija Kutraitė*, Tel. (8 45) 57 10 54

Švobiškio reformatų parapija

Švobiškio kaimas, Pasvalio raj.

Parapijos administratorius kun. *Rimas Mikalauskas*, Mob. 8 686 66 383

Valdybos pirmininkas *Pranas Rauktyš*, Mob. 8 614 51 123

Klaipėdos reformatų parapija

Pamaldų vieta – Evangelijos koplyčia prie Klaipėdos universiteto HMF

Evangeliškos teologijos katedra, adresas: Herkaus Manto g. 84, Klaipėda

Pamaldų laikas: Kiekvieną mėnesio pirmąjį ir trečiąjį sekmadienį, 10 val.

Parapijos administratorius kun. *Tomas Sakas*, Mob. 8 656 45 016

Parapijos valdybos pirmininkė *Olga Viederienė*, Mob. 8 612 22 731

Šiaulių reformatų parapija

Renkasi Šiaulių ev. liuteronų bažnyčioje, Vilniaus g. 118a

Pamaldų laikas: Kiekvieną sekmadienį 10:30 val.

Parapijos administratorius kun. *Romualdas Pukys*, Tel. (8 41) 57 942,

Mob. 8 650 50 302

Parapijos valdybos pirmininkas *Tadas Pavinkšnis*, Mob. 8 652 59 254

Kauno reformatų parapija

Pamaldos kiekvieną mėnesio II ir IV sekmadienį 13 val. evangelikų liuteronų Šventos Trejybės bažnyčioje, Muitinės g. 8

Parapijos administratorius kun. *Tomas Sakas*, Mob. 8 656 45 016

Vargonininkė *Asta Sakiene*

Papilio reformatų parapija

Parapijos administratorius kun. *Rimas Mikalauskas*, Mob. 8 686 66 383

Salamiesčio reformatų parapija

Parapijos administratorius kun. *Rimas Mikalauskas*, Mob. 8 686 66 383

Turinys

Pratarmė	3
BAŽNYČIOS AKTUALIJOS	9
Evangelikų reformatų bažnytinė savivalda	9
Lietuvos reformatai išrinko naują vadovybę	12
Tomas Šernas: Tikėjimas duoda gyvenimą	13
Su Dievu galiu peršokti sieną!	18
Panevėžyje iškilis reformatų bažnyčios pastatas	20
Senjorai susibūrė į draugiją	20
PARAPIJŲ VEIKLA	22
TEOLOGINIAI TYRIMAI	35
Europinė reformatų identiteto dimensija Andriaus Volano veikaluose	35
PASAULIS IR REFORMATAI	42
Lietuviai reformatai išsvijoję.....	42
Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčia pasaulio reformatų šeimoje	43
Pas Lichtenšteino evangelikus	49
Į Švediją norisi sugrįžti	52
SVEIKINAME	57
Jonui Dagiliui suteiktas <i>Biržų Garbės</i> titulas	57
Sigitas Kregždė: Per gyvenimą su reformatiška dvasia	58
Hermanas Peteris Rombergas ir Lietuva	62
JAUNIMO VEIKLA	65
<i>Radvilos</i> veikla: kaip sumanymai virsta gražiais darbais	65
Biržų reformatų parapijos jaunimo grupės veikla 2010 m.	68
Šypsenų stovykloje Dievo kariai ir skautiški laužai	70
Apie reformatų šeimų stovyklą	72
REFORMATAI IR SPAUDA	73
Lietuviška reformatų periodinė spauda: 1911–2010	73
Sėkmingai apgintas diplominis darbas apie evangelikus reformatus	81
MINĖJIMAI	82
Kunigaikščių Radvilų minėjimas Dubingiuose	82
Jonas ir Martynas Yčai: nuopelnai Lietuvai ir Reformatų bažnyčiai	84
Halinos Korsakienės-Nastopkaitės šimtmetis	87
Petras Jaunius – dosnios širdies žmogus	89
Kunigą senjorą Petrą Ernestą Čepą prisimenant	91
APMĄSTYMAI	94
Homilija Reformacijos dienai	94
Mokytis gyventi kitiems	96
Receptas krikščioniškam gyvenimui	97
SVARBI INFORMACIJA	100

REFORMATŲ METAI 2010

Lietuvos evangelikų reformatų metinis leidinys

Maketavo ir viršelį sukūrė *Viktorija Liauškaitė*

Nuotraukų autoriai: *Aurelija Arlauskienė, Dana Buinickaitė, Ramūnas Danisevičius, ELTA, Dalija Gudliauskienė, Viktorija Liauškaitė, Mykolas Mikalajūnas*, Taip pat panaudotos *Renatos Bareikienės, Erikos Dilytės Brooks, Kęstučio Daugirdo, Hermano Peterio Rombergo, Audronės Macijauskienės, Sigitos Švambarienės* asmeninių, taip pat *Vilniaus reformatų žinių ir Reformatų metų* archyvų nuotraukos.

Tiražas 500 vnt.

Lietuvos evangelikų reformatų bažnyčios - *Unitas Lithuaniae* - Sinodas užsakymu išleido M. Mikalajūno leidykla *Apyaušris* apyausris@takas.lt
Spausdino UAB Regrafas, Piliakalnio g. 3, Kaunas

ISSN 2029-7084